

ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ

ЦЕНТР
ИННОВАЦИОННЫХ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ

ИҚТИСОДИЙ ТАЪЛИМДА
ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ

А. МУХТОРОВ, М. ҒАНИЕВА, Л. ИЛХОМЖОНОВ

«ДИНШУНОСЛИК» ФАНИ БЎЙИЧА
ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ

ТОШКЕНТ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

ИҚТИСОДИЙ ТАЪЛИМДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ

А. МУХТОРОВ, М. ГАНИЕВА, Л. ИЛХОМЖОНОВ

«ДИНШУНОСЛИК» ФАНИ БЎЙИЧА
ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ

ТОШКЕНТ – 2010

А. Мухторов, М. Ганиева, Л. Илхомжонов. «Диншунослик» фанидан таълим технологияси. Услубий қўлланма «Иқтисодий таълимда ўқитиш технологиялари» сериясидан. – Т.: ТДИУ, 2010, 93 бет.

*Иқтисод фанлари доктори, профессор Б.Ю.Ходиевнинг
умумий тахрири остида*

Лойиҳа муҳаррири:

Иқтисод фанлари доктори, профессор А.Ш.Бекмуродов,
Педагогика фанлари номзоди, доцент М.К.Хошимова

Тақризчилар:

Фалсафа фанлари доктори, профессор И.Саифназаров,
Фалсафа фанлари доктори, профессор С.Отамуродов.

Услубий қўлланмада «Диншунослик» фанини ўқитиш бўйича таълим технологиялари, уларни қўллаш бўйича услубий тавсиялар баён этилган. Ушбу тавсиялар дидактик тамойиллар, маъруза ва семинар машғулотлари технологияларини ишлаб чиқиш усул ва воситалари, уларнинг муҳим белгиларидан иборат таълимни технологиялаш кондаларини ҳисобга олган ҳолда лойиҳалаштирилган.

Китоб «Маънавият асослари» фанини ўқитишдаги барча олий ўқув юрти профессор-ўқитувчилари учун мўлжалланган

МУНДАРИЖА

КИРИШ		5
“ДИНШУНОСЛИК” ФАНИ БЎЙИЧА ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ		6
1.	“Диншунослик фанининг долзарблиги ва ўқитиш структураси”.	7
2.	“Диншунослик” ўқув курсининг мазмуни.	9
3.	Ўқув курси бўйича маъруза ва амалий машгулотларда ўқитиш технологияларини ишлаб чиқишнинг концептуал асослари.	12
МАЪРУЗА ВА АМАЛИЙ МАШГУЛОТЛАРДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ		15
1-Мавзу	«Диншунослик фанига кириш, Диннинг ибтидоий формалари»	16
1.1.	Кириш – мавзу бўйича инфор­мацион маъруза.	16
1.2.	Мавзу бўйича “Қандай?” органи­зери­дан фойдаланилган ҳолда, билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлашга қаратилган амалий машгулот.	22
2-Мавзу	Миллий динлар.	26
2.1.	Б.Б.Б. ва “Каскад”, техника­си­дан фойдаланилган ҳолда, мавзу бўйича визуаллашган маъруза.	26
2.2.	Билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлашга қаратилган амалий машгулот	32
3-Мавзу	Зардуштийлик дини.	35
3.1.	Мавзу бўйича инфор­мацион кўргазмали маъруза.	35
3.2.	“Нима учун?” органи­зери­дан фойдаланган ҳолда, мавзу бўйича билимларни мустахкамлашга ва чуқурлаштиришга қаратилган амалий машгулот.	38
4-Мавзу	Буддавийлик	42
4.1.	“Тонифали жадвал” органи­зери­дан фойдаланилган ҳолда, мавзу бўйича визуаллашган маъруза	42
5-Мавзу	Христианлик	46
5.1.	Вени диаграммасидан фойдаланган ҳолда мавзу бўйича бахс-мунозарали маъруза	46
5.2.	«Ажурли арра» техника­си­дан фойдаланган ҳолда билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлашга қаратилган амалий машгулот.	52
6 - Мавзу	Ислom дини	56
6.1.	Конференция – маъруза.	56
7-Мавзу	Ислomнинг асосий манбалари. Тасаввуф ва фикх	62
7.1.	Б.Б.Б. техника­си­дан фойдаланган ҳолда, инфор­мацион - тематик маъруза.	62
7.2.	«Конверт» ва «Қандай» техника­си­дан фойдаланган ҳолда, билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлашга қаратилган амалий машгулот.	67
8-Мавзу	Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар. Диний экстремизм ва фундаментализм.	71
8.1.	“Балиқ скелети” ва “Каскад” органи­зери­дан фойдаланган ҳолда, инфор­мацион бахс-мунозарали маъруза.	71
8.2.	“ФСМУ” ва “3x3” техника­си­дан фойдаланган ҳолда, билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлашга қаратилган амалий машгулот.	76

9–Мавзу	Диний экстремизм ва фундаментализм.	81
9.1.	Мавзу бўйича “Кучлар тахлили” органайзеридан фойдаланилган холда ташкил этилган информацион кўргазмали маъруза.	81
9.2.	Якуний амалий машғулот.	85
	Ўқув-услубий адабиётлар ва электрон ресурслари рўйхати	88

КИРИШ

«Маънавият асослари» фанидан таълим технологиясида баён этилган дарс машғулотларида янги технологияларни қўллаш қонун-қоидаларига таянган ҳолда ишлаб чиқилган.

Талабаларга билим беришда замонавий таълим технологияларининг аҳамияти тўғрисида сўз борганда Президентимиз И.А.Каримовнинг “Ўқув жараёнига янги ахборот ва педагогик технологияларни кенг жорий этиш, болаларимизни қомил инсонлар этиб тарбиялашда жонбозлик кўрсатадиган ўқитувчи ва домлаларга эътиборимизни янада ошириш, қисқача айтганда, таълим-тарбия тизимини сифат жиҳатидан бутунлай янги босқичга кўтариш диккатимиз марказида бўлиши даркор”¹ деган сўзларини таъкидлаш ўринлидир. Бу масала “Барқамол авлод йили” Давлат дастурида ҳам асосий йўналишлардан бири сифатида эътироф этилган.

Китобда келтирилган таълим технологияларининг ҳар бири ўзида ўқув машғулотини ўтказиш шарт-шароити тўғрисида ахборот материалларини, педагогик мақсад, вазифа ва кўзланган натижаларни, ўқув машғулотнинг режаси, ўқитишнинг усули ва воситаларини муҳассамаштирган. Шунингдек, бу ўқув машғулотининг технологик картасини, яъни ўқитувчи ва ўқувчининг мазкур ўқув машғулотда эришадиган мақсади бўйича ҳамкорликдаги фаолиятнинг босқичма-босқич таърифланганини ҳам ўз ичига олади.

Китоб таркиби кириш, таълим технологиясининг концептуал асослари, ҳар бир мавзу бўйича маъруза ва семинар машғулотларида ўқитиш технологиясидан иборат. Маълумотлар максимал даражада умумлаштирилган ва тартибга солинган. Уларни ўзлаштириш ва ёдла саклаб қолишни кучайтириш учун жадвал ва чизмалардан фойдаланилган.

Китобнинг концептуал асослари қисмида дастлаб «Маънавият асослари» фанининг долзарблиги ва аҳамияти, мазкур ўқув фанининг таркибий тузилиши, ўқитишнинг усули ва воситаларини танлашда таянган концептуал фикрлар, коммуникациялар, ахборотлар берилиб, сўнгра лойиҳалаштирилган, ўқитиш технологиялари тақдим қилинган.

(1) Тўққиз турдаги маъруза машғулотлари: кириш, тематик, муаммоли, визуал-маъруза, бинар маъруза, маъруза-мунозара, ҳамкорликдаги маъруза, аввалдан режалаштирилган хатоли маъруза, шарҳловчи маъруза берилган.

(2) Семинар машғулотларида муаммоли семинар, билимларни кенгайтириш ва чуқурлаштиришга йўналтирилган семинар, ишбилармонлик ўйинларига асосланган, аниқ ҳолатларнинг ечими бўйича семинар ўтиш технологиялари мавжуд ва ҳ.к.

Ҳозирги кунда жаҳон таърибасидан кўриниб турибдики, таълим жараёнига ўқитишнинг янги, замонавий усули ва воситалари кириб келмоқда ва самарали фойдаланилмоқда. Жумладан, Тошкент давлат иқтисодиёт университетида ҳам инновацион ва замонавий педагогик гоялар амалга оширилмоқда: ўқитувчи билим олишнинг ягона манбаи бўлиб қолиши керак эмас, балки талабалар мустақил ишлаш жараёнининг ташкилотчиси, маслаҳатчиси, ўқув жараёнининг менежери бўлиши лозим. Таълим технологиясини ишлаб чиқиш асосида айнан шу гоялар ётади.

Муаллифлар, ушбу қўлланмани тайёрлашда амалий ёрдам кўрсатгани ва қўллаб-қувватлагани учун профессор Б.Ю. Ходиевга, профессор А.Ш. Бекмуратовга, “Фалсафа” кафедраси жамоасига, жумладан, техник ишларда ёрдам кўрсатганлиги учун Д.Б.Шодиевга ўз миннатдорчиликларини билдиради.

¹ Ўзбекистон Конституцияси – биз учун демократик тараққиёт йўлида ва фуқаролик ҳақиқатини барпо этишда мустақкам пойдевордир. – Президент Ислам Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганнинг 17 йиллигига бағишланган таънавали маросимдаги маърузаси // Халқ сўзи, 2009 йил 6 декабрь.

**«ДИНШУНОСЛИК» ФАНИ БЎЙИЧА
ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИНИНГ
КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ**

---

1. «ДИНШУНОСЛИК» ФАНИНИНГ ДОЛЗАРЕЛИГИ ВА ҲҚИТИШ СТРУКТУРАСИ

Тошкент давлат иқтисодиёт университетида Фалсафа кафедраси профессор-ўқитувчилари томонидан диншунослик фани бакалавр босқичининг II курс учинчи семестрида ўқитилади. Ушбу фан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ижтимоий комплексининг махсус методологик комиссияси баённомаси ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, олий ўқув юртлар илмий-услубий бирлашмаларининг фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгаш Президиумининг 2003 йил 1 июл мажлиси қарори билан тавсия этилган намунавий дастур асосида ўқитилади. Диншунослик фани намунавий дастур асосида ТДИУ мутахассислигиндан келиб чиқиб ўқув-услубий модуль ва ишчи дастурга эга. ТДИУ ўқув рекомандасидан келиб чиқиб 30 соат (маъруза 16 соат, семинар 14 соат) ҳажмида ўқиб борилади.

Бакалавр «Диншунослик» фани бўйича

Диншуносликни ўқитиш ва ўрганиш жараёнида чуқур илмийлик, тарихийлик, қолғисиз таъбиқларига амал қилиниши, талабалар мазкур фан мазмунини чуқур ўзлаштиришларига эришиш уларда дин ҳақида илмий дунёқарашни шакллантириш, мустақил Ўзбекистонда дин, диний ташкилотлар давлатдан ажратилган, динга эътиқод қилиш ёки қилмаслик ҳар бир кишининг шахсий иши эканлигини тушунтириш, дин маънавий маданиятнинг таркибий қисмларидан бири сифатида уни сиёсийлаштиришга йўл қўймазлик лозимлигини тушунтириш ва ушбу фан бўйича талабаларда кўнглига ҳосил бўлиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Президентини И.А. Каримовнинг ўзбек халқининг маънавий мероси, дини, шу жумладан ислом қадриятлари, миллий ғоя, миллий мафкура ҳақида билдирган фикр ва ҳулосалари, таъриф ва тавсифлари диншунослик фанини ўқитишда дастурул амал, назарий асос бўлиши талаб этилади. Талабалардан Ўзбекистон Конституцияси, "Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида"ги янги таҳрирдаги Қонун ва бошқа қонуний ҳужжатларда диний масала юзасидан белгиланган инсон ҳуқуқлари, турли диний жамоа ҳуқуқлари ва мажбуриятларини билиш талаб этилади. Ўзбек халқининг илғор маданий ва маънавий меросини тиклаш ва янги шароитда янада ривожлантириш Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг шарофати эканлиги, айни вақтда бу ҳудуддаги илк замондан ҳозиргача мавжуд бўлган динлар тарихи, диний тажриба тадқиқий тараққиётини ўрганиш талабаларда Ватан тарихини чуқурроқ тушуниб етиш, уни севиш ва фахрланиш ҳис-туйғуларини шакллантиришга хизмат қилиши лозимлигини билиши керак. "Диншунослик" фани 30 соатдан иборат бўлиб, шу жумладан 16 соат маъруза, 14 соат амалий машғулотлардан иборат.

Маъруза ва семинар соатларининг тақсимланиши

№	Мавзулар номи	Аудитория соатлари		
		маъруза	семинар	мустақил таълим
1.	"Диншунослик" фанига кириш. Диннинг ибтидоий формалари	2	2	3
2.	Миллий динлар	2	2	3
3.	Зардуштийлик дини	2	2	2
4.	Буддавийлик	2	1	2
5.	Христианлик	2	1	2

6.	Ислом	2	1	2
7.	Ислом асосий маъбалари. Тасаввуф ва фикҳ	2	1	3
8.	Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар.	2	2	2
9.	Диний экстремизм ва фундаментализм	2	2	3
	Жами:	18	14	22

2. «ДИНШУНОСЛИК» ФАНИНИНГ МАЗМУНИ

1-мавзу. Диншунослик фанига кириш. Диннинг ибтидоий формалари

Диншунослик фанини ўқитишдан кўзда тутилган асосий мақсад. Диннинг жамиятдаги функциялари. Диннинг пайдо бўлиш масаласи. Динлар таснифи. Дин ва қонунийлик ўзаро муносабатлари Ўзбекистон Республикаси Конституция “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Қонун. Динга берилган тарифлар. Диншунослик соатлари. Диннинг жамиятдаги вазифалари. Диннинг ижтимоий вазифалари: компенсаторлик, интеграторлик, регуляторлик, легитимловчилик, диннинг фалсафий, назарий жиҳатлари. Динлар таснифи: - уруғ қабила динлари, миллат динлар, жаҳон динлари, монотеистик динлар, политеистик динлар.

Диний оғт сосларининг шаклланиши. Тотемизм, анимизм, шамнизм, фетишизм. Ибтидоий мифология. Исониятнинг дстлабки маданият ўчоғлари ва улардаги диний тасавурларнинг хилма-хиллиги. Қадимий динлар тарихини акс эттирувчи манбаларнинг турлари. Археологик топилмалар, этнографик материаллар.

Ўрта Осиёнинг қадимги аҳолиси ва улрнинг диний тасавурлари. Қурбонлик келтириш урф-одатлари. Ўлим ва охир замондан кейинги ҳаёт. Бошқа диний маросимлар. Уч дунё каватлари ҳақида тасавурлар. Дусё бирлиги фалсафаси.

2 – мавзу. Миллий динлар.

Яхудийликнинг вужудга келиши ва таълимоти. Яхудийликда мессия-халоскорнинг келиши ҳақида таълимот, Садукийлар, фарзийлар, ессейлар. Массонизм, Сионизм. Яхудийлик манбалари. Мусо пайгамбарга Тур тоғида берилган Ҳора (Таврот). Талмуд. Яхудийларнинг асосий байрам ва маросимлари.. Яхудийлар Ўрта Осиёда.

Веда ва веда динлари. Ведалардаги афсонавий ҳудолар. Брахманлик таълимотида касталарохманлар, кшатрийлар, вайшлар, шудралар. Ҳиндуйлик. Ҳиндистондаги касталар тузумини сақлаб қолиш учун бўлган ҳаракатлар. Брахманлик ва буддавийлик ўртасидаги қураш. Ҳиндуйлик таълимоти, ундаги жаннат ва дўзах ҳақидаги тушунчалар.

Конфуцийчилик. Қадимги Хитойда Кун-Цзи фалсафий таълимотининг пайдо бўлиши. Конфуций-Қадимги Хитой файласуфи ва педагоги, конфуцийчиликнинг асосчиси.. Конфуцийнинг фалсафий ва ахлоқий гоялари. Конфуцийчилик манбаи. Конфуцийчиликдаги диний маросимлар. Конфуцийнинг илохийлаштирилиши.

Даосизмнинг вужудга келиши. Даосизм – фалсафий таълимот.. Даосизмнинг фалсафий тамойиллари баён этилган “Дао-Дэцзин” китоби. “Дао” диний мазмун касб этган йўлгин бўлиб қолмай, айни пайтда у ҳаёт тарзи, усули, тамойиллари ҳамдир.

3 – мавзу. Зардуштийлик.

Зардушт ҳаёти ва фаолияти. Зардушт таълимоти. “Авесто” зардуштийликнинг асосий манбаи ва муқаддас китоби. Кўпхудоликдан яккахудоликка ўтиш. Зардушт ватани ҳақида гипотезалар.Зардуштийликнинг диний таълимоти. Зардушт томонидан Ўрта Осиё қадимий динининг ислох этилиши. Ахурамазда. Ахриман. Уч давр ҳақидаги таълимот. Зардуштийликда улуғланадиган тўрт унесур ҳақид. Зардуштийлик динидги асосий байрам ва маросимлар. Олов тозаланиш рамзи сифатида. Ўтганлар руҳи.

Аҳолининг ҳаёти ва Ўрта Шарқ мамлакатларига тарқалиши. Ундаги ўзгаришлар.
Шарқий ақиданинг Яқин Шарқ динлари, илоҳияти ва фалсафий қарашлар
қаршида турли

4 – Мавзу. Буддавийлик.

Буддавийлик аҳқисининг шахси. Буддавийлик тълимоти. Медитация.
Буддавийликнинг тарқалиши. Буддавийлик манбалари. "Ўттинчи дунё" ҳақидаги
қарашлар. Ахлоқ. Медитация. Донолик – ҳақиқат ҳақидаги илм. Кушри империяси
қаршида буддавийликнинг барқарорлиғи. Эфталитлар. Буддавийликнинг Ўрта
Шарқда тарқалиши. Буддавийлик гояларининг бошқа динларга таъсири. Археология
қаршида. Хурма, Даварзентена, Кува, Зартепа, Чингизтепа, Қоровултепа. Езма
қаршида. Буддавийликнинг маҳавна, хшавна, важраяна, ламаизм ва бошқа оқимлари.
Ушбу маҳавнавий шахслари. Ҳозирги замонда буддавийлик.

5 – мавзу. Христианлик.

Шахс (Ико маснх) ҳаётга доир илмий баҳслар. Иудаизм доирасида илм
қаршида жамъаси. Муҳаддас китоблар. Асосий ақидалар ва амаллар. Рухонийлар ва
қаршида. Черков ташкилоти. Илоҳиёт илми соҳасидаги мактаблар. Диний фалсафа.
Қаршида. Черковдаги бўлинишлар. Черков тарихи. Православлар, католиклар,
протестантлар. Реҳиблик. Христиан дини ва санъат. Ҳозирги замон христиан дини.
Ушбу. Сана Россия империяси таркибида. Янги диний жамоалар. Христиан
қаршида. Англикан черкови, баптистлар, кальвинистлар. Павлоснинг сифатлари.
Сайин. Қадимги аҳд. Янги аҳд. Таврот – Мусога тегишли булган беш китоб. Инжил –
қаршида. Илоҳиясини англатувчи китоб. Рим Папаси. Православ соборлари.

6 – мавзу. Ислом.

"Қабиля" даври арабларнинг диний анъаналари ва ислом. Жохилия
қаршида. Қушқудлик. Арабистон ярим оролидаги тотемизм, фетишизм, анимизм ва
Ушбу аҳолиларга сиғиниш диний шаклларининг қолдиқлари. Арабистон ярим
қаршидаги исломдан аввалги динлар. Набий ва Расул сўзларининг маъноси.
Расулликнинг яширин даъватни бошлашлари. Биринчи мусулмонлар. Ошқора
даъватга ўтиш. Мусулмонларга Макка мушриклари томонидан тазийқ кўрсатилиши.
Қабалистонга хижрат. Мадинага хижрат. Қарийб 23 йил давомида янги дин
қаршида. Тадрижий шакллана бориши. Макканинг фатҳ этилиши. Пайгамбар а.с
қаршида. Ал-Хулаво ар-Рошудун даври. Халифа сайлаш ҳусусидаги тортишувлар.

7 – мавзу. Исломнинг асосий манбалари. Тасаввуф ва фикҳ.

Қуръоннинг 23 йил мобайнида нозил бўлиши. "Қуръон" сўзининг маъноси.
Ушбу таркиби. Сураларнинг нозил бўлиш даврига қараб тақсимланиши. Макка
қаршида. Мадина суралари. Халиф Усмон ибн Аффон даврида Қуръоннинг китоб
қаршида. Тошкентдаги Усмон мусофининг тарихи. Қуръонни ўрганиш
қаршида. Ушбу маънавий мактабларнинг вужудга келиши. Ушбу тўғруниш, талқин этишда турли
қаршида.

Ҳадис. Ҳадислар Ислом динининг Қуръондан кейинги иккинчи манбаи. Ҳадисларни
қаршида ва жамъаси. Машхур муҳаддислар. Имом ал-Бухорий – буюк муҳаддис. Ислом
қаршида. Кейинги даврдаги тараққиёти ва ахлоқ меъёрларини ишлаб чиқишда

хадисларнинг ўрни. Исломдаги мистик оқимлар. Суфийлик даражалари. Тасаввуфнинг шаклланишида исломдан бошқа дин ва таълимотларнинг таъсири.

Фикх илмининг вужудга келиши ва тараккий этиши. Фикх сўзининг маъноси. Унинг ривожланиш даври ва босқичлари. Исломдаги фикхий масхаблар. Фикх – тарихий – ижтимоий ҳаётни ўрганишда муҳим манба.

8 – мавзу. Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар.

Виждон эркинлиги – диний эътиқод эркинлиги. Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонун йўли билан кафолатланиши. Диний экстремизмга йўл қўймаслик чораларини кўриш. Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар масаласи. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг уставида виждон эркинлигининг ўз ифодсини топганлиги.

Мустақиллик ва дин. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида” аниқ тақрирдаги қриунинг қабул қилиниши.

Миллий истиқлол ва маънавият бир бирига мустаҳкам боғлиқ тушунча эканлиги. Маънавиятнинг тарихан қарор топишида маданият ва диннинг ўрни.

9-мавзу. Диний экстремизм ва фундаментализм.

Фундаментализмнинг вужудга келиши. Экстремизмни келтириб чиқарувчи омиллар. Терроризмга қарши курашда диннинг роли. Радикал диний оқимлар. Диний экстремизм- ташкилотлардаги ашаддий мутаасиб, фанатик унсурларнинг фаолияти мафкураси. Фундаментализм-маълум дин вужудга келган илк даврига қайтиш ва бу йўл билан барча муаммоларни ҳал қилиш мумкин деган фикрни илгари сурувчи йўналиш. Ақидапарастликнинг ўзига ҳос кўринишда намоён бўлиши. Ўзбекистон ҳукуматининг соф ислом таълимотини ривожлантириш борасида олиб бораётган ишлар

жулда катта вазибалар белгилайди. Бунда аниқ вазибалар сифатида беловита ўқув жараёнини яхшилаш, ўқув дастурларини янада такомиллаштириш, ўқитишниинг замонавий педагогик технологияларини амалга жорий қилиш, техник воситаларидан кенг фойдаланиш ва шу асосда масофадан ўқитишни кенг жорий қилишдан иборатдир.

Таълим сифати ва усулига қараб билим ҳосил бўлади. Бу ўқитувчининг маҳоратинигина эмас, балки талабаниннг истак-хоҳиши, қобилияти ва билим даражасини ҳам белгилайди. Таълим узоқ давом этадиган жараёндир. Билим эса таълимнинг узлуксизлиги воситасида бериладиган мавҳум тушунчага эга бўлган ҳодисадир. Билим хусусийликка эга бўлса, таълим умумийликка эгадир. Таълим барча учун бир ҳилда давом этадиган жараён. Билим объектив борликдаги воқеа-ҳодисаларнинг инъикоси натижасида инсон мясидаги мушоҳадалар ва тасаввурлар натижасида ҳосил бўладиган тушунчалар йиғиндиси сифатида намоён бўлади. Таълимдаги сифат уни беришда иштирок этадиган кишилар сифати билан белгиланса, билим индивидуалликка эга бўлади. Таълимни амалга оширадиган ёки дарс берадиган кишиларнинг савияси турлича бўлиши мумкин. Лекин гуруҳдаги талабаларга бериладиган таълим бир хилдир. Ўқитувчи билим эмас, балки таълим беради. Талаба эса ана шу таълим жараёнида билимга эга бўлади. Бунинг учун у мустақил ўқийди, табирианади, мушоҳада қилади, тасаввурларга эга бўлади, эшитганлари ва ўқитганларини синтез қилади. Натижада билимга эга бўлади.

Ўқув жараёни билан боғлиқ таълим сифатини белгиловчи ҳолатлар қуйидагилар: юқори илмий-педагогик даражада дарс бериш, муаммоли маърузалар ўқиш, дарсларни савол-жавоб тарзида кизикарли ташкил қилиш, илғор педагогик технологиялардан ва мультимедиа қўлланмалардан фойдаланиш, тингловчиларни ундайдиган, ўйлантирадиган муаммоларни улар олдига қўйиш, талабчанлик, тингловчилар билан индивидуал ишлаш, ижодкорликка ундаш, эркин мулоқот юритишга, ижодий фикрланга ўргатиш, илмий изланишга жалб қилиш ва бошқа тadbирлар таълим устиворлигини таъминлайди.

Айтилганлардан келиб чиқган ҳолда «Диншунослик» фани бўйича таълим технологиясини лойиҳалаштиришдаги асосий концептуал ёндошувларни келтираимиз:

Шахса йўналтирилган таълим. Бу таълим ўз мохиятига кўра таълим жараёнининг барча иштирокчиларини тўлақонли ривожланишларини кўзда тутлади. Бу эса таълимни лойиҳалаштирилаётганда, албатта, маълум бир таълим олувчининг шахсини эмас, аввало, келгусидаги мутахассислик фаолияти билан боғлиқ ўқиш мақсадларидан келиб чиқган ҳолда ёндошилишни назарда тутлади.

Тизимли ёндошув. Таълим технологияси тизимнинг барча белгиларини ўзида мужжасам этмоғи лозим: жарённинг мантиқийлиги, унинг барча бўғинларини ўзаро боғланганлиги, яхлитлиги.

Фаолиятга йўналтирилган ёндошув. Шахснинг жараёнли сифатларини шакллантиришга, таълим олувчининг фаолиятни активлаштириш ва интенсивлаштириш, ўқув жарёнида унинг барча қобилияти ва имкониятлари, ташаббускорлигини очнига йўналтирилган таълимни ифодалайди.

Диалогик ёндошув. Бу ёндошув ўқув жараёни иштирокчиларнинг психологик бирлиги ва ўзаро муносабатларини яратиш заруриятини билдиради. Унинг натижасида шахснинг ўз-ўзини фаолаштириши ва ўз-ўзини кўрсата олиши каби ижодий фаолияти кучаяди.

Ҳамкорликдаги таълимни ташкил этиши. Демократилик, тенглик, таълим берувчи ва таълим олувчи ўртасидаги субъектив муносабатларда ҳамкорликни, мақсад ва фаолият мазмунини шакллантиришда ва эришилган натижаларни баҳолашда биргаликда ишлашни жорий этишга эътиборни қаратиш зарурлигини билдиради.

Суда катта вазифалар белгилайди. Бунда аниқ вазифалар сифатида бевосита ўқув жараёнини яхшилаш, ўқув дастурларини янада такомиллаштириш, ўқитишнинг амонавий педагогик технологияларини амалга жорий қилиш, техник воситаларидан кенг фойдаланиш ва шу асосда масофадан ўқитишни кенг жорий қилишдан иборатдир.

Таълим сифати ва усулига қараб билим ҳосил бўлади. Бу ўқитувчининг таҳоратлигини эмас, балки талабанинг истак-хоҳиши, қобилияти ва билим даражасини ҳам белгилайди. Таълим узоқ давом этадиган жараёндир. Билим эса таълимнинг узлуксизлиги воситасида бериладиган маъмув тушунчага эга бўлган ҳодисадир. Билим ҳуеусийликка эга бўлса, таълим умумийликка эгадир. Таълим барча учун бир хилда давом этадиган жараён. Билим объектив борлиқдаги воқеа-ҳодисаларнинг инъикос натижасида инсон миёнасидаги мушоҳадалар ва тасаввурлар натижасида ҳосил бўладиган тушунчалар йиғиндиси сифатида намоён бўлади. Таълимдаги сифат уни беришда иштирок этадиган кишилар сифати билан белгиланса, билим индивидуалликка эга бўлади. Таълимни амалга оширадиган ёки дарс берадиган кишиларнинг савияси турлича бўлиши мумкин. Лекин гуруҳдаги талабаларга бериладиган таълим бир хилдир. Ўқитувчи билим эмас, балки таълим беради. Талаба эса ана шу таълим жараёнида билимга эга бўлади. Бунинг учун у мустақил ўқийди, қайерланади, мушоҳада қилади, тасаввурларга эга бўлади, эшигтаилари ва ўқитганларини синтез қилади. Натижада билимга эга бўлади.

Ўқув жараёни билан боғлиқ таълим сифатини белгиловчи ҳолатлар қуйидагилар: **Ўқорни илмий-педагогик даражада дарс бериш**, муаммоли маърузалар ўқиш, дарсларни савол-жавоб тарзида кизиқарли ташкил қилиш, илгор педагогик технологиялардан ва мультимедиа қўлланмалардан фойдаланиш, тингловчиларни ундайдиган, ўйлангизадиган муаммоларни улар олдида қўйиш, талабчанлик, тингловчилар билан индивидуал ишлаш, ижодкорликка ундаш, эркин мулоқот юритишга, ижодий фикрлашга ўргатиш, илмий изланишга жалб қилиш ва бошқа тадбирлар таълим Устиворлигини таъминлайди.

Айтилганлардан келиб чиққан ҳолда «Диншунослик» фани бўйича таълим технологиясини лойиҳалаштиришдаги асосий концептуал ёндошувларни келтирамиз:

Шахса йўналтирилган таълим. Бу таълим ўз моҳиятига кўра таълим жараёнининг барча иштирокчиларини тўлақонли ривожланишларини кўзда тутати. Бу эса таълимни лойиҳалаштириладиганда, албатта, маълум бир таълим олувчининг шахсини эмас, аввало, келгусидаги мутахассислик фаолияти билан боғлиқ ўқиш мақсадларидан келиб чиққан ҳолда ёндошилишни назарда тутати.

Тизимли ёндошув. Таълим технологияси тизимнинг барча белгиларини ўзида мужжасам этмоғи лозим: жараённинг мантикийлиги, унинг барча бўғинларини ўзаро боғланганлиги, яхлитлиги.

Фаолиятга йўналтирилган ёндошув. Шахснинг жараёнли сифатларини шакллантиришга, таълим олувчининг фаолиятини активлаштириш ва интенсифлаштириш, ўқув жараёнида унинг барча қобилияти ва имкониятлари, ташаббускорлигини очишга йўналтирилган таълимни ифодалайди.

Диалогик ёндошув. Бу ёндошув ўқув жараёни иштирокчиларининг психологик бирлиги ва ўзаро муносабатларини яратиш заруриятини билдиради. Унинг натижасида шахснинг ўз-ўзини фаоллаштириши ва ўз-ўзини кўрсата олиши каби ижодий фаолияти кучаяди.

Ҳамкорликдаги таълимни ташкил этиш. Демократлик, тенглик, таълим берувчи ва таълим олувчи ўртасидаги субъектив муносабатларда ҳамкорликни, мақсад ва фаолият мазмунини шакллантиришда ва эришилган натижаларни баҳолашда биргалликда ишлашни жорий этишга эътиборни қаратиш зарурлигини билдиради.

3. «ДИНШУНОСЛИК» ФАНИ БЎЙИЧА МАЪРУЗА ВА АМАЛИЙ МАШГУЛОТЛАРДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ

Ўзбекистон ўз истиқлол ва тараққиёт йўлидан ривожланиб, халқаро майдонда ўзининг муносиб ўрнини топмоқда. Давлатимизнинг мустақил тараққиёт йўлини таъминлаш учун иқтисодий-сиёсий, иқтисодий, маданий ва маърифий соҳаларда чуқур ислохотлар амалга оширилмоқда. Жамият ва инсон манфаатига қаратилган бу ислохотларнинг самараси бевосита таълим тизимида тайёрланаётган мутахассис кадрларнинг салоҳиятига боғлиқдир. Шу боис мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб сифатли кадрлар тайёрлашга қодир миллий асосга қурилган ва жаҳондаги илғор давлатлар таълими тараққиёти тажрибаларига таянадиган кадрлар тайёрлаш тизimini яратиш асосий вазифаларидан биринга айланди. 1997 йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” миллий таълим тараққиёти ва миллий кадрлар тайёрлаш тизими истиқболларини белгиловчи ҳужжат сифатида бу соҳадаги ишларни ривожлантиришда яна бир тарихий давр бошланишига замин яратди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ва ҳукумати жаҳон андозаларига мос келадиган кадрлар тайёрлаш масалаларига эътиборни сусайтирмай келмоқда. Дарс жараёнини бошқариш ва ташкиллаштиришда профессор-ўқитувчининг билими, тажрибаси, кўникмаси, илмий-педагогик салоҳияти, маҳорати, қобилияти асосий омил ҳисобланади. Шунга кўра, жумладан маърузани оддийдан мураккабга қараб ривожлантириб қўлланиладиган ўқув қўлланмалар ва воситалар тайёрланади. Ўқув хонаси дарс учун тайёрлаб қўйилади.

Ўқитувчи маъруза қила туриб қуйидагиларга эътибор қаратади:

- талабаларга савол берилади ва жавоблар муҳокама қилинади, ижобий жавоблар шакллантирилади;
- вақтинча эркин фикр алмашинишга руҳсат беради;
- кундалик ҳаётдан мисоллар келтиради;
- талабаларни савол беришга ундайди;
- илгари ўрганилган факт ва вазиятларни янгилари билан таққослашни амалга оширади;
- жонли, қизиқарли баён қилади.

Дарс ўтишда талабанинг танқидий (тахлилий) фикрини шакллантиришда, унга бошқичдан фойдаланилади:

1. Йўлланма бериш;
2. Аҳамиятини ошириш;
3. Фикрлаш.

Талабаларнинг танқидий (тахлилий) фикрини ривожлантиришда интерактив услубларнинг муҳим ўрни бор, булар ҳамкорлик субъектларини ижодий изланишга йўналтириш, номаълум ҳолатни очишга, кашф этишга кўмак берувчи назарий-ақлий мулоҳазаларда ифодаланади.

Дарсни бошлаш жараёнида талабаларда кўтаринки кайфият, юксак эҳтирос, ижодий руҳланиш кузатилаётган дарс жараёнининг самарадорлиги юқори бўлади. Бунда ўқитувчининг фаолияти аниқ режа асосида, олдиндан тайёрланган ҳолда бўлиши зарур. Демак, ўқитувчи томонидан дарс давлат таълим стандартлари асосида олиб борилади.

Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурининг иккинчи босқичи таълим жараёнидаги сифат кўрсаткичларини яхшилаш, яъни жаҳон андозаларига мос, рақобатбардош, юқори савияга эга бўлган мутахассислар тайёрлашдир. Ушбу мураккаб муаммоларни ечимини топиб уларни амалда кенг қўллаш олий таълим тизими ходимлари олдида

3. «ДИНШУНОСЛИК» ФАНИ БЎЙИЧА МАЪРУЗА ВА АМАЛИЙ МАШГУЛОТЛАРДА ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚИШИНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ

Ўзбекистон ўз истиклол ва тараққиёт йўлидан ривожланиб, халқаро майдонда ўзининг муносиб ўрнини топмоқда. Давлатимизнинг мустақил тараққиёт йўлини таъминлаш учун иқтисодий-сиёсий, иқтисодий, маданий ва маърифий соҳаларда чуқур ислохотлар амалга оширилмоқда. Жамият ва инсон манфаатига қаратилган бу ислохотларнинг самараси бевосита таълим тизимида тайёрланаётган мутахассис кадрларнинг салоҳиятига боғлиқдир. Шу боис мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб сифатли кадрлар тайёрлашга қодир миллий асосга қурилган ва жаҳондаги илғор давлатлар таълими тараққиётни тажрибаларига таянадиган кадрлар тайёрлаш тизимини яратиш асосий вазифаларидан бирига айланди. 1997 йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” миллий таълим тараққиётни ва миллий кадрлар тайёрлаш тизими истикболларини белгилувчи ҳужжат сифатида бу соҳадаги ишларни ривожлантиришида яна бир тарихий давр бошланишига замин яратди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ва ҳукумати жаҳон андозаларига мос келадиган кадрлар тайёрлаш масалаларига эътиборни сусайтирмай келмоқда. Дарс жараёнини бошқариш ва ташкиллаштиришда профессор-ўқитувчининг билими, тажрибаси, қўникмаси, илмий-педагогик салоҳияти, маҳорати, қобилияти асосий омил ҳисобланади. Шунга кўра, жумладан маърузани оддийдан мураккабга қараб ривожлантириб қўлланиладиган ўқув қўлланмалар ва воситалар тайёрланади. Ўқув хонаси дарс учун тайёрлаб қўйилади.

Ўқитувчи маъруза қила туриб куйидагиларга эътибор қаратади.

- талабаларга савол берилади ва жавоблар муҳокама қилинади, ижобий жавоблар шакллантирилади;
- вақтинча эркин фикр алмашишга руҳсат беради;
- кундалик ҳаётдан мисоллар келтиради;
- талабаларни савол беришга ундайди;
- илгари ўрганган факт ва вазиятларни янгиларни билан таққослашни амалга оширади;
- жонли, қизиқарли баён қилади.

Дарс ўтишда талабанинг танқидий (тахлилий) фикрини шакллантиришда, унга босқичдан фойдаланилади:

1. Йўлланма бериш;
2. Аҳамиятини ошириш;
3. Фикрлаш.

Талабаларнинг танқидий (тахлилий) фикрини ривожлантиришда интерактив услубларнинг муҳим ўрни бор, булар ҳамкорлик субъектларини ижодий изланишга йўналтириш, номаълум ҳолатни очишга, кашф этишга кўмак берувчи назарий-ақлий мулоҳазаларда ифодаланади.

Дарсни бошлаш жараёнида талабаларда кўтаринки кайфият, юксак эҳтирос, ижодий руҳланиш кузатилса дарс жараёнининг самарадорлиги юқори бўлади. Бунда ўқитувчининг фаолияти аниқ режа асосида, олдиндан тайёрланган ҳолда бўлиши зарур. Демак, ўқитувчи томонидан дарс давлат таълим стандартлари асосида олиб борилади.

Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурининг иккинчи босқичи таълим жараёнидаги сифат кўрсаткичларини яхшилаш, яъни жаҳон андозаларига мос, рақобатбардор, юқори савияга эга бўлган мутахассислар тайёрлашдир. Ушбу мураккаб муаммоларни счимини топиб уларни амалда кенг қўллаш олий таълим тизими ходимлари олдига

жуда катта вазифалар белгилайди. Бунда аниқ вазифалар сифатида бевосита ўқув жараёнини яхшилаш, ўқув дастурларини янада такомиллаштириш, ўқитишнинг замонавий педагогик технологияларини амалга жорий қилиш, техник воситаларидан кенг фойдаланиш ва шу асосда масофадан ўқитишни кенг жорий қилишдан иборатдир.

Таълим сифати ва усулга қараб билим ҳосил бўлади. Бу ўқитувчининг маҳоратининггина эмас, балки талабанинг истак-хоҳиши, қобилияти ва билим даражасини ҳам белгилайди. Таълим узоқ давом этадиган жараёндир. Билим эса таълимнинг узлуксизлиги воситасида бериладиган маҳвум тушунчага эга бўлган ҳодисадир. Билим хусусийликка эга бўлса, таълим умумийликка эгадир. Таълим барча учун бир хилда давом этадиган жараён. Билим объектив борлиқдаги воқеа-ҳодисаларнинг инъикоси натижасида инсон миёсидаги мушоҳадалар ва тасавурлар натижасида ҳосил бўладиган тушунчалар йиғиндиси сифатида намоён бўлади. Таълимдаги сифат уни беришда иштирок этадиган кишилар сифати билан белгиланса, билим индивидуалликка эга бўлади. Таълимни амалга оширадиган ёки дарс берадиган кишиларнинг савияси турлича бўлиши мумкин. Лекин гуруҳдаги талабаларга бериладиган таълим бир хилдир. Ўқитувчи билим эмас, балки таълим беради. Талаба эса ана шу таълим жараёнида билимга эга бўлади. Бунинг учун у мустақил ўқийди, тайёрланади, мушоҳада қилади, тасавурларга эга бўлади, эшитганлари ва ўқитганларини синтез қилади. Натижада билимга эга бўлади.

Ўқув жараёни билан боғлиқ таълим сифатини белгилловчи ҳолатлар қуйидагилар: юқори илмий-педагогик даражада дарс бериш, муаммоли маърузалар ўқиш, дарсларни савоб-жавоб тарзида қизиқарли ташкил қилиш, илгор педагогик технологиялардан ва мультимедиа қўлланмалардан фойдаланиш, тингловчиларни ундайдиган, ўйлангирадиган муаммоларни улар олдига қўйиш, талабчанлик, тингловчилар билан индивидуал ишлаш, ижодкорликка ундаш, эркин мулоқот юритишга, ижодий фикрлашга ўргатиш, илмий изланишга жалб қилиш ва бошқа тадбирлар таълим устиворлигини таъминлайди.

Айтилганлардан келиб чиққан ҳолда «Диншунослик» фани бўйича таълим технологиясини лойиҳалаштиришдаги асосий концептуал ёндошувларни келтираемиз:

Шахсга йўналтирилган таълим. Бу таълим ўз моҳиятига кўра таълим жараёнининг барча иштирокчиларини тўлақонли ривожланишларини кўзда тутаяди. Бу эса таълимни лойиҳалаштириладиганда, албатта, маълум бир таълим олувчининг шахсини эмас, аввало, келгусидаги мутахассислик фаолияти билан боғлиқ ўқиш мақсадларидан келиб чиққан ҳолда ёндошлишни назарда тутаяди.

Тизимли ёндошув. Таълим технологияси тизимнинг барча белгиларини ўзида мужассам этмоғи лозим: жарёнининг мантикийлиги, унинг барча бўғинларини ўзаро боғланганлиги, яхлитлиги.

Фаолиятга йўналтирилган ёндошув. Шахснинг жараёнли сифатларини шакллантиришга, таълим олувчининг фаолиятни активлаштириш ва интенсификаштириш, ўқув жарёнида унинг барча қобилияти ва имкониятлари, ташаббускорлигини очишга йўналтирилган таълимни ифодалайди.

Диалогик ёндошув. Бу ёндошув ўқув жараёни иштирокчиларнинг психологик бирлиги ва ўзаро муносабатларини яратиш заруриятини билдиради. Унинг натижасида шахснинг ўз-ўзини фаолаштириши ва ўз-ўзини кўрсата олиши каби ижодий фаолияти кучаяди.

Ҳамкорликдаги таълимни ташкил этиши. Демократлик, тенглик, таълим берувчи ва таълим олувчи ўртасидаги субъектив муносабатларда ҳамкорликни, мақсад ва фаолият мазмунини шакллантиришда ва эришилган натижаларни баҳолашда биргаликда ишлашни жорий этишга эътиборни қаратиш зарурлигини билдиради.

Муаммоли таълим. Таълим мазмунини муаммоли тарзда тақдим қилиш орқали таълим олувчи фаолиятини активлаштириш усулларидан бири. Бунда илмий билимни объектив қарама-қаршилиги ва уни ҳал этиш усулларини, диалектик мушоҳадани шакллантириш ва ривожлантиришни, амалий фаолиятга уларни ижодий тарзда қўллашни мустақил ижодий фаолияти таъминланади.

Ўқитишнинг усуллари ва техникаси. Маъруза (кириш, мавзуга оид, мунозара), муаммовий усул, савол-жавоб, кластер, лойиха, бумеранг ва фикрлар хужуми, гуруҳларга булиниб ишлаш усуллари, амалий ишлаш усули.

Ўқитишни таъкил этиш шакллари: диалог, полилог, мулоқот ҳамкорлик ва ўзаро ўрганишга асосланган фронтал, коллектив ва гуруҳ.

Ўқитиш воситалари ўқитишнинг анъанавий шакллари (дарслик, маъруза матни) билан бир қаторда - компьютер ва ахборот технологиялари.

Коммуникация усуллари: талабалар билан оператив тескари алоқага асосланган бевосита ўзаро муносабатлар.

Тескари алоқа усуллари ва воситалари: кузатиш, блиц-сўров, оралик ва жорий ва якунловчи назорат натижаларини таҳлили асосида ўқитиш диагностикаси.

Бошқариш усуллари ва воситалари: ўқув машғулоти бошқичларини белгилаб берувчи технологик карта кўринишидаги ўқув машғулотларини режалаштириш, қўйилган мақсадга эришишда ўқитувчи ва тингловчининг биргаликдаги ҳаракати, нафақат аудитория машғулотлари, балки аудиториядан ташқари мустақил ишларнинг назорати.

Мониторинг ва баҳолаш: ўқув машғулотида ҳам бутун курс давомида ҳам ўқитишнинг натижаларини режали тарзда кузатиб бориш. Курс охирида тест топшириқлари ёрдамида тингловчиларнинг билимлари баҳоланади.

**МАЪРУЗА ВА АМАЛҲИЙ МАШҒУЛОТЛАРДА
ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ**

I.1. Маърузани олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони: 62</i>	<i>Вақти: 2 соат</i>
<i>Машғулот шакли</i>	Кириш мавзу бўйича информацион маъруза.
<i>Маъруза режаси</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Диншунослик фанининг мақсади ва вазифалари. 2. Диннинг жамиятдаги функциялари 3. Диншуносликнинг бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. 4. Диннинг ибтидоий формалари
<i>Машғулотнинг мақсади:</i>	Ўқув курси ҳақида умумий тасавурни шакллантириш Диннинг ибтидоий формалари ҳақида маълумотлар бериш.
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўқув фаолиятини натижалари:</i>
Курснинг мақсади ва вазифалари билан таништиради	Курснинг мақсади ва вазифаларини айтиб бера олади
Курснинг тузилмаси, ўқув фаолиятини баҳолаш мезонлари, ҳамда тасвия қилинадиган адабиётлар рўйхати ҳақида маълумот беради	Курснинг тузилмаси, ўқув фаолиятининг ўзига хос хусусиятлари ва баҳолаш шаклларини, курсни ўрганишда зарур адабиётларни айтиб бера олади
Диннинг жамиятдаги функцияларини ёритиб беради. Уларга алоҳида изох беради	Диннинг жамиятда бажарадиган функцияларига таъриф бера олади. Уларга алоҳида изох бера олади
Диншуносликни бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлигини тушунтиради	Диннинг бошқа фанлар билан боғлиқлигини айтиб бера олади
Диннинг ибтидоий формалари ҳақида маълумот беради.	Диннинг ибтидоий формалари: анимизм, тотемизм, шаманизм, фетишизмга алоҳида таъриф бера олади
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Таркатма материал, слайдлар, АЗ-қоғози, маркер.
<i>Ўқитиш усули ва шакли</i>	Маъруза, ақлий ҳужум, диалог, мавзунини жонлантириш учун саволлар, жамовий ишлаш.
<i>Ўқитиш шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Озгаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик харитаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>

1-босқич. Курсга мавзуга кириш дақиқа) ва (10	1.1. Ўқув курсининг номиин айтиб ,курс доирасида дастлабки умумий тасаввурни беради, ҳамда услубий ва ташкилий томонлари билан таништиради.	Тинглайдилар.
	1.2. Курс бўйича ўтиладиган барча мавзулар билан таништиради,уларнинг узвийлиги хақида қисқача маълумот бериб, шархлайди.	Тинглайдилар.
	1.3. Курс якунида қўйиладиган рейтинг баҳолаш мезонлари билан таништиради. (1-илова)	Ёзиб оладилар.
	1.4.Курсни ўзлаштиришда фойдаланиш учун зарур бўлган адабиётлар рўйхати билан таништиради. (2-илова)	Ёзиб оладилар.
	1.5. Биринчи мавзу “Диншунослик” фани мақсадлари ва диннинг ибтидоий формалари” мавзуси билан таништиради. Ақлий хужум техникасидан фойдаланган (3-илова) ҳолда талабаларга қўйидаги саволлар билан муружаат қилади: 1. Диннинг жамиятдаги тўлдирувчилик ва боғловчилик функцияларига таъриф беринг. 2. Диннинг мақсад ва вазифалари нималардан иборат. Доскага талабалар томонидан айтилган фикрлар ёзиб борилади ва ўқитувчи томонидан умумлаштирилади.	Форма ва тушунчаларни санаб беради, муҳим жиҳатларини ёзиб оладилар.Эркин ўз фикрларин намоён этадилар.
2-босқич. Асосий бўлим (60 дақиқа)	2.1. Диншунослик фанининг мақсади ва вазифаларини тушунтиради. Унинг асосий жиҳатларини ёритиб беради. Машғулотда талабаларни фаоллаштириш учун уларга жонлантирувчи учун саволлар беради. (5-илова)	Тинглайдилар.Ҳа р бир тушунча ва ибораларни муҳокама қиладилар.Барча ахборотларни тизимлаштирийдилар.
	2.2. Диннинг жамиятдаги функциялари саволининг моҳиятини визуал материаллар ёрдамида очиб беради. Функцияларни турларга бўлиб, ҳар бирига алоҳида таъриф беради. (4-илова).	Тинглайдилар. Барча олинган ахборотларни ёзиб оладилар ва саволлар берадилар.
	2.3. Диншуносликни бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлигини тушунтиради ва изоҳлаб беради. Бу машғулотда диалог, жамоавий ишлаш усулидан фойдаланади ва саволни ниҳоясида умумлаштиради.	Тинглайдилар. Ёзиб оладилар. Саволлар беради ва уларни муҳокама қиладилар.

	2.4. Диннинг ибтидоий формаларига таъриф беради ва ҳар бирини изоҳлайди. Тотемизм, фетишизм, анимизм, шаманизмга мисоллар келтиради. Машгулот ниҳоясида саволларни умумлаштиради.	Тинглайдилар. Баҳс-мунозара юритади. Конспект қилади. Олинган ахборотларни тизимлаштиради.
3-босқич. Яқуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича яқунловчи хулоса чиқаради.	Тинглайдилар.
	3.2. Фаол талабалар баҳолаш мезонлари орқали рағбатлантирилади.	Ўзини кизиқтирган саволларни беради.
	3.3. Мавзу бўйича мустақил ўрганиш учун топшириқлар беради (6-илова).	ЎУМга қаранг.
	3.4. Кейинги маъруза дарсида ўтиладиган мавзунинг режаси билан таништиради, "Инсерт" техникасидан фойдаланган ҳолда тайёрланиб келишни сўрайди. (7-илова).	Ёзиб оладилар. ЎУМга қаранг.

1(1.1)-Илова

Курс бўйича талабаларни ўзлаштириш, баҳолаш мезонлари

Назорат шакллари	Рейтинг баллари
Тингловчининг Амалий машгулотдаги фаол иштироки ва дарсга қатнашиши.	Балл
Мустақил иш бўйича топшириқларни бажариш	Балл
Яқуний тест	Балл
Жами	Балл

Фоиз	Бали	Баҳоси
86%-100%	балл	Аъло
71%-85%	балл	Яхши
55%-70%	балл	Кониқарли
0%-55%	балл	Кониқарсиз

Ҳар бир Амалий машгулотда дан баллгача олишлари мумкин.

Рейтинг бўйича баҳолар:

балл - «аъло»

балл - «яхши»

балл - «кониқарли»

балл - «кониқарсиз»

Мавзуни ўрганишда фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

- 1.Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз-жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислох этишдир. Т.,»Узбекистон»2005
- 2.Миллий истиклол гоёси: асосий тушунчалар, тамойиллар ва атамалар.Т.,Янги аср авлоди,2002
- 3.Саифназаров И.С. Замонавий раҳбар маънавиятида миллий ва умуминсоний тамойиллар уйғунлигини таъминлашнинг назарий, услубий масалалари.Т.,Янги аср авлоди,2002
- 4.Муминов А.К. Диншунослик асосларини ўқитиш ва ўрганишнинг ягона концепциясиТ.,1999.
- 5.Ислам. Энциклопедия. Т.: Узбекистон миллий энциклопедияси,2004
- 6.Обидов Р., Абдуллаев С.,Азимов А. Хидоят ва залолат.Т.,2004

Ақлий ҳужум тқхникасининг қоидалари

- ҳеч қандай ўзаро танқид ва баҳолаш бўлмаслиги керак;
- таклиф қилинаётган гоёга баҳо беришдан сақлан, агар у жуда юқори ва бажарилиш эҳтимоли бўлмаса ҳам-хаммасига рухсат берилди;
- барча келтирилган гоёлар қимматли ва тенг кучли-уларни танқид қилмаслик керак;
- жавоб бераётганини тўхтатмаслик керак;
- камчилик кўрсатишдан сақлан;
- мақсад миқдор ҳисобланади;
- қанча кўп фикр билдиришса шунча яхши, янги ва қимматли гоёни; тугилишига эҳтимол шунчалик кўп бўлади;
- фикрлар такрорланса эътибор бермаслик керак;
- очик танқидий фикрларни айтишга рухсат бер;
- пайдо бўлган гоёни агар у сенинг назаринг бўйича қабул қилинган схемага жавоб бермаса ҳам ташлаб юбормаслик керак;
- ушбу муаммони фақат мавжуд усул билан ечиш мумкин деб ўйлаш.

Динлар унга эътиқот қилувчиларнинг сони, миқёси, ўзининг маълум миллат ёки халққа ҳослиги ёхуд миллат танламаслигига кўра турли гуруҳларга бўлинади

Уруг – қабила динлари – тотемистик, анимистик тасавурларга асосланган, ўз уруғидан чиққан сеҳргар, шомон ёки қабила бошлиғларига синувчи динлар. Улар миллат динлари ва жаҳон динлари ичига сингиб кетган бўлиб, ҳозирда Австралия, Жанубий Америка ва Африкадаги баъзи қабилаларда сақланиб қолган.

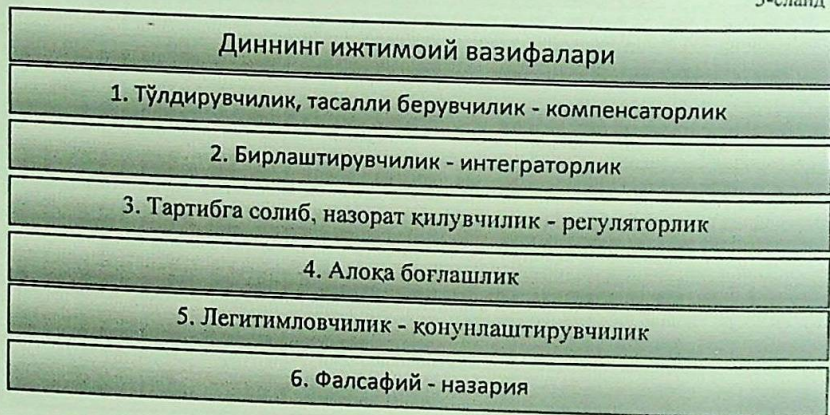
Миллат динлари – маълум миллатга хос бўлиб, бошқа миллат вакиллари ўзига қабул қилмайдиган динлар. Уларга яхудийлик (яхудий миллатига хос), ҳиндуйлик (ҳиндларга хос), конфушийчилик (хитой миллатига хос), синтонзм (японларга хос) киради.

Жаҳон динлари – дунёда энг кўп тарқалган, кишиларнинг миллати ва ердан қаътий назар унга эътиқод қилишлари мумкин бўлган динлар. Унга Буддавийлик, Христианлик ва Ислам дини киради.

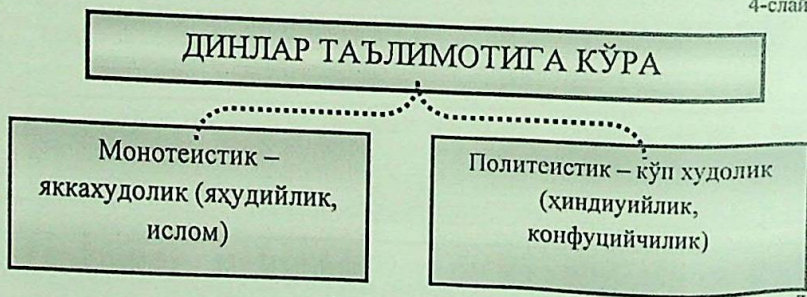
2-слайд

3-слайд

4-слайд

Ъ

**Талабаларни фаоллаштириш учун бериладиган
жоплантирувчи саволлар**

1. Диншунослик фанининг бошка фанлар билан боғлиқлигини тушунтиринг.
2. Диннинг ибтидоий формаларидан анимизмга таъриф беринг.
3. Диншунослик фанининг мақсади нимадан иборат.
4. Фетишизм ва шаманизмга мисол келтиринг.

6(1.1)-Илова

1-ўқув топшириқ

1. Интернет сайдларга кириб мавзуга доир хужжатларни кўриб чиқиш.
2. Берилган адабиётлар рўйхати бўйича мустақил ишлаш.
3. Ислон энциклопедиясининг атамали лугатини ўрганиш.
4. Биринчи мавзуга оид реферат режасини тайёрлаш.

2-ўқув топшириқ

Кўйидаги жадвални тўлдиринг

Диншунослик фанининг мақсади ва вазифалари	Диннинг функциялари	Диннинг жамиятдаги	Диннинг формалари	ибтидоий

7(1.1)-Илова

«Инсерт» техникасининг қондалари:

1. Текстни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотни тизимлаштиринг.
3. Ҳар бир қаторга қалам ёрдамида белгилар қўйинг.
  - V – маълумотлар мавзуга оид билимларимга тўғри келади.
  - + – янги маълумотдир.
  - олган билимларимга тўғри келмайди.
  - ? – мени ўйлантириб қўйди, бу масала юзасидан қўшимча маълумотлар керак.

1.2. Амалий машгулотни олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони: 20</i>	<i>вақти 2 соат</i>
<i>Машгулот шакли</i>	Мавзу бўйича “Қандай?” органайзердан фойдаланилган ҳолда билимларни чуқурлаштириш ва мустақкамлашга қаратилган амалий машгулот.
<i>Амалий машгулот режаси:</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Диншунослик фанини ўқитишдан кўзда тутилган асосий мақсад. 2. Дин –ижтимоий ҳодиса сифатида. 3. Диний онг асосларининг шаклланиши. 4. Анимизм, тотемизм, фетишизм ва шаманизм
<i>Машгулотнинг мақсади:</i> Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш ҳамда билим ва кўникмалар ҳосил қилиш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i>
Диншунослик фанини ўқитишдан кўзда тутилган асосий мақсадлари ҳақида билимларни чуқурлаштиришга имкон яратади.	Курснинг мақсади ва вазифалари моҳиятини ёритиб бера олади.
Дин–ижтимоий ҳодиса сифатида эклиги ҳақида маълумот беради.	Диннинг жамиятдаги ўрни ҳақида гапира олади.
Диний онг асосларини шаклланишини ёритиб беради.	Диний онг асосларини шаклланиши бўйича маълумотларни тизимлаштиради.
Анимизм, тотемизм, фетишизм ва шаманизм каби диннинг ибтидоий формаларига алоҳида-алоҳида изох беради.	Анимизм, тотемизм, фетишизм ва шаманизм каби диннинг ибтидоий формаларига тавсиф бера олади.
<i>Ўқитиш усуллари ва техника ва техника</i>	Топшириқлар, “Қандай?”, амалий ишлаш усули, суҳбат.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Тарқатма материаллар, слайдлар, коғоз, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Индивидуал, гуруҳларда ва жамоада ишлаш.
<i>Ўқитиш шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Озгаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машгулот технологик харитаси.

Иш босқичлари	Ўқув фаолиятининг мазмуни	Тингловчи фаолиятининг мазмуни
1-босқич. Мавзуга кириш (10дақиқа)	1.1.Ўқув машгулотни мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади. Таълим жараёни интерфаол усуллар орқали амалга оширилишини эълон қилади.	Мавзу номини ёзиб оладилар.
	1.2.Талабаларнинг машгулотдаги	ёзиб оладилар.

1.2. Амалий машгулотни олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони: 20</i>	<i>вақти 2 соат</i>
<i>Машгулот шакли</i>	Мавзу бўйича “Қандай?” организиридан фойдаланилган ҳолда билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлашга қаратилган амалий машгулот.
<i>Амалий машгулот режаси:</i>	1. Диншунослик фанини ўқитишдан кўзда тутилган асосий мақсад. 2. Дин –ижтимоий ҳодиса сифатида. 3. Диний онг асосларининг шаклланиши. 4. Анимизм, тотемизм, фетишизм ва шаманизм
<i>Машгулотнинг мақсади:</i> Мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштиришни таъминлаш ҳамда билим ва кўникмалар ҳосил қилиш.	
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i>
Диншунослик фанини ўқитишдан кўзда тутилган асосий мақсадлари ҳақида билимларни чуқурлаштиришга имкон яратади.	Курснинг мақсади ва вазифалари моҳиятини ёритиб бера олади.
Дин–ижтимоий ҳодиса сифатида эклиги ҳақида маълумот беради.	Диннинг жамиятдаги ўрни ҳақида гапира олади.
Диний онг асосларининг шаклланишини ёритиб беради.	Диний онг асосларини шаклланиши бўйича маълумотларни тизимлаштиради.
Анимизм, тотемизм, фетишизм ва шаманизм каби диннинг ибтидоий формаларига алоҳида-алоҳида изоҳ беради.	Анимизм, тотемизм, фетишизм ва шаманизм каби диннинг ибтидоий формаларига тавсиф бера олади.
<i>Ўқитиш усуллари ва техника ва техника</i>	Топшириклар, “Қандай?”, амалий ишлаш усули, сўхбат.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Таркатма материаллар, слайдлар, коғоз, маркер, доска.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Индивидуал, гуруҳларда ва жамоада ишлаш.
<i>Ўқитиш шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Озгаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машгулот технологик харитаси.

Иш босқичлари	Ўқув фаолиятининг мазмуни	Тингловчи фаолиятининг мазмуни
1-босқич. Мавзуга кириш (10дақиқа)	1.1Ўқув машгулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади. Таълим жараёни интeрфаол усуллар орқали амалга оширилишини эълон қилади.	Мавзу номини ёзиб оладилар.
	1.2.Талабаларнинг машгулотдаги	Ёзиб оладилар.

		фаолиятини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан таништиради. (1-Илова)	
		1.3. Мавзу бўйича тайёрланган топшириқларни таркатади.	Топшириқлар билан танишадилар.
		1.4. Саволлар бериб суҳбат тарзида талабалар билимларини жонлангтиради.	Ёзиб оладилар.
2-Босқич. Асосий дақиқа) (60)		2.1. Талабаларни 3 та гуруҳга ажратади. Гуруҳларга савол билан мурожаат қилади. Савол: “Диншунослик” фанининг асосий мақсади ва вазифалари ҳақида нималарни биласиз?” Гуруҳларда ишлашни ташкил этиб, ёрдам беради. Жадвални тўлдиришни таклиф этади, тақдиротта тайёрлайди. (2-Илова)	3 та кичик гуруҳларга ажраладилар. Гуруҳларда ишлайдилар, жадвални тўлдириб, тақдиротни тайёрлайдилар.
		2.2 “Қандай?” организеридан фойдаланган ҳолда “Диннинг қандай жамиятдаги функцияларини биласиз?” деб савол билан мурожаат қилади. (4- Илова)	Жамоа бўлиб “Қандай?” организерини тўлдирадилар
		2.3. 3 ва 4 мавзу саволлари бўйича баҳс-мунозара ўтказади. Мавзу бўйича муаммони ҳал қилишга онд фикрларни тизимлаштириш, ягона ёки аксинча қарама-қарши позицияни шакллантиришга имкон беради. Талабаларни фаоллаштириш мақсадида уларга жонлангирувчи саволлар билан мурожаат қилади. (3-Илова). Саволларни умумлаштириб, якуний хулоса чиқаришга имкон яратади.	Мавзу саволлари ва ғояси билан танишади, Баҳс-мунозара юритиб, фикр алмашади, таклиф қилади, муҳокама қилади, баҳолайди ва энг оптимал фикрни танлайди.
3-Босқич. Якуний дақиқа) (10)		3.1. Мавзу бўйича якуний хулосалар қилади.	Саволлар беради.
		3.2 Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлангтиради.	Ёзиб оладилар. ЎУМ га қарайдилар
		3.3. Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштиришга қаратилган тест саволларини беради. (5- илова).	ЎУМ га қарайдилар.

1(1.2)-Илова

Талабаларни баҳолаш мезонлари кўрсаткичлари

Гуруҳ	Баҳо	Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари			
		Ўтилган мавзунини тўлиқ билади	Фаоллик	Мисоллар келтириш олдиди	Жами
	Балл	1,0	0,5	1,5	3
1					

2					
3					

2,2 – 3 балл – аъло
 1,2 – 2 балл – яхши
 0,5 – 1,1 балл – кониқарли

2(1.2)-Илова

**1-ўқув топшириқ
 Жадвалии тўлдириш**

Диншунослик фанининг мақади ва вазифалари	Диннинг жамиятдаги функциялари	Диннинг ибтидоий формалари

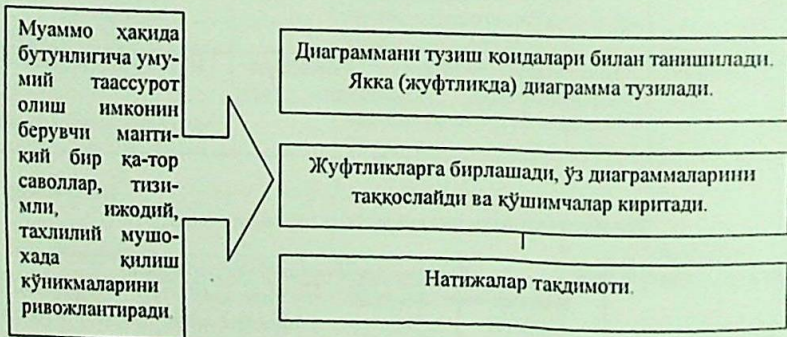
3(1.2)-Илова

Жонлантирувчи саволлар

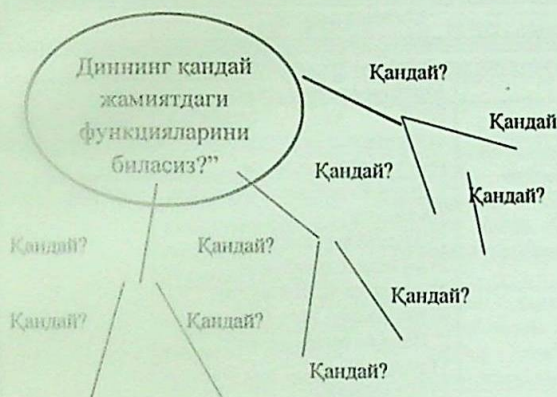
1. Диншунослик фанининг бошқа фанлар билан боғлиқлигини тушунтириш.
2. Диннинг ибтидоий формаларидан анимизмга таъриф бериш.
3. Диншунослик фанининг мақсади нимадан иборат.
4. Фетишизм ва шаманизмга мисол келтириш.

4(1.2)-Илова

“Қандай?” иерархик диаграммаси

«Қандай» организерини тўлдириш

5(1.2)-Илова

1 – мавзу бўйича тест саволларига жавоб беринг

1. Диннинг функциялари
  - А) ахлоқий, тарбиявий, мафкуравий
  - Б) тўддирувчилик, бирлаштирувчилик, ўзаро алоқадорлик, тартибга солувчилик.
  - В) тинчлик, дўстлик, тенглик, табиатни муҳофаза қилиш.
  - Г) гносеологик, антропологик, теологик, психологик.
2. Диннинг қандай илмларини биласиз?
  - А) генетик, тарихий, психологик
  - Б) гносеологик, социал, психологик
  - В) Социал, биологик, илохий
  - Г) афсонавий, фалсафавий, психологик
3. Тотемизм нима?
  - А) тарихий дин шаклларидан бири
  - Б) Ибтидоий жамоада турли хайвонларни уруғга асос солган деб ҳисоблаб, илохийлаштириш ва сиғиниш.
  - В) туш кўриш ва бошқа ирим-сиримларга ишониш.
  - Г) жонсиз нарсаларни илохийлаштириш ва сиғиниш.
4. Дин – бу...
  - А) Маданий тараққиётнинг қонуниятли босқичи
  - Б) рухонийлар киритган ҳаёлий дунёқараш
  - В) кишиларга Оллоҳ инъом этган ҳақиқат
5. Диннинг унсурларини санаб беринг
  - А) Тасаввур, диний-психология, диний ташкилотлар
  - Б) диний тасаввур, диний ахлоқ, диний мафкура
  - В) диний онг, диний ҳис-туйғу, диний ибодат
  - Г) худога, пайгамбарларга ва фаришталарга ишониш.

Мавзу	Миллий динлар
-------	---------------

2.1. Маърузани олиб бориш технологияси

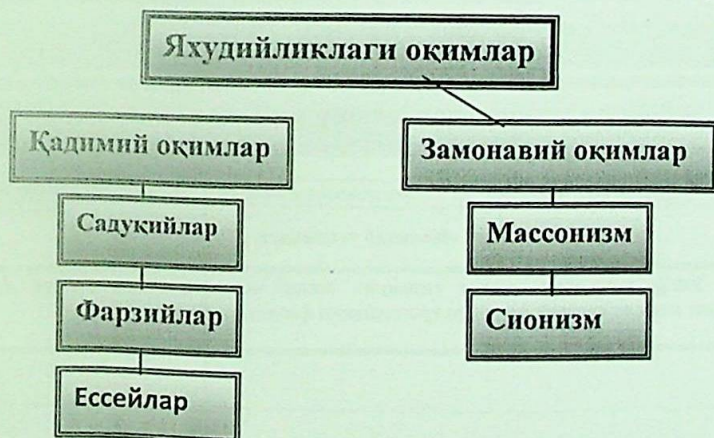
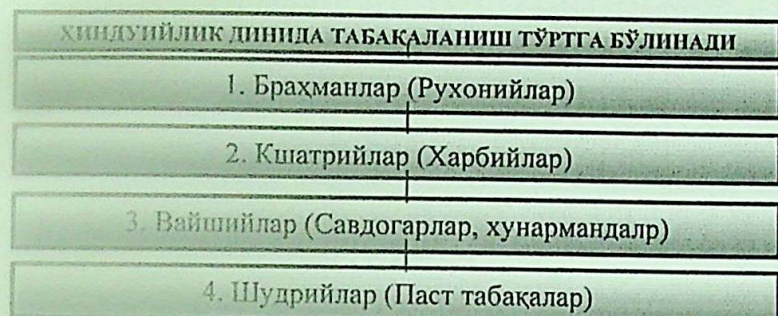
<i>Талабалар сони 62</i>	<i>Ўқитиш вақти 2 соат</i>
<i>Машигулот шакли</i>	Б.Б.Б. ва “Каскад”, техникасидави фойдаланилган холда, мавзу бўйича визуллашган маъруза.
<i>Маъруза режаси</i>	1. Яхудийликнинг вужудга келиши ва таълимоти: 1) яхудийликдаги оқимлар; 2) муқаддас манбалар; 3) маросим ва байрамлар; 4) яхудийлар Ўрта Осиёда. 2. Веда ва веда динлари: 1) ведалар; 2) брахманлик; 3) ҳиндуийлик. 3. Конфуцийчилик. Даосизм
<i>Машигулотнинг мақсади:</i> Ўқув курси миллий динлар ҳақида билимларни шакллантириш	ҳақида умумий тасаввурни шакллантириш, шакллантириш
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўқув фаолиятини натижалари:</i>
Яхудийликнинг вужудга келиши ва таълимотини тўлиқ ёритиб беради.	Яхудийликдаги оқимлар, муқаддас манбалар, маросим ва байрамларҳамда Ўрта Осиёдаги яхудийлар ҳақида гапириб бера олади.
Веда ва веда динлари ҳақида тўлиқ маълумот беради.	Ведалар, брахманлик, ҳиндуийлик ҳақида тушунчага эга бўлади.
Конфуцийчилик таълимотини изоҳлаб беради.	Конфуцийчилик таълимоти ҳақида гапира олади.
Даосизм ҳақида тўлиқ маълумот беради.	Даосизм таълимоти ҳақида тўлиқ тушунчага эга бўлади.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Тарқатма материаллар, схемалар, слайдлар, доска.
<i>Ўқитиш усули ва шакли</i>	Маъруза, Б.Б.Б., “Каскад”, ақлий ҳужум, жамоавий ишлаш, кичик гуруҳларда ишлаш.
<i>Ўқитиш шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик харитаси

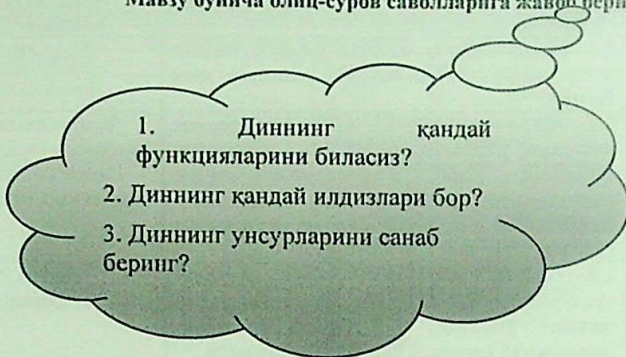
<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Маърузанинг мавзусини эълон қилади, ўқув машгулотининг мақсади ва натижаларини тушунтиради. Ўтилган мавзунинг такрорлаш мақсадида блиц-сўров ўтказидади (1-	ЎУМ га қарайдилар.

	Илова)	
	1.2. Ҳар бир талабага мавзу бўйича таркатма материалларни таркатади.	Таркатмалардан фойдаланади
	1.3. Мавзу бўйича маъруза машғуло-тининг таянч иборалари ва маъруза режасига изох беради.	Ёзадилар.
II-босқич. Асосий (60 минут)	2.1. Экранга таянч ибора ва тушунча-ларини чиқаради. Талабаларга Б.Б.Б. жадвалини таркатади. Таянч иборалар-нинг тартиб рақамларидан фойдалана-нилган ҳолда Б.Б.Б. жадвалининг 1 ва 2 устунларини тўлдиришни сўрайди. (2-илова)	Тинглайдилар. Муҳокама қиладилар. Саволлар билан муурожаат қилади.
	2.2. Б.Б.Б. жадвалини қай даражада тўлдириганликларини билиш учун «Блиц сўров билиш» ўтказади, шу тариқа талабалар мавзунини қай даражада билишини аниқлайди.	Жавоб берадилар.
	2.3. Уқув машғулотининг биринчи саволи бўйича маъруза қилади. Яхудиликнинг вужудга келиши ва таълимоти: яхудиликдаги оқимлар, муқаддас манбалар, маросим ва байрамлар ҳамда Ўрта Осиёда яхудиёлар саволини визуал материаллар асосида ёритиб беради. (3-Илова)	Тинглайдилар. Ёзадилар, саволларни муҳокама қилиб, уларга жавоб берадилар.
	2.4. Веда ва веда динлари: ведалар, брахманлик, хиндуйлик мавзусини «Каскад» организаёери орқали ёритиб беради. (4-Илова)	Тинглайдилар. Организаёерни тўлдирадилар, Эркин фикр билдирадилар.
	2.5. «Диншунослик» фанидан тайёрланган электрон дарсликдан фойдаланган ҳолда, конфуцийчилик, даосизм мавзусини ёритиб беради. Мустақкамлаб, умумлаштиради.	Тинглайдилар. Ёзадилар. Фикр билдирадилар.
	2.6. Мавзунини қай даражада ўзлаштирганликларини аниқлаш мақсадида блици-сўров ўтказади (5-илова). Б.Б.Б. жад-валининг учинчи устунини тўлдиришни талаб қилади.	Жавоб берадилар, Б.Б.Б. жадвалининг 3 устунини тўлдирадилар.
III-босқич. Яқуний босқич. (10 минут)	3.1. Маърузада қилинган ҳар бир савол қандай ҳал қилинганлиги тўғрисида умумий яқуний хулоса чиқаради.	Ёшилтади.
	3.2. Талабаларнинг билим ва кўникма-ларини баҳолайди.	Ўзини қизиқтир-ган саволлар беради.
	3.3. 6-Иловадаги жадвални тўлдиришни уйга вазифа қилиб беради.	ЎУМ га қарайдилар

Мавзу бўйича блиц-сўров саволларига жавоб беринг

2(2.1)-Илова

1-ўқув топшириқ

БББ жадвалини тўлдириш учун тавсиялар

1. Таянч ибора ва тушунчалар билан танишиб чиқинг.

2. БББ жадвалини тўлдириш учун таянч ибора ва тушунчаларнинг тартиб рақамидан фойдаланинг.

Биламан	Билганини истайман	Билиб олдим
1	2	3

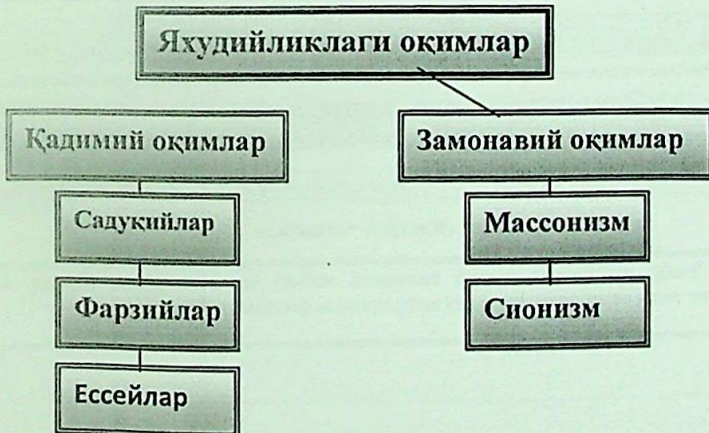
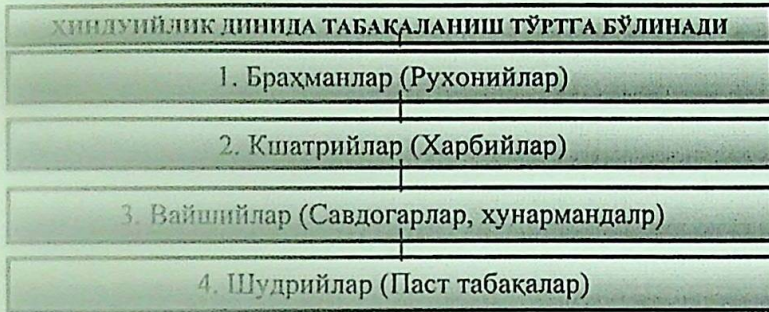
3(2.1)-Илова

1-слайд

Визуал материаллар

Хазрат Сулаймон тахминан милоддан аввалги
 960 – 935 йилларда ҳуқумронлик қилади

Хазрат Довуднинг ўгли. Иудея ва Исроил давлатига ҳуқумронлик қилади. Қуддус шаҳрида Яхва ибодатхонасини қурдирган. Замондошлари Сулаймоннинг донолигидан завқланишган. У ўзининг ўткир ақли ва ва ғайриодатий фикрлаш тарзи билан шуҳрат қозонган

Мусо Тур тоғида Яхве билан учрашганда унга 10 та лавҳани туширди. Уларда ушбу дин асосини ташкил қилган 10 та насиҳат бор эди:

1. Яхведан бошқани илоҳ деб билмаслик.

2. Бут, санам ва расмларга сиғинмаслик.

3. Бекорлан – бекорга Худо номи билан қасам ичмаслик.

4. Шанба кунини ҳурмат қилиш ва уни Худо учун бағишлаш.

5. Ота – онани ҳурмат қилиш.

6. Ноҳақ одам ўлдирмаслик.

7. Зино қилмаслик.

8. Ўғирлик қилмаслик

9. Ёлғон гувоҳлик бермаслик.

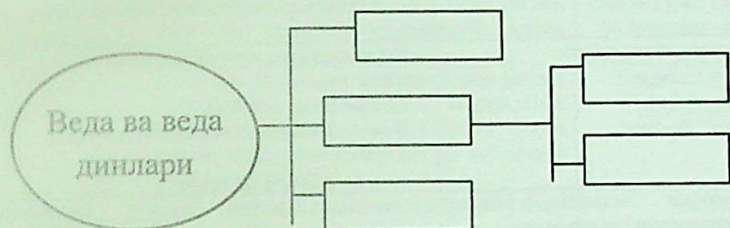
10. Яқинларнинг нарсаларига кўз олайтирмаслик.

4(2.1)-Илова

«Каскад» техникаси

Ушбу технология гоғлар тизимини ишлаб чиқишга кўмак беради. Асосий мақсади: аниқ ва ижодий фикрлаш қобилиятини фаоллаштириш.

2-ўқув топшириқ

5(2.1)-Илова

Блиц-сўров

	Саволлар	Жавоблар
1.	Миллий динлар деб қандай динларга айтасиз?	
2.	Яхудийликдаги асосий маросимлар қандай?	
3.	Миллий динларнинг асосий манбаларини аниқланг.	
4.	Яхудийликдаги асосий оқимларни айтинг	
5.	Брахманлар кимлар?	
6.	Хиндуйликда неча каста мавжуд?	

6(2.1)-Илова

Жадвалини тўлдириг

Миллий динлар таълимоти	Асосий маросимлари	Асосий манбалари

2.2. Амалий машгулотни олиб бориш технологияси.

Талабалар сони 25 та	Вақти 2 соат
Машгулот шакли	Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштириш ва мустахкамлашга қаратилган амалий машгулот.
Амалий машгулот режаси:	1. Яхудийликнинг вужудга келиши ва таълимоти. 2. Веда ва веда динлари. 3. Конфуцийчилик-Хитойдаги фалсафий таълимот. 4. Хиндуйлик ва Даосизм.
Машгулотнинг мақсади:	Миллий динлар мавзуси бўйича билимларни чуқурлаштиришни таъминлаш
Педагогик вазифалар:	Ўқув фаолияти натижалари:
Яхудийликнинг вужудга келиши ва таълимотини ёритиб бериш.	Яхудийлик динининг пайдо бўлиши ва таълимоти ҳақида маълумот беради.
Веда ва веда динлари ҳақида тўлиқ маълумотлар бери.	Веда ва веда динлари ҳақида гапира бера олади.
Конфуцийчилик-Хитойдаги фалсафий таълимот эканлиги ҳақида маълумотлар беради.	Конфуцийчилик-Хитойдаги фалсафий таълимот эканлигини ёритиб беради.
Хиндуйлик ва Даосизм динлари ҳақида маълумотлар беради.	Хиндуйлик ва Даосизм динларининг моҳиятини ёритиб бера олади.
Ўқитиш воситалари	Тестлар, коғоз, маркер, доска, схемалар, слайдлар.
Ўқитиш усуллари	Топшириқлар, амалий ишлаш усули, суҳбат, диалог, дискуссия
Ўқитиш шакллари	Индивидуал, гуруҳ, жамоавий ишлаш.
Ўқитиш шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машгулотнинг техник харитаси.

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1-Босқич. Мавзуга кириш (10 дақиқа)	1.1. Ўқув машгулоти мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади	Мавзу номини ёзиб оладилар.
	1.2. Талабаларнинг машгулотдаги фаолиятини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан таништиради. (1-Илова)	Ёзиб оладилар.
	1.3. Мавзу бўйича тайёрланган топшириқларни таркатади. Саволлар бериб талабаларни фаоллаштиради.	Топшириқлар билан танишади, ёзиб олади.
2-Босқич. Асосий булим	2.1 Мавзу саволлари бўйича топшириқлар беради ва гуруҳларда ишлашни ташкил	Талабаларни кичик гуруҳларга ажратади.

	этади. (2-Илова) Гурухларнинг жавобларини диққат билан тинглайди, тақдимот якунида фикрларини умумлаштиради.	Топшириклар устида ишлайди. Тақдимотини тайёрлайдилар.
(65 дақиқа)	2.2. Ҳар бир гуруҳга 3-Иловада тақдим этилган жадвалини тўлдиришни тавсия қилади.	Индивидуал ёки жамоада ўз фикрини баён этади. Тақдимотини ўтказадилар.
	2.3. Ҳар бир гуруҳ топширикларни ватман қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишида ёрдам беради. Ягона хулоса чиқаришга кўмак беради ва нихоясида умумлаштиради.	Тақдимот ўтказадилар. Голиб гуруҳларни аннуклаб, баҳолайди.
3-Босқич. Якунловчи (5 дақиқа)	3.1. Иш якунларини чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Эшиктади. Аннуклайди.
	3.2. Мустақил ишлаш учун 4-Иловада тақдим этилган топширикни беради.	ЎУМ га қарайдилар.

1(2.2.)-Илова

Талабаларни баҳолаш мезонлари кўрсаткичлари

Гуруҳ	Баҳо	Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари			
		Ўтилган мавзунини тўлиқ билади	Фаоллик	Мисоллар келтира олади	Жами
	Балл	1,0	0,5	1,5	3
1					
2					
3					

2,2 – 3 балл – аъло

1,2 – 2 балл – яхши

0,5 – 1,1 балл – қониқарли

2 (2.2.)-Илова

1-ўқув топширик

1-гуруҳ.

Савол: Яхудийликнинг вужудга келиши ва таълимоти ҳақида нималарни биласиз?

2-гуруҳ.

Савол: Веда ва веда динлари ҳақида нималарни биласиз?

3-гуруҳ.

Савол: Конфуцийчилик-Хитойдаги фалсафий таълимот ҳақида нималарни биласиз?

4-гуруҳ.

Савол: Хиндуйчилик ва Даосизм ҳақида нималарни биласиз?

2-ўқув топшириқ
Жадвални тўлдириш

Яхудийлик динидаги қандай оқимларни биласиз?	Яхудийликдаги асосий маросимларни санаб беринг.	Хиндуйликдаги мавжуд касталарни санаб беринг.	Конфузийчиликдаги асосий талаблар нималардан иборат.

Мустақил тайёргарлик кўриш учун топшириқлар

1. Интернет сайдларга кириб мавзуга доир хужжатларни кўриб чиқинг.   2. Берилган адабиётлар рўйхати бўйича мустақил ишланг.   3. Яхудийлик дини мавзуси бўйича реферат тайёрланг.   4. Жаҳон энциклопедиясининг атамали луғатини ўрганиб чиқинг.

3.1. Маърузани олиб бориш технологияси

Маъруза сони: 62	Ўқитиш вақти: 2 соат
Маърузат шакли Маъруза режаси	Мавзу бўйича инфор­ма­цион кўр­газмали маъ­руза. 1. Зардушт ҳаёти ва фаолияти. 2. Зардушт таълимоти. 3. Зардуштийликнинг шох Виштаспа томонидан қўлланилиши. 4. “Авесто” зардуштийликнинг асосий манбаи
Маърузанинг мақсади: Зардуштийлик дини ҳақида умумий тасаввурни шакллантириш	
Педагогик вазифалар:	Ўқув фаолияти натижалари:
Зардушт ҳаёти ва фаолияти ҳақида маълумот беради.	Зардушт ҳаёти ва фаолиятини ёритиб беради.
Зардуштийлик таълимоти ҳақида маълумот беради ва изоҳлайди.	Зардушт таълимоти ҳақида тўла ахборот беради.
Зардуштийликнинг шох Виштаспа томонидан қўлланилишини тўлиқ тарихий далиллар билан ёритиб беради.	Зардуштийликнинг шох Виштаспа томонидан қўлланилишини тўлиқ тарихий далиллар билан асослаб беради.
“Авесто” зардуштийликнинг асосий манбаи эканлигини изоҳлаб, манба ҳақида тўлиқ ахборот беради.	«Авесто»нинг ёзилиши ва сақланиши тарихини гапирди. Кўпхудоликдан яккахудоликка ўтишни тушунтиради.
Ўқитиш воситалари	Тарқатма материаллар, схемалар, слайдлар.
Ўқитиш усули ва шакли	Информацион маъруза, ақлий ҳужум жамоавий ишлаш, дискуссия, кластер усули.
Ўқитиш шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Контролинг ва баҳолаш	Озгаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик картаси

Ўқитиш жараёни вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-Босқич. Маърузага кириш (10 дақиқа)	1.1. Маърузани ўзлаштиришда фойдаланиш учун зарур бўлган адабиётлар рўйхати билан таништиради.	Ёзиб оладилар
	1.2. Ўқув машғулотини мавзуси билан таништиради ва унинг мақсади, ўқув фаолияти натижаларини баён этади.	Мавзу номини ёзиб оладилар
	1.3. Маъруза юзасидан блиц-сўров усули ёрдамида маълум бўлган тушунчаларни фаоллаштиради. Бу усул ёрдамида талабаларнинг билим ва кўникмаларини аниқлайди. (1-Илова)	Тушунчаларни санайди, уларга изоҳ беради. ЎУМга қаранг
2-Босқич. Асосий билим (50 дақиқа)	2.1. Маъруза режаси ва тушунчалари билан таништиради. Зардушт ҳаёти ва фаолияти тарихини визуал материаллар ёрдамида ёритиб беради.(2-Илова)	Тинглайдилар. Ёзиб оладилар

	2.2 Зардушг таълимотини “Т-схема” техникасидан фойдаланган ҳолда ёритиб беради (3-Илова)	Тинглайдилар. Ёзиб оладилар. Саволлар берадилар. Олинган билимларни тизимлаштирадилар. ЎУМга қарайдилар
	2.3. Зардуштийликнинг шох Виштаспа томонидан қўлланилишини тўлиқ тарихий далиллар ҳамда визуал материаллар ёрдамида ёритиб беради.	Тинглайдилар. Ёзиб оладилар
	2.4. Авесто зардуштийлик динининг муқаддас китоби ва асосий манбаи эканлиги тушунтирилади. Ҳозирда қаерда сақланиши ҳақида маълумот беради.	Тинглайдилар. Конспект қиладилар. ЎУМга қарайдилар
3-Босқич Яқуний босқич. (20 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича яқунловчи хулоса чиқаради. Фаол талабалар рағбатлантирилади.	Тинглайдилар. Конспект қиладилар
	3.2. Келгуси машғулотга тайёргарлик кўриш бўйича тошшириклар ва фойдаланиладиган адабиётлар тавсия этилади	Ўзини қизиқтирган саволларни беради

1(3.1)-Илова

Мавзунини мустаҳкамлашга қаратилган
«Блиц-сўров» саволлари

№	Саволлар	Жавоблар
1.	Конфушийчилик нима асосида вужудга келган?	
2.	Мазкур диннинг қандай маросимларини биласиз?	
3.	Даосизм асосчиси ким?	
4.	Даосизмда ахлоқ масалалари қандай ўринни эгаллайди?	
5.	Синтоизм таълимоти нималардан иборат?	
6.	Синтоизмнинг қандай байрамларини биласиз?	

2(3.1)-Илова

Ўқув визуал материаллар

1-слайд

А В Е С Т О

Авесто зардуштийликнинг асосий манбаси ва муқаддас китоби ҳисобланади. Авесто Ўрта Осиё, Эрон, Озарбайжон халқларининг исломгача даврдаги ижтимоий-иқтисодий ҳаёти, диний қарашлари, олам тўғрисидаги тасавурлари, урф-одатлари, маънавий маданиятини ўрганишда муҳим ва ягона манбадир. Унинг таркибидаги материаллар қарийб 2 минг йил давомида вужудга келиб, авлоддан-авлодга оғзаки равишда кўчиб борган

	2.2.Зардушт таълимотини “Т-схема” техникасидан фойдаланган ҳолда ёритиб беради.(3-Илова)	Тинглайдилар. Ёзиб оладилар. Саволлар берадилар. Олинган билимларни тизимлаштирадилар. ЎУМга қарайдилар
	2.3. Зардуштийликнинг шох Виштаспа томонидан қўлланилишини тўлиқ тарихий далиллар ҳамда визуал материаллар ёрдамида ёритиб беради.	Тинглайдилар. Ёзиб оладилар
	2.4.Авесто зардуштийлик динининг муқаддас китоби ва асосий манбаи эканлиги тушунтирилади. Ҳозирда қаерда сақланиши ҳақида маълумот беради.	Тинглайдилар Конспект қиладилар. ЎУМга қарайдилар
3-Босқич Яқуний босқич. (20 дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича яқунловчи хулоса чиқаради. Фаол талабалар рағбатлантирилади.	Тинглайдилар Конспект қиладилар
	3.2. Келгуси машғулотга тайёргарлик кўриш бўйича топшириқлар ва фойдаланиладиган адабиётлар тавсия этилади.	Ўзини қизиқтирган саволларни беради

1(3.1)-Илова

Мавзунини мустақамлашга қаратилган
«Блиц-сўров» саволлари

№	Саволлар	Жавоблар
1.	Конфушийчилик нима асосида вужудга келган?	
2.	Мазкур диннинг қандай маросимларини биласиз?	
3.	Даосизм асосчиси ким?	
4.	Даосизмда ахлоқ масалалари қандай ўринни эгаллайди?	
5.	Синтоизм таълимоти нималардан иборат?	
6.	Синтоизмнинг қандай байрамларини биласиз?	

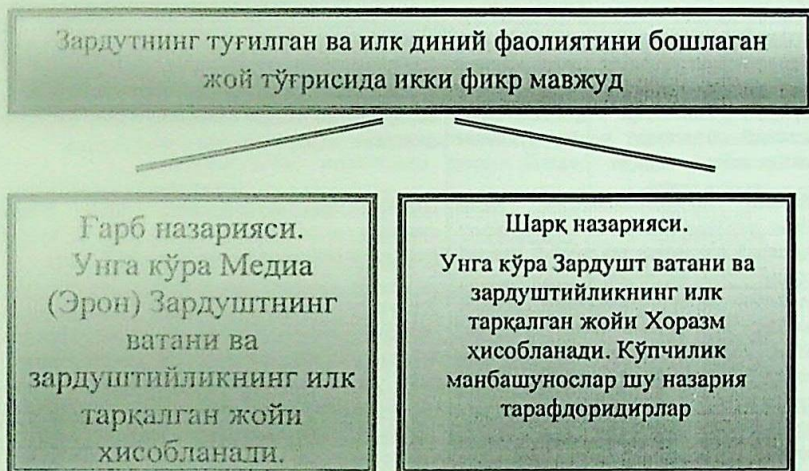
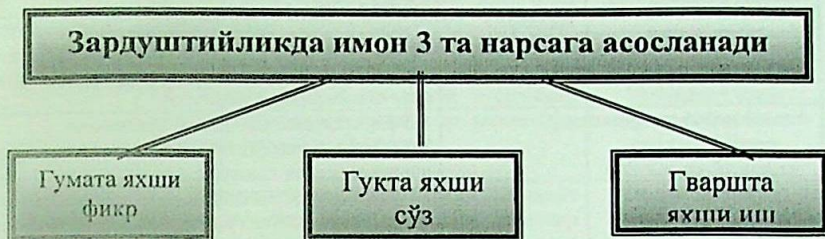
2(3.1)-Илова

Ўқув визуал материаллар

1-слайд

А В Е С Т О

Авесто зардуштийликнинг асосий манбаси ва муқаддас китоби ҳисобланади. Авесто Ўрта Осиё, Эрон, Озарбайжон халқларининг исломгача даврдаги ижтимоий-иқтисодий ҳаёти, диний қарашлари, олам тўғрисидаги тасаввурлари, урф-одатлари, маънавий маданиятини ўрганишда муҳим ва ягона манбадир. Унинг таркибидаги материаллар қарийб 2 минг йил давомида вужудга келиб, авлоддан-авлодга озгаки давишда кўчиб борган

“Т-схема” жадвалини тўлдириш
Зардуштийлик таълимоти асослари нималардан ташкил топган?

Яхшилик худоси	Ёмонлик худоси

3.2. Амалий машгулотни олиб бориш технологиясен.

<i>Талабалар сони 25 та</i>	<i>вақти 2 соат</i>
<i>Машгулот шакли</i>	“Нима учун?” организеридан фойдаланган холда, мавзу бўйича билимларни мустхкамлашга ва чуқурлаштиришга қаратилган амалий машгулот.
<i>Амалий машгулот режаси:</i>	1. Зардуштийликнинг диний таълимоти. 2. Зардушт томонидан Марказий Осиё қадимий динининг ислох этилиши. 3. Шарқий зардуштийликнинг Яқин Шарқ динлари илоҳиёти ва фалсафий қарашлар ривожига таъсири. 4. “Авесто” зардуштийликнинг муқаддас китоби
<i>Машгулотнинг мақсади:</i>	Мавзу бўйича билимларни чуқурлаштиришни таъминлаш.
<i>Педагогик вазифалар:</i>	Ўқув фаолияти натижалари:
Зардуштийликнинг диний таълимотига изоҳ беради.	Зардуштийликнинг диний таълимотини тушунтира олади.
Зардушт томонидан Марказий Осиё қадимий динининг ислох этилиши ҳақида ахборот беради.	Зардушт томонидан Марказий Осиё қадимий динининг ислох этилишига изоҳ беради.
Шарқий зардуштийликнинг Яқин Шарқ динлари илоҳиёти ва фалсафий қарашлар ривожига таъсирини ёритиб беради.	Шарқий зардуштийликнинг Яқин Шарқ динлари илоҳиёти ва фалсафий қарашлар ривожига таъсирини таҳлил қилиб беради.
«Авесто» зардуштийликнинг асосий манбаи эканлигини айтиб беради, унинг ёзлиш тарихи ва ҳозирда қаерда сақланиши тўғрисида ахборот беради.	Зардуштийликнинг асосий манбаи ва муқаддас китоби бўлмиш «Авесто» тўғрисида ахборот беради, унинг неча қисми бизгача етиб келганлини ва ҳозирда қаерда сақланишини айтиб беради.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Схема, слайдлар, доска, коғоз қалам
<i>Ўқитиш усуллари</i>	Топшириқлар, Нима учун? диалог, амалий ишлаш усули
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Индивидуал, гуруҳларга бўлиниб ишлаш
<i>Ўқитиш шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Озгаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машгулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-босқич. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Ўқув машгулоти мавзуси, мақсад ва ўқув фаолияти натижаларини айтади: Таълим жараёни интeрфаол усуллар орқали амалга оширилишини эълон қилади. 1.2. Талабаларни жонланттириш мақсадида «Нима учун?» техникасидан фойдаланилган	Тинглайдилар. Организерли тўлдирадилар.

	холда: «Нима учун зардуштийликни ўрганиш ҳозирги кунларда ҳам фаол олиб борилмоқда?» деб савол билан мурожаат қилади (1-илова). Фикрларни умумлаштириб, амалий машгулотни бошлайди.	Эркин ўз фикрини билдирадидлар.
	1.3. Талабаларни 3 та кичик гуруҳларга бўлади, баҳолаш кўрсаткичи ва мезон-лари билан таништиради (3-илова).	Интерфаол усуллардан фойдаланилган ҳолда кичик гуруҳларга бўлинади.
II-босқич. Асосий (60 минут)	2.1. Гуруҳларга топшириқ беради: 10-минут ичида ҳар бир гуруҳ қуйидаги мавзулар бўйича умумий эссе ёзинг: 1.Зардуштийнинг ватани касрда? 2.Зардуштийлик қандай даврда юзага келди? 3.Зардуштийликнинг муқаддас китоби нима?	Эссени мустақил, биргаликда ватман-коғозларга ёзадилар.
	2.2. Эссе ёзиш учун йўриқнома беради, тақдиротини тайёрлашга кўмакла-шади, изох беради, билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор қаратади. Топшириқларнинг бажарилишини қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди.	Топшириқни бажарадилар, тақдиротини ўтказадилар, қўшимчалар киритадилар, баҳолайдилар, хулоса чиқарадилар.
	2.3. Гуруҳларга «Кооп-кооп» техника-сидан фойдаланилган ҳолда, (2-илова), «Зардуштийлик таълимоти асослари нималардан ташкил топган?», - деб савол билан мурожаат қилади.	Мустақил топшириқни бажарадилар.
	2.4. Иш бошланганлигини эълон қилади, ҳар бир гуруҳ топшириқларини ватман-коғозларга тушириб, тақдиротини ўтказишда ёрдам беради.	Топшириқни бажарадилар.
	2.5. Иш тақдиротини ташкил қилади, изох беради, талабаларнинг билимларини умумлаштиради, хулосаларга эътиборини қаратади.	Иш натижаларининг тақдиротини ўтказадилар. Жамoa бўлиб муҳокама қиладилар, баҳолайдилар.
III-босқич. Яқуний (10 минут)	3.1. Иш яқунларини чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Эшитилади. Аниқлайди.
	3.2. Мустақил ишлаш учун топшириқ-лар беради: Мавзунинг мазмунини чуқур ўрганиш, кейинги машгулотга тайёргарлик кўриш. (4-Илова)	Тинглайди. Аниқлайди.

1-ўқув топшириқ
«Нима учун» органиайзери

«Кооп-кооп» («Биргаликда ўқиймиз») техникасини ўтказиш қондаси

Иш бос-қичлари	Фаолият	
	Таълим берувчи	Таълим олувчи
1.	3 ва 5 кишидан иборат кичик гуруҳларни ташкил қилади	
2.	Ҳар бир гуруҳга мавзунинг бир бўлаги бўлиб ҳисоб-ланган бир хил топшириқлар беради. Топшириқни бажа-риш учун йўриқномалар беради.	Гуруҳ аъзолари ўзаро топшириқларни бўлиб олишади.
3.	Топшириқни муваффақиятли бажарилишини ва муомала маданиятини назорат қилади.	3.1. Ҳамма топшириқни муста-қил бажаради, мавзулар бўйича мустақил ишлайди. 3.2. Гуруҳ аъзоларининг мини-маърузаларини тинглайди. Уму-мий маъруза тайёрланади. Маъ-рузани ўқиш учун спикер тайин-ланади.
4.	Гуруҳларда иш якунларини чиқарилишини сўрайди ва тақдимотини ўтказишни талаб қилади.	Гуруҳ-спикери маърузанинг тақдимотини ўтказиши.
5.	Натижаларни таҳлил қилади ва баҳолайди, голиб гуруҳ-ларни аниқлайди.	

Талабаларнинг билим ва кўникмаларини баҳолаш мезонлари

Гуруҳ	1-топшириқ	2-топшириқ	Жами	Баҳо
I				

II				
III				

4(3.2)-Илова

**1-ўқув топширик.
Жадвалини тўлдиринг.**

Зардуштийликда талаб қилинадиган қоидалар	Зардуштийликдаги улуғландиган унсурлар	Зардуштийликдаги асосий маросимлар

**2-ўқув топширик.
Мавзунини мустақил ўрганиш учун топшириқ саволлари**

<ol style="list-style-type: none"> 1. Мавзу бўйича берилган қўшимча адабиётлар билан танишинг 2. Жихон энциклопедиясидан «Авесто» тугрисида маълумот олинг 3. Зардуштийлик дини мавзуси бўйича реферат тайёрланг 4. Университет слайдларига кириб ушбу мавзу бўйича қўшимча ахборотлар олинг.

4.1. Маърузани ўқитиш технологияси.

<i>Талабалар сони 62</i>	<i>Ўқитиш вақти 2 соат</i>
<i>Машигулот шакли</i>	“Тонфали жадвал” организеридан фойдаланилган ҳолда, мавзу бўйича визуаллашган маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1.Буддавийлик асосчисининг шахси. 2.Буддавийлик таълимоти. 3.Медитация. 4.Буддавийликнинг тарқалиши
<i>Машигулотнинг мақсади:</i>	Буддавийлик ҳақида умумий тасавурни шакллантириш
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i>
Буддавийлик асосчисининг тарихий шахс эканлигини гапириб, маълумот беради.	Буддавийлик дини асосчиси ҳақида тўлиқ маълумот бера олади.
Буддавийлик таълимоти, ундаги 4 ҳақиқат нималардан иборат эканлигини тушунтириб, изоҳлаб беради.	Будда таълимотига таъриф бера олади, ундаги 4 та ҳақиқатни изоҳлайди.
Медитация, нирвана ҳолати нима эканлигини баён қилади.	Медитация нима эканлигина айтади, нирвана ҳолатига таъриф беради.
Буддавийликнинг тарқалиши ҳамда унинг асосий манбан Трипитака тўғрисида ахборот беради.	Буддавийликнинг тарқалиши ҳамда унинг асосий манбан Трипитака тўғрисида ахборот беради
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Слайдлар, схемалар, тарқатма материаллар
<i>Ўқитиш усули ва шакли</i>	Маъруза, тонфали жадвал, дискуссия, жамоавий ишлаш, гуруҳларга бўлиб ишлаш.
<i>Ўқитиш шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Озғак назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик харитаси.

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-Босқич. Мавзуга кириш (10 даққа)	1.1.Мавзунинг ўзлаштиришда фойдаланиш учун зарур бўлган адабиётлар рўйхати билан таништиради.	Ёзиб оладилар.
	1.2. Ўқув машигулоти номи билан таништиради. Унинг мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини баён этади.	Мавзу номини ёзиб оладилар.
	1.3. Мавзу юзасидан блиц -сўров усулида маълум бўлган тушунчаларни фаоллаштиради. Сўров натижасига кўра талабалар нималарни билиши, нималарда хатога йўл қўйиши мумкинлигини аниқлайди. (1-Илова)	Тушунчаларни санаб берадилар. Жадвалини тўлдирдилар. ЎУМга қарайдилар.
2-Босқич.	2.1. Мавзу режаси ва тушунчаларига изоҳ	Тинглайдилар. Ёзиб

Асосий булим (60 дақиқа)	беради. Баҳолаш мезони билан таништиради. Мавзунинг 1-саволи Буддавийлик асосчисининг шахси ва ҳаёти ҳақида маълумот беради. Машгулотда визуал материаллардан фойдаланади. (2-Илова)	оладилар. Схемаларни кўчириб оладилар. ЎУМга қарайдилар.
	2.2. Буддавийлик дини таълимотини тушунтириб беради. Ундаги 4 ҳақиқатни ёритиб беради. Медитация маъносини тушунтиради. Нирвана ҳолатига баҳо беради. Буддавийликнинг асосий оқимлари-махаяна, хинаяна, важраяна, ламаизмларга "Тоифали жадвал" органайзеридан фойдаланган ҳолда ёритиб беради. (3-Илова)	Тинглайдилар. Конспект қиладилар. Слайдларни кўчирадилар. ЎУМга қарайдилар.
	2.3. Мавзунини мустаҳкамлайди ва умумлаштиради, яқуний хулосалар чиқаради.	Ёзиб оладилар, Тинглайдилар. ЎУМга қаранг.
3-Босқич. Яқуний (10 - дақиқа)	3.1. Мавзу бўйича яқунловчи хулоса чиқаради.	Тинглайдилар.
	3.2. Мавзу мақсадига эришишдаги талабалар фаолияти таҳлили қилинади ва баҳоланади.	Ўзини қизиқтирган саволларини берадилар.
	3.3. Мавзу бўйича мустақил ишлаш учун топшириқлар беради. (4-Илова)	ЎУМга қаранг. Ёзиб оладилар.

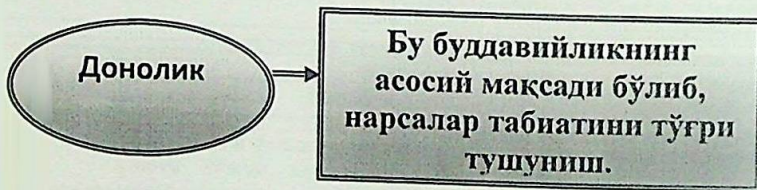
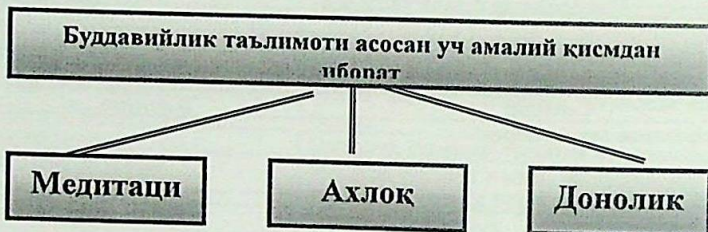
I(4.1)-Илова

Блиц-сўров

	Саволлар	Жавоблар
1.	Зардуштнинг ватани қасрда?	
2.	Зардуштийлик қандай даврда юзага келди?	
3.	Ҳозирги пайтда Зардуштийлик динига эътиқод қилувчилар қасрларда мавжуд?	
4.	Зардуштийлик амалиёти нималардан иборат?	
5.	Зардуштий дафн маросимлари қандай?	
6.	Етти пок ва етти нопок унсурлар қайсилар?	

А Х Л О К

1. Қотиликдан сақланиш;
2. Ўғрилиқдан сақланиш.
3. Гумроҳликдан сақланиш.
4. Ёлғон, қалбаки нарсалардан сақланиш;
5. Маст қилувчи нарсалардан сақланиш;
6. Тушдан кейин овқатланишдан сақланиш.
7. Ҳийин-қулгудан сақланиш;
8. Зебу-зийнат, атир-упалардан сақланиш.

Тоифа-мавжуд ҳолат ва муносабатларни акс эттирадиган белги:
 -ажратилган белгиларга кўра олинган маълумотларни бирлаштиришни таъминлайди;
 -тизимли мушоҳада қилишни, маълумотларни таркиблаштириш ва тизимлаштириш кўникмасини ривожлантиради.

Тоңфали жадвални тўлдириг
Буддавийликнинг асосий оқимлари

махаяна	хинаяна	важраяна	ламаизм

4(4.1)-Илова

1-ўқув топширик.

Мавзунини мустақил ўрганиш учун топшириқ саволлари:

1 Мавзу бўйича берилган қўшимча адабиётлар билан танишинг.   2 Жаҳон энциклопедиясидан “Буддавийлик” тўғрисида маълумот олинг.   3 Буддавийлик дини мавзуси бўйича реферат тайёрланг.   4 Университет слайдларига кириб ушбу мавзу бўйича қўшимча ахборотлар олинг.

2-ўқув топширик.

Мавзунини мустақамлаш учун тест саволларини ечинг

- Динларнинг бир-биридан фарқи нимада?
  - турли тилларда ибодат қилишида
  - минтақаларида турли аҳолининг жойланишида
  - диний урф-одат ва маросимлар амалга оширилишида
  - жаҳонда тинчлик учун курашишда.
- Будда таълимоти нечта ҳақиқатда ифодасини топган?
  - 6 та
  - 4 та
  - 5 та
  - 8 та
- Буддавийликнинг муқаддас китобининг номи?
  - Трипитака
  - Махаяна
  - Хинаяна
  - Карма
- Буддавийликнинг асосий мақсади?
  - доншмандлик
  - нирвана ҳолатига етиш
  - медитация
  - ахлоқ нормалари
- Буддизм собиқ ССРнинг қайси жойларида тарқалган?
  - Ўрта Осиё, Олтой ва Қолмиғистонда
  - Бурятия, Волга бўйи ва Тувада
  - Бурятия, Қолмиғистон ва Тувада
  - Узоқ Шарқ, Чукчи ва Каспий бўйида.

5.1. Маърузани олиб бориш технологияси.

<i>Талабалар сони: 62</i>	<i>Ўқитиш вақти: 2 соат</i>
<i>Машгулот шакли</i>	Венн диаграммасидан фойдаланган ҳолда мавзу бўйича баҳс-мунозарали маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1.Христианликнинг вужудга келиши, таълимоти, асосий манбаи. 2. Православ оқими. 3. Католик оқими. 4. Протестант оқими
<i>Ўқув машгулотининг мақсади: Христианлик шакллантириш</i>	ҳақида умумий тушунча ва тасаввурни
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўқув фаолиятини натижалари:</i>
Христианликнинг вужудга келиши тарихи, унинг таълимоти ва асосий манбаи ҳисобланган библияга таъриф беради ва тушунтиради	Христианликнинг пайдо бўлиши ва унинг таълимотига таъриф бера олади. Асосий манбаси ҳисобланган библия ҳақида гапирди
Христианликнинг асосий оқими ҳисобланган православларга таъриф бериб, уларнинг асосий маросим ва байрамларини изоҳлайди ҳамда Православ соборларини санаб беради ва тартиблари ҳақида маълумот беради	Православ оқими таълимотини тушунтириб, Православларнинг асосий маросимлари ва байрамларини баён қилиб беради ҳамдаги Православ соборлари номларини айтади
Христианликнинг католик оқими, унинг черковлари, асосий маросимлари ва байрамлари ҳақида гапирди, Ватикан, Рим Папаси ва черков тартиблари ҳақида маълумот беради	Католик оқими ва унинг асосий маросимлари ҳақида гапир олади, Черков тартиб коидалари, Рим Папаси ҳақида маълумот беради ҳамда Православ оқими орасидаги фарқни изоҳлай олади
Христианликдаги протестант оқими пайдо бўлиши тарихини, унинг таълимоти ва гоёси ҳақида гапирди, уни бошқа оқимлардан фарқини тушунтиради	Протестант оқими, унинг таълимоти, гоёси ҳақида гапир олади, таълимоти бошқа оқимлар таълимотидан нимаси билан фарқ қилишини тушунтира олади
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Таркатма материаллар, слайдлар,схемалар,расмлар.
<i>Ўқитиш усули ва шакли</i>	Маъруза, Венн диаграммаси, дискуссия, жамоавий ва гуруҳларга бўлиниб ишлаш.
<i>Ўқитиш шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назо-рат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик харахтаси.

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-босқич. Мавзуга кириш.	1.1. Маърузанинг мавзусини эълон қилади, Ўқув машгулотининг мақсади ва натижаларини тушунтиради.	Мавзунини номини ёзиб олади.

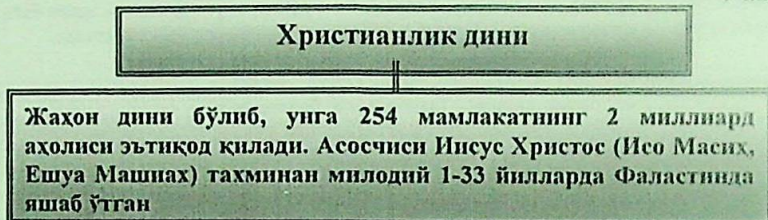
(10 минут)	<p>1.2. Ҳар бир тингловчига мавзу бўйича тарқатма материалларни тарқатади.</p> <p>1.3. Мавзу бўйича маъруза машгулотининг таянч иборалари ва маъруза режасига изох беради. Мавзу юзасидан блиц-сўров усулида маълум бўлган тушунчаларни фаоллаштиради.</p>	<p>Тарқатмалардан фойдаланади.</p> <p>ЎУМ га қарайдилар. Ўз фикрини эркин баён этадилар.</p>
II-босқич. Асосий (60 минут)	<p>2.1. Ўқув машгулотининг биринчи саволи бўйича маъруза қилади. Маъруза машгулотини «Ақлий ҳужум» услуби билан бошлайди. «Христианлик деганда нимани тушунасиз?»-деб савол билан мурожаат қилади. Талабаларда билимлар мавжуд, уни бевосита мустаҳкамлаш учун «Христианлик биринчи бўлиб қайси даврда ва қаерда тарқалди?» деб савол беради, умумлаштиради.</p>	ЎУМ га қарайдилар. Ўз фикрини эркин баён этадилар.
	<p>2.2. Биринчи режада берилган, христианликнинг вужудга келиши, таълимоти, асосий манбаларини визуал материаллар орқали тушунтиради (1-илова). Талабаларнинг фикрини умумлаштиради.</p>	Эркин Ўз фикрларини билдирадилар. Ўздадилар.
	<p>2.3. Православ, католик, протестант окимларини «Вени» диаграммасидан фойдаланган ҳолда ёритиб беради. (2-Илова) Талабаларни фаоллаштириш мақсадида уларга жонлангирувчи саволлар беради:</p> <p>1. Христианликнинг асосий ақидаси қандай?</p> <p>2. Христианликнинг қандай асосий окимларини биласиз?</p> <p>3. Христианликнинг муқаддас китоби қайси?</p> <p>4. Исо Масих шахси ҳақида нималарни биласиз?</p> <p>Жавобларни тинглаб, уларни тўлдирди ва умумлаштиради.</p>	Жавоб берадилар. ЎУМ га қарайдилар. Тинглайдилар.
	<p>2.4. Таянч ибораларга қайтилади. Талабаларнинг билимларини мустаҳкамлаш мақсадида «Блиц-сўров» ўтказди. (3-Илова).</p>	Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни муҳокама қиладилар. Жавоб берадилар.
III-босқич. Яқуний босқич. (10 минут)	<p>3.1. Маърузада қилинган ҳар бир савол қандай ҳал қилинганлиги тўғрисида яқуний хулоса беради. Мавзунинг мустаҳкамлаш учун талабаларга тест саволлари тарқатади. (4-Илова)</p>	Эшитилади.
	<p>3.2. Талабаларнинг фаоллиги рағбатлантирилади.</p>	Ўзини қизиқтирган саволлар беради.

3.3. Келгуси машгулотга тайёргарлик кўриш учун топшириқлар ва фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати тавсия этилади (5-Илова). “Дунё динлари” мавзусида эссе ёзиб келишни тавсия қилади.	ЎУМ га қарайдилар.
---	--------------------

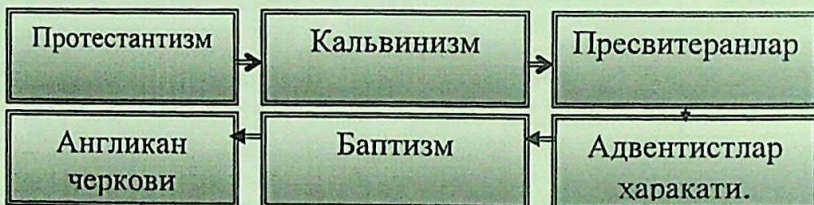
1(5.1)-Илова

Визуал материаллар

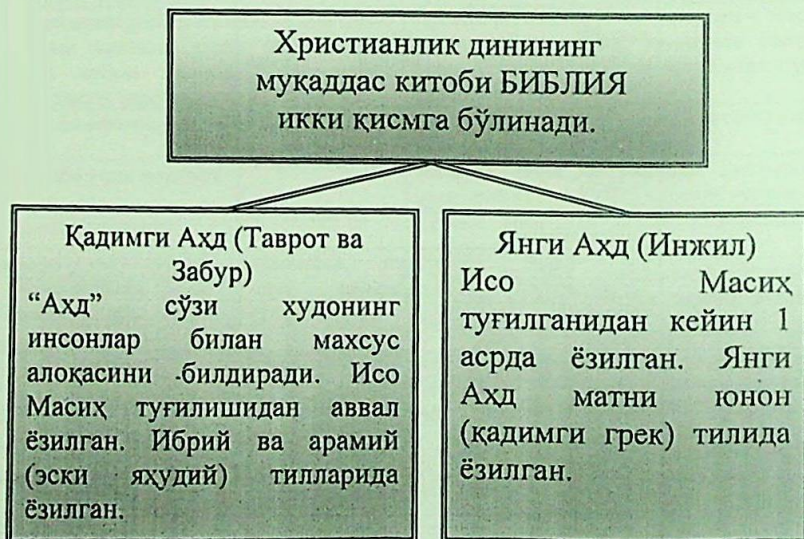
1-слайд

2-слайд

3-слайд

**Христианлик динининг православ оқими 14 мустақил
черковларга бўлинади.**

1. Константинополь	8. Румин
2. Александрия	9. Болгар
3. Антиохия	10. Кипр
4. Қуддус	11. Эллада
5. Рус	12. Албания
6. Говзин	13. Польша
7. Серб	14. Чехословакия

2(5.1)-Илова

Вени диаграммаси

Вени диаграммаси – вазиятнинг 2 ва 3 жihatларни солиштириш, такқослаш, қарама-қарши қўйиш ҳамда уларни умумий тарзда қўрсатиш учун қўлланилади. Тизимли мушоҳада қилиш, такқослаш, солиштириш, таҳлил ва синтезни амалга ошириш кўникмаларини ривожлантиради.

Савол: Христианликнинг православ, католик ва протестант оқимларининг умумий жihatларини қўрсатиш?

3(5.1)-Илова

Блиц-сўров

	Саволлар	Жавоблар
1.	Ҳозирги пайтда христианликнинг асосий марказлари қасрда?	
2.	Христианликнинг қандай манбаларини биласиз?	
3.	Библиянинг таркибига қандай китоблар кирган?	
4.	Православиянинг асосий таълимоти қандай?	
5.	Католицизмнинг тарқалиши қандай юз берди?	
6.	Протестантлик оқими қандай ҳолатда вужудга келди?	

Мавзу бўйича тест саволларга жавоб бериш

- Христианликнинг қайси оқими Европа ва Лотин Америкасида энг ўуп тарқалган?
 А) православие
 Б) баптизм
 В) католицизм
 Г) протестантизм.
- Русияга христианлик қачон кириб келган?
 А) I асрда
 Б) 988 йилда
 В) 999 йилда
 Г) 900 йилда
- Католик оқимининг бош рухонийси?
 А) монах
 Б) поп
 В) кардинал
 Г) папа
- Черков, иконаларга қарши чиққан оқим номи?
 А) православ
 Б) католик
 В) протестант
 Г) ҳамма жавоблар тугри
- Христиан черковларида олий унвон қандай аталади?
 А) епископ
 Б) кардинал
 В) сенатор
 Г) олигарх

5(5.1)-Илова

Мустақил ишлаш учун топшириқлар.

- Ушбу мавзу бўйича берилган қўшимча адабиётлар билан танишинг.
- Жаҳон динлари энциклопедиясининг христианлик бўлими билан танишинг.
- Университет сайдларига кириб ушбу мавзу бўйича қўшимча маълумот олинг.
- Христианлик мавзуси бўйича реферат тайёрланг.

5.2. Амалий машгулотни олиб бориш технологияси.

<i>Талабалар сони:</i> 21	<i>Вақти:</i> 2 соат
<i>Машгулот шакли</i>	«Ажурли арра» техникасидан фойдаланган ҳолда билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлашга қаратилган амалий машгулот.
<i>Амалий машгулот режаси:</i>	1. Буддавийлик дини ва унинг асосчиси. 2. Буддавийликнинг тарқалиши ва манбалари. 3. Христианлик таълимоти ва унинг асосий оқимлари. 4. Христианликнинг вужудга келиши. 5. Христианликда гуманизм таълимотининг пайдо бўлиши
<i>Машгулотнинг мақсади:</i> Буддавийлик ва христианлик динлари тўғрисида билимларни чуқурлаштириш	
<i>Педагогик вазифалар</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратади; • мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштириш ва мус-таҳкамлашга ёрдам беради; • тўғридан-тўғри ва жамоа бўлиб қўйилган муаммони таҳлил қилиб ва аниқ қарор қабул қилишга шарт-шароит яратади; • мустақил ишлаш учун имконият яратади; • ўз нуктан назарига эга бўлишни шакллантиради; • мантикий хулоса чиқаришга қўмак беради. 	<ul style="list-style-type: none"> • амалий машгулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради; • буддавийлик дини ва унинг асосчиси ҳақида гапириб беради; • буддавийликнинг тарқалиши ва унинг манбаларини ёритиб бера олади; • христианлик таълимоти ва унинг асосий оқимлари, христианликнинг вужудга келиши ҳақида кенг маълумот бера олади; • христианликда гуманизм таълимотининг пайдо бўлиши ҳақида мисоллар келтира олади; • кичик гуруҳларда ишлаган ҳолда ўз олдига қўйган натижага эришади.
<i>Ўқитиш усуллари ва техника</i>	Топшириқлар – амалий ишлаш учун, баҳс-мунозара, кичик гуруҳларда ишлаш, «Ажурли арра» техникаси, кичик гуруҳларда ишлаш.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар матни, маркерлар, қоғозлар, доска, бўр.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Тўғридан-тўғри, жамоа ва гуруҳларда ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Огзақий назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машгулотнинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Ўқув машгулот мавзуси, мақсади ва ўқув фаолияти натижаларини айтади. Таълим жараёни интерфаол усуллар орқали амалга оширилишини эълон қилади.	Тинглайдилар.
	1.2. Мустақил ишлаш учун берилган	Уйда ёзиб келган

	топшириқнинг назоратини ўтказди. «Энг яхши эссе» эгаларини рағбатлантиради.	эсселарни тақдим этади.
	1.3. Талабаларни 3 та кичик гуруҳларга бўлади.	Интерфаол усуллардан фойдаланилган ҳолда кичик гуруҳларга бўлинади.
	1.4. Талабаларнинг машғулотдаги фаол-лиятини баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари билан таништиради (1-илова).	ЎУМ га қарайдилар.
	1.5. Мавзу бўйича тайёрланган топ-шириқларни тарқатади (2-илова).	Топшириқлар устида ишлайдилар.
II-босқич. Асосий (60 минут)	2.1. Гуруҳларга топшириқларни бажа-риш учун ердан беради. Уларни баҳолаш мезонлари билан таништиради, «Ажурли арра» техникасининг қонун-қондаси билан таништиради. (3-илова)	Тинглайдилар. Ахборотларни ўрғанади.
	2.2. Талабалар бир-бирларидан ахборот-ларни ўрганишиб бўлишгач, улар «Блиц-сўров» орқали ўзлаштириш даражалари аниқланади (4-илова). Гуруҳларнинг жавоблари қай даражада тўғри экан-лигини диққат билан тинглайди. Ҳолиб гуруҳларни баҳолаш мезони орқали аниқлайди.	Жавоб беради, баҳс-мунозара юрғитади, қўшим-ча қилади, хулоса чиқарадилар.
	2.4. Талабаларнинг фикрларини умумлаштириб, амалий машғулотга яқун ясайди.	Тинглайдилар.
III-босқич. Яқуний (10 минут)	3.1. Иш яқунларини чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Эшитади.
	3.2. Уйда мустақил тайёргарлик кўриш учун топшириқлар беради (5-илова).	Эшитади, аниқлайди, ЎУМ га қарайдилар.

1(5 2)-Илова

Талабаларни баҳолаш мезонлари кўрсаткичлари

Гуруҳ	Баҳо	Баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари			
		Ўтилган мавзунини тўлиқ билади	Фаоллик	Мисоллар келтира олади	Жами
	Балл				
1					
2					
3					

Гуруҳларга қўйилган баллар кўрсаткичлари

Гуруҳ	1	2	3	Умумий балл	Баҳо
1					

2					
3					

2(5.2)-Илова

1-ўқув топшириқ:

1-гуруҳ. Буддавийлик дини ва унинг асосчиси, буддавийликнинг тарқалиши ва манбалари ҳақида маълумотлар беринг?

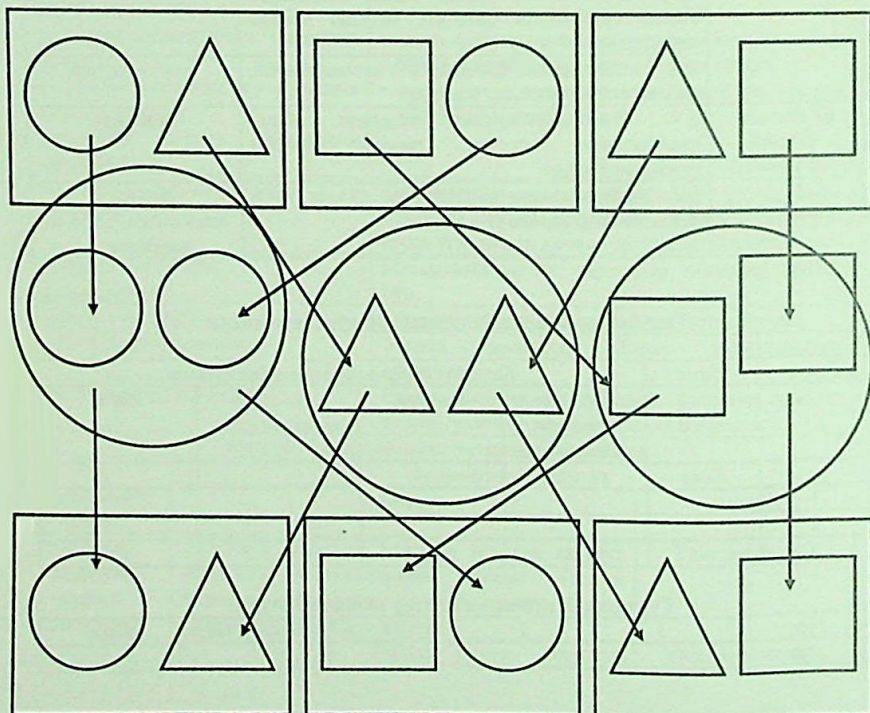
2-гуруҳ. Христианлик таълимоти ва унинг асосий оқимлари ҳақида гапириб беринг?

3-гуруҳ. Христианликнинг вужудга келиши ҳамда христианликда гуманизм таълимотининг пайдо бўлиши ҳақида гапириб беринг?

3(5.2)-Илова

«Ажурли арра» қондалари

1. Топшириқни бўлиш: Топшириқ ва матни бир неча асосий қисмларга қирқилади.
2. Биринчи гуруҳлар: ҳар бир гуруҳ аъзолари қирқилган мавзунни оладилар ва экспертга айландилар.
3. Эксперт гуруҳлар: Қўлида бир мавзуга оид ўқув топшириқлари мавжуд бўлган талабалар мавзунни муҳокама қилиш, бошқаларга ўргатиш режасини эгаллаш учун эксперт гуруҳга бирлашадилар.
4. Бирламчи гуруҳлар: Талабалар ўзларининг бирламчи гуруҳларига қайтадилар ва эксперт гуруҳларда ўрганганларини ўқитишади.

**Мавзун мустаҳкамлашга қаратилган
«Блиц-сўров» саволлари**

№	Саволлар	Жавоблар
1	Жаҳон динлари нечта?	
2	Буддавийлик нечанчи жаҳон дини ҳисобланади?	
3	Будда тарихий шахси ёки афсонавий-ми?	
4	Будда таълимоти асосида нима ётади?	
5	Буддавийлик қаерда вужудга келган?	
6	Буддавийликнинг тарқалиши (давлатлар)	

5(5.2)-Илова

**1-ўқув топшириқ
Жадвали тўлдириш**

Будда таълимотининг хусусиятлари (4 ҳақиқат)	Буддизм динидаги асосий оқимлар	Буддизм динининг асосий манбалари

**2-ўқув топшириқ
Жадвали тўлдириш**

Христианлик таълимотининг хусусиятлари	Христианлик динидаги асосий оқимлар	Христианлик динининг асосий манбалари

**3-ўқув топшириқ
Мавзу бўйича мустақил ишлаш учун топшириқлар.**

1. Мавзу бўйича берилган қўшимча адабиётлар билан танишинг   2. Жаҳон энциклопедиясидан ушбу мавзунинг урганини   3. Университет сайтларига кириб мавзу бўйича қўшимча маълумотлар олинг.   4. Мавзу саволлари бўйича мини кроссворд тайёрланг.

6.1.Маърузани олиб бориш технологияси

<i>Талабалар сони:</i> 62	<i>Вақти:</i> 2 соат
<i>Машигулот шакли</i>	Конференция – маъруза.
<i>Маъруза режаси</i>	1. Жоҳиллик. 2. Ислом таълимоти. 3. Мухаммад алайҳиссаломнинг ҳаётлари. 4. Ислом Макка даврида. 5. Ислом маданиятининг вужудга келиши
<i>Машигулотнинг мақсади:</i> Ислом дини яратилган моддий ва маънавий мерослар	ҳақида умумий тасаввурни шакллантириш, ҳақида тушунча ҳосил қилиш
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i>
Жоҳиллик ва ислом таълимоти ҳақида маълумот беради	Жоҳиллик ва ислом таълимотини гапира олади
Мухаммад алайҳиссаломнинг ҳаётлари ва фаолиятларини ёритиб беради	Мухаммад алайҳиссаломнинг ҳаётлари ва фаолиятларини айтиб бера олади
Исломнинг Макка даври билан таништиради	Ислом Макка даври ҳақида маълумотлар бера олади
Ислом маданиятининг вужудга келиши билан таништиради	Ислом маданиятининг вужудга келишини тушунтириб беради
<i>Ўқитиш усуллари ва техника</i>	Конференция – маъруза, баҳс-мунозара, намойиш этиш.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маърузалар, ўқув дафтарлар, кўргаз-мали куроллар, слайдлар, проектор.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Тўғридан-тўғри ва жамоа бўлиб ишлаш.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Озгаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
1-босқич. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Конференция – маърузанинг мавзусини эълон қилади, ўқув машигулотининг мақсади ва натижаларини тушунтиради.	Мавзу номини ёзиб оладилар. Тинглайдилар.
	1.2. Конференция – маъруза баҳс-мунозара тариқасида ўтказилишини эълон қилади. Баҳс-мунозарани бош-қариб бориш учун энг иқтидорли талабалар орасидан бошловчи тайинлайди. Маърузалар мавзуси билан таништиради (1-илова). Маърузаларни баҳолаш мезонларини экранга чиқаради. (4-илова). Зарур ҳолларда баҳс-мунозарара аралашади ва керакли томонга йўналтиради. Конференция қатнашчиларини баҳолаш мақсадида эксперт гуруҳни ташкил қилади.	Тинглайдилар. ЎУМ га қарайдилар.

<p>II-босқич. Асосий (60 минут)</p>	<p>2.1. Талабаларни тайёр маъруза асосида чиқишларини ташкил қилади, ўқув материалининг мазмуни мангикан тўғри тузилганлигини диққат билан тинглайди. Баён этилаётган мавзунинг муҳокама қилишга эҳтиёж сезилса, маърузани вақтинча тўхтади ва жамоа бўлиб мунозарали масалани муҳокама қилади. Слайдлардан фойдаланилади (2-илова).</p> <p>2.2. Маърузаларнинг мазмунини жамоа бўлиб муҳокама қилишни ташкил қилади. Бошловчи билан биргаликда бахс-мунозарани бошқариб туради:</p> <p>1) Саволлар беради (3-илова);</p> <p>2) Маърузанинг асосий жиҳатларини аниқлайди;</p> <p>3) Чиқишларни қўллаб-қувватлайди.</p> <p>Ҳар бир маърузанинг муҳокамаси якунида қисқача умумлаштирилади.</p>	<p>Маърузачи маърузани ўқийди. Такризчи ижобий томонларини кўрсатиб ўтади, саёз томонларига изох беради. Оппонентлар ўз фикрларини айтиб, савол берадилар.</p> <p>Маърузанинг мазмуни жамоа бўлиб муҳокама қилинади. Бахс мунозарага киришади. Экспертлар маърузачини, такризчиларни ва оппонентларни баҳолайдилар.</p>
<p>III-босқич. Яқунловчи. (10 мин.)</p>	<p>3.1. Якуни чиқаради, ўқув фаолияти-нинг натижаларини умумлаштиради, фаол иштирокчиларни рағбатлантиради.</p>	<p>Эшигади. Ўзини қизиқтирган саволлар беради.</p>
	<p>3.2. Келгуси машғулотга тайёргарлик кўриш бўйича топшириқлар ва фойдаланиладиган адабиётлар тавсия этади, тестларни кўриб чиқишни вазифа сифатида беради. (5-илова)</p>	<p>ЎУМ га қарайдилар</p>

1(6.1)-Илова

Маъруза бўйича амалий машғулот топшириқлари

1-ўқув топшириқ

Конференция – маъруза дарсида тайёрланадиган маърузалар рўйхати

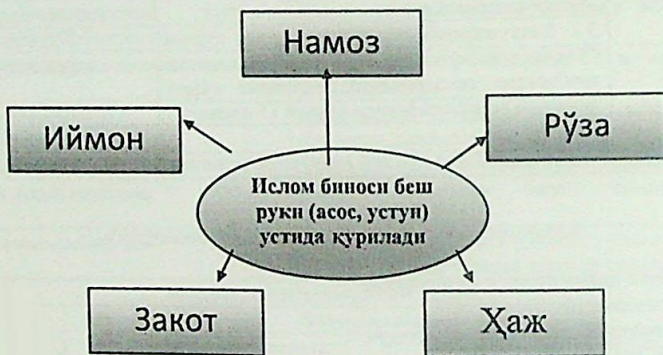
1. Исломининг пайдо бўлиши ва жохиллик.
2. Ислому таълимоти.
3. Мухаммад алайҳиссаломнинг ҳаётлари.
4. Исломда маънавият масалалари.
5. Ислому Макка даврида.
6. Ислому маданиятнинг вужудга келиши.
7. Ислому Макка даврида.
8. Мухаммад алайҳиссаломнинг ҳаётлари
9. Тошкентдаги «Мусхафи Усмоний» тарихи.
10. Ислому таълимоти ва руқилари.
11. Имом ал-Бухорий – буюк муҳаддис.
12. Жохилия даврида Арабистон ярим оролидаги ижтимоий ва диний ҳолат.
13. Суфийликнинг ilk намояндалари.
14. Накшбандийна тарикати.
15. Тасаввуфнинг асосий таълимоти.
16. Фикх мактаблари.

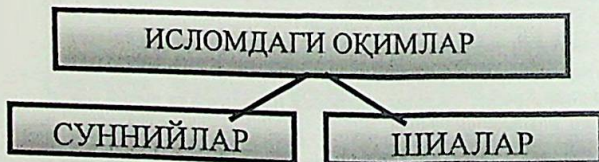
ИСЛОМ ДИНИ
Жаҳон дини бўлиб, У11 асрда Арабистон ярим оролида пайдо бўлган. 172 мамлакатнинг 1,3 миллиард аҳолиси Ислом динига эътиқод қилади.

Ислом динининг асосчиси – Мухаммад ибн Абдуллоҳ ибн Абдулмуталлиб ибн Хошим ибн Абдуманнофдир.

2-слайд

3-слайд

Исломда имоннинг етти шарты боо

1. Аллохга

2. Фаришталарга

3. Муқкаддас китобларга

4. Пайгамбарларга

5. Охиратга

6. Тақдирга

7. Ўлгандан кейин тирилишга

3(6.1)-Илова

Баҳс-мунозара учун саволлар

1. Жоҳилня даври қандай давр?
2. Муҳаммад а.с. қачон ва қаерда дунёга келди?
3. Ислом динининг асосий ақидаси нималардан иборат?
4. Янги дин даъвати тахминан қачон бошланди?
5. 622 йилдаги ҳижратнинг моҳияти нималардан иборат?
6. Макка ва Мадина даврларидаги динга даъват мавзуларида қандай асосий фарқлар бор?
7. Илк ислом даврида дин ва сиёсат масалалари қай даражада боғлиқ бўлган?
8. Ислом таълимоти нимадан иборат?
9. Араб халифалигига изоҳ беринг.
10. Халифалар ва улар даврини аниқланг.

Баҳс-мунозарага қатнашувчиларни баҳолаш мезонлари

Баҳолаш мезонлари ва кўрсаткичлари		Маърузачиларнинг исми ва шарифи			
		1	2	3	4
1.	Маърузанинг мазмуни: (1,5)				
	- мавзуга тўғри келади (0,5)				
	- кетма-кет, мантқан ва аниқ баён этилди (0,5 балл)				
	- аниқ хулоса чиқарилди (0,5)				
2.	Маълумотларни тақдим этишда воситалардан фойдаланилди (кўргазма) (0,4)				
3.	Регламентга риоя этди (0,1)				
Жами:					
Баҳолаш мезонлари ва кўрсаткичлари		Тақризчиларнинг исми ва шарифи			
		1	2	3	4
1.	Маърузага қўшимча қилади: (0,5).				
2.	Маърузанинг ижобий томонларини кўрсатади (0,6).				
3.	Маърузанинг саёз томонларини кўрсатади (0,6).				
4.	Регламентга риоя этади (0,3).				
Жами:					
Баҳолаш мезонлари ва кўрсаткичлари		Оппонентларнинг исми ва шарифи			
		1	2	3	4
1.	Саволлар:				
	- миқдори (ҳар бир саволга 0,1 балл)				
	- мазмуни (0,3)				
2.	Қўшимчалар қисми (1,0 балл)				
Жами:					

5(6.1)-Илова

2-ўқув топшириқ
Мавзу бўйича тест саволларини ечинг

1. Шарият нима?.

- А) Исломи дини қондаларини ургатувчи таълимот
 Б) барча мусулмонлар учун бажарилиши мажбур бўлган қонунлар, ҳуқуқий-ахлоқий кўрсатмалар тизими.
 В) ҳадислар асосида тузилган тўплам.
 Г) оилавий муносабатларни тартибга солувчи қонун.

2. Исломи динида қандай мазҳаблар бор? .

- А) ханафийлар, суннийлар, хорижийлар ва ваҳобийлар
 Б) моликийлар, ханафийлар, шофийийлар ва ханбалийлар
 В) исломи динидан ажралиб чиққан ҳамма оқимлар мазҳаблардир.
 Г) акромийлар, нурчилар, хорижийлар

3. Исломдаги асосий амалий ва маросимий талаблар қайсылар?
 А) суннат, бибисешанба, прим-сиримлар
 Б) имон келтириш, намоз уқиш, руза тутиш, закот бериш, имкони борларга хажга бориш.
 В) жаноза, худойи, ашур оши, навруз, нинхо.
4. Ислом динининг назарий ва гоъвий манбалари нима ?
 А) шариат қонун-қоидалари
 Б) мухаддислар ёзган хадиси шарифлар.
 В) Куръони карим, хадиси шариф ва фатволар
 Г) Алло-таоло қаломи булган Куръон
5. Нима учун ислом Русия ва бошқа минтакаларда кенг тарқала олмаган?
 А) уларда исломни қабул қилишга эҳтиёж йўқлигидан
 Б) ўз вақтида исломни жорий этиш мумкин бўлмаганлигидан
 В) кенг тарқалган христиан дини борлигидан
 Г) диний иқтимоий психология бу динга мос келмаганидан.

3-ўқув топшириқ

Муस्ताқил ишлаш учун топшириқлар

1. Ислом таълимоти ва руқилари.   2. Имом ал-Бухорий – буюк мухаддис.   3. Тасаввуф таълимотининг маънавий мазмуни ва нақшбандия тариқати.   4. Исломнинг аёлларга муносабати – юксак маънавийлик продаси.   5. Мухаммад алайхиссаломнинг юксак маънавий қиёфалари – маънавий барқамоллик мезони.

7-Мавзу	Исломнинг асосий манбалари. Тасаввуф ва фикх
---------	--

7.1. Маърузани олиб бориш технологияси

Талабалар сони: 62	Вақти: 2 соат
Машгулот шакли	Б.Б.Б. техникасидан фойдаланган ҳолда, информацион - тематик маъруза.
Маъруза режаси	1. Қуръон ва ҳадис-Ислом динининг асосий манбалари. 2. Қуръоннинг жамланиши. 3. Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тараққий этиши. 4. Фикх илмининг тараққий этиши
Машгулотнинг мақсади:	Ислом маънавияти ҳақида дунёқарашни шакллантириш, ислом динида маънавият масалалари ҳақида тушунча ҳосил қилиш
Педагогик вазифалар:	Ўқув фаолияти натижалари:
Қуръон ва ҳадис - Ислом динининг асосий манбалари эканлигини ёритиб беради	Қуръон ва ҳадис - Ислом динининг асосий манбалари эканлигини айтиб беради
Қуръоннинг жамланиш тарихи билан таништиради	Қуръоннинг жамланиш тарихини айтиб беради
Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тараққий этишини ёритиб беради	Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тараққий этишини айтиб беради
Фикх илмининг тараққий этишини ёритиб беради	Фикх илмининг тараққий этишини изоҳлаб беради
Ўқитиш усуллари ва техника	Маъруза, ҳамкорликда ўқиш, Б.Б.Б. техникаси.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, таркатма материаллар, слайдлар, проектор.
Ўқитиш шакллари	Жамоа, тўғридан-тўғри ва жуфт-жуфт бўлиб ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Озгаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик картаси

Ўқиш жараёни вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	Талаба
1-босқич. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Машгулотнинг мавзусини эълон қилади, ўқув машгулотининг мақсад ва вазифаларини тушунтиради. 1.2. Ҳар бир талабага мавзу бўйича таркатма материалларни таркатади.	ЎУМ га Қарайдилар
II-босқич. Асосий (60 минут)	2.1. Экранга БББ жадвали ва у билан ишлаш қондалари чиқарилади. БББ жадвалини ишчи дафтарларга кўчириб олишни талаб қилади. Маъруза режасига асосланган ҳолда иккинчи	Таркатмаларни кўриб чиқади. БББ жадвалини чизиб олади. Маъруза режасига асосан иккинчи устунни

устунни тўлдиришни вазифа қилиб беради (1-илова).	тўлдиради.
2.2. "Инсерт" техникасидан фойдаланилган ҳолда, маърузада белги-ланган белгилар асосида талабаларга қуйидаги саволларга жавоб беришни таклиф қилади. 1) Нимани улар билишади? (яъни мустақил гапириб бера олишади) 2) Нима тушунарсиз бўлиб қолди ва ўзлаштирилмади? 3) Қандай қўшимча маълумот талаб қилинади? Юқоридагилардан келиб чиқиб, учинчи ва тўртинчи устунни тўлдириш таклиф этилади, таянч сўзларнинг тартиб рақамлари қўйиб чиқилади (2-илова)	Учинчи ва тўртинчи устун тўлдирилади.
2.3. Билиш-сўров орқали бир неча жавоблар тингланади ва жуфт-жуфт бўлиб ишлашни таклиф қилади.	Натижаларни ўқийди.
2.4. Талабаларнинг жавобларини умумлаштириб, жуфт-жуфт бўлиб ишлаш учун топшириқлар беради. 1) БББ жадвалининг тўртта устунидаги жавобларни таҳлил қилинг; 2) ўзлаштирилмаган саволларни умумлаштиринг; 3) биргаликда манбалардан жавоблар излаб топинг; 4) жавоб беришга тайёргарлик кўринг.	Топшириқни бажаради. Жавоб беради.
2.5. Жавоблар тинглаб бўлингач, слайдлар ёрдамида ўқув машгулотининг ёритилмаган қисмлари тушун-тирилади (3-илова).	Тинглайдилар. ЎУМ га қарайдилар
2.6. Таянч ибораларга қайтилади, тала-балар иштирокида улар яна бир бор такрорланади. БББ жадвалининг, бешинчи устунни тўлдиришни айтиб ўтади.	Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни муҳокама қилади. Жадвал тўлдирилади.
III-босқич. Якунловчи. (10 мин.)	Эшитилади.
3.1. Маърузанинг ҳар бир саволига умумий якуний ҳудоса беради.	Ўзини қизиқтирган саволлар беради.
3.2. Талабаларнинг фаоллиги баҳолаш мезонлари орқали баҳоланади.	Ёзиб оладилар
3.3. Уйга вазифа беради: "Мустақил-лик ва ислом дини" мавзусида эссе ёзиб келинг.	

БББ техникасининг қондаси.

- "Инсерт" техникасидан фойдаланилган ҳолда матнни ўқиб чиқинг.
- Олинган маълумотларни индивидуал соҳаларга ажратинг. Қалам билан қўйилган белгилар асосида БББ жадвалини тўлдиринг.

7.1. Маърузани олиб бориш технологияси

Талабалар сони: 62	Вақти: 2 соат
Машгулот шакли	Б.Б.Б. техникасидан фойдаланган ҳоҳда, инфор­мацион - тематик маъруза.
Маъруза режаси	1.Қуръон ва ҳадис-Ислом динининг асосий манбалари. 2.Қуръоннинг жамланиши. 3.Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тараккий этиши. 4.Фикҳ илмининг тараккий этиши
Машгулотнинг мақсади: Ислом маънавияти ҳақида дунёқарашни шакл-лантириш, ислом динида маънавият масалалари ҳақида тушунча ҳосил қилиш	
Педагогик вазифалар:	Ўқув фаолияти натижалари:
Қуръон ва ҳадис - Ислом динининг асосий манбалари эканлигини ёритиб беради	Қуръон ва ҳадис - Ислом динининг асосий манбалари эканлигини айтиб беради
Қуръоннинг жамланиш тарихи билан таништиради	Қуръоннинг жамланиш тарихини айтиб беради
Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тараккий этишини ёритиб беради	Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тараккий этишини айтиб беради
Фикҳ илмининг тараккий этишини ёритиб беради	Фикҳ илмининг тараккий этишини изоҳлаб беради
Ўқитиш усуллари ва техника	Маъруза, ҳамкорликда ўқиш, Б.Б.Б. техникаси.
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, тарқатма материаллар, слайдлар, проектор.
Ўқитиш шакллари	Жамоа, тўғридан-тўғри ва жуфт-жуфт бўлиб ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Оғзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик картаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1-босқич. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Машгулотнинг мавзусини эълон қилади, ўқув машгулотининг мақсад ва вазифаларини тушунтиради. 1.2. Ҳар бир талабага мавзу бўйича тарқатма материалларни тарқатади.	ЎУМ га Қарайдилар
II-босқич. Асосий (60 минут)	2.1. Экранга БББ жадвали ва у билан ишлаш қондалари чиқарилади. БББ жадвалини ишчи дафтарларга кўчириб олишни талаб қилади. Маъруза режасига асосланган ҳолда иккинчи	Тарқатмаларни кўриб чиқади. БББ жадвалини чизиб олади. Маъруза режасига асосан иккинчи устунни

	устунни тўлдиришни вазифа қилиб беради (1-илова).	тўлдиради.
	2.2. “Инсерт” техникасидан фойдаланилган ҳолда, маърузада белги-ланган белгилар асосида талабаларга қуйидаги саволларга жавоб беришни таклиф қилади: 1) Нимани улар билишади? (яъни мустақил гапириб бера олишади) 2) Нима тушунарсиз бўлиб қолди ва ўзлаштирилмади? 3) Қандай кўшимча маълумот талаб қилинади? Юқоридагилардан келиб чиқиб, учинчи ва тўртинчи устуни тўлдириш таклиф этилади, таянч сўзларнинг тартиб рақамлари қўйиб чиқилади (2-илова)	Учинчи ва тўртинчи устуни тўлдирилади.
	2.3. Блиц-сўров орқали бир неча жавоблар тингланади ва жуфт-жуфт бўлиб ишлашни таклиф қилади.	Натيجаларни ўқийди.
	2.4. Талабаларнинг жавобларини умумлаштириб, жуфт-жуфт бўлиб ишлаш учун топшириқлар беради: 1) БББ жадвалининг тўртта устунидаги жавобларни таҳлил қилинг; 2) ўзлаштирилмаган саволларни умумлаштиринг; 3) биргаликда манбалардан жавоблар излаб топинг; 4) жавоб беришга тайёргарлик кўринг;	Топшириқни бажаради. Жавоб беради.
	2.5. Жавоблар тинглаб бўлингач, слайдлар ёрдамида ўқув машғулотининг ёритилмаган қисмлари тушунтирилади (3-илова).	Тинглайдилар. ЎУМ га қарайдилар
	2.6. Таянч ибораларга қайтилади, талабалар иштирокида улар яна бир бор такрорланади. БББ жадвалининг, бешинчи устуни тўлдиришни айтиб ўтади.	Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни муҳокама қилади. Жадвал тўлдирилади.
III-босқич. Якушовчи. (10 мин.)	3.1. Маърузанинг ҳар бир саволига умумий якуний хулоса беради.	Эшигади.
	3.2. Талабаларнинг фаоллиги баҳолаш мезонлари орқали баҳоланади.	Ўзини қизиқтирган саволлар беради.
	3.3. Уйга вазифа беради: “Мустақил-лик ва ислом дини” мавзусида эссе ёзиб келинг.	Ёзиб оладилар

1(5.1)-Илова

БББ техникасининг қондаси.

1. “Инсерт” техникасидан фойдаланилган ҳолда матни ўқиб чиқинг.
2. Олинган маълумотларни индивидуал соҳаларга ажратинг. Қалам билан қўйилган белгилар асосида БББ жадвалини тўлдиринг.

1-ўқув топширик
БББ жадвали

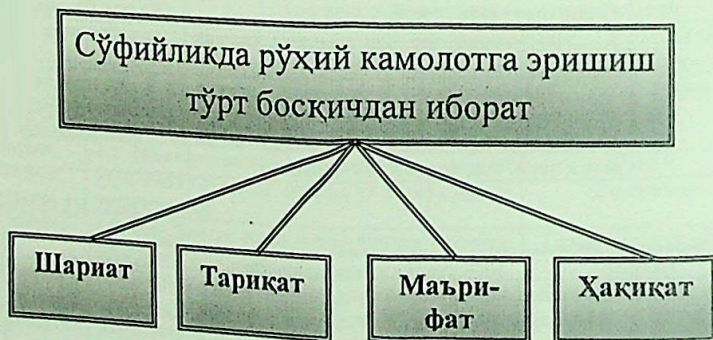
№	Маъзу саволлари	Биламан	Билишни истайман	Билиб олойм
1	2	3	4	5
1.	Қуръон ва ҳадис-Ислом динининг асосий манбалари.			
2.	Қуръоннинг жамланиши.			
3.	Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тараққий этиши.			
4.	Фикҳ илмининг тараққий этиши.			

2(5.1)-Илова
1-слайд

Иборалар асосида визуал материаллар

1.	Ислом.	16.	Яссавийлик.
2.	Мусулмон.	17.	Қубровийлик.
3.	Муҳаммад.	18.	Нақшбандийлик.
4.	Қуръон.	19.	Мустақиллик.
5.	Ҳадис.	20.	Диний кадрятлар.
6.	Муҳаддислар.	21.	Тафсири хилол.
7.	Ал-Васания.	22.	Фикҳ.
8.	Диний ва дунёвий пймон.	23.	Хорьжийлик.
9.	Ҳалол ва харом.	24.	Суннийлик.
10.	Бешиқдан то қабргача илм изла.	25.	Шналик.
11.	Илм ибодатдан афзалдир.	26.	Виждон эркинлиги.
12.	Сўфий.	27.	Маънавият.
13.	Тасаввуф.	28.	Набий.
14.	Тасаввуф ва нафс.	29.	Ваҳй.
15.	Тасаввуф инсон қалбига сайқал бериш илми.	30.	Мусхафи Усмон.

2-слайд

Мухаммад (Пайғамбар) Расулulloх вафот этгач
тўрт халифа ҳукмронлик қиладилар.

1. Абу Бакр Сиддик (623-634)

2. Умар ибн ал Хаттоб (634-644)

3. Усмон ибн Аффон (644-656)

4. Али ибн Абу Толиб (656-661)

- ❖ Қуръон (араб. ўқимоқ, қироат қилмоқ) – мусулмонларнинг асосий муқаддас китоби.
- ❖ Қуръон ўзидан олдин нозил бўлган барча илоҳий китобларнинг маъно, ҳикмат ва аҳқомларини ўзида жамлаганига ишорат бордир.

Қуръоннинг номи ва сифатлари

- ❖ “Қаломуллох”(Аллоҳнинг сўзи), “Қитоб”(Ёзув), “Фурқон”(ҳақ билан ботилни ажратувчи), “Зикр”(Эслатма), “Танзил”(нозил қилинган).
- ❖ “Нур”(ёруғлик), “Худо”(ҳидоят), “Муборак”(баракотли), “Мубин”(очиқ-равшан), “Бушро”(хушхабар), “Азиз”(эъзозланувчи), “Мажид”(улуг), “Башир”(башорат берувчи), “Назир”(огоҳлантирувчи)

Қуръоннинг таркибий тузилиши

- Қуръон суралардан иборат. Сура қуръондан бир бўлак бўлиб, энг кам учта ёки ундан ортқ оятларни ўз ичига олади.
- Қуръонда жами 114 та сура мавжуд. Оятлар сони эса, қуръон матнларини тақсимлашнинг турли йўллариға кўра, 6204 та, 6236 та, ҳатто 6666 тагача белгиланган.

- ❖ Оят (араб. илоҳий белги, мўъжиза) – Қуръон сураларининг бандлари. Оят Аллохнинг ўз элчиси Муҳаммад (с. а. в.)га ваҳий қилиб, бандаларга қўлланма сифатида юборган мўъжизаси.
- ❖ Энг қисқа оятлар “Тоҳо” ва “Ёсин”.
- ❖ Энг узун оят “Бақара” сурасининг 282-ояти.
- ❖ Сура (араб. тизма, қатор, қўрғон, манзил ва шараф маъносиди) – фадат Қуръонга ҳос тушунча, унинг бўлимлари (боблари) Сура дейилади.
- ❖ Энг қисқа сура “Кавсар” (3 оят).
- ❖ Энг узун сура “Бақара” (286 оят).

- ❖ Қуръон суралари икки қисмга бўлинади:
  - 1) “Мақка суралари” – ҳижратдан олдин нозил бўлган (610 - 622 йй. 90 та сура)
  - 2) “Мадина суралари” – ҳижратдан кейин нозил бўлган (622 й. дан 24 та сура).

7-слайд

Қуръон сураларининг хронологик тартиби

- 1. Мақка даври (610 - 615 йй.). Бу даврда юксак адабий ижод намуналари бўлган сажъ жанридаги суралар ўқилган. Европа олимлари уларга «Назмий суралар» деб ном берганлар.
- 2. Мақка даври (616 - 619 йй.). Муҳаммад (с. а. в.) ва уларнинг издошлари доимий таъқиб остида яшаган ва кўпчилик Ҳабашистонга кетган мухитда ўқилган. Бу сураларда Аллохнинг «Раҳмон» сифатида кўп тилга олинганлиги сабабли Европа олимлари уларни «Раҳмон суралари» деб атаганлар.
- 3. Мақка даври (610 йил бошларидан 622 йил сентябригача). Бу даврда ҳам Муҳаммад (с. а. в.) ва унинг издошлари таъқиб остида яшаганлар, махфий равишда, кўпчича шаҳардан ташқарида ибодатга тўпланганлар. Бу давр сураларида исломнинг ақоид таълимотига кенг ўрин берилгани сабабли, европалик олимлар буларга «Пайгамбарлик суралари» деб ном берганлар.

8-слайд

Мадинада туширилган 24 та суранинг позил бўлишини беш даврга ажратиш мумкин:

- ❖ I давр (622 й. октябрдан 624 й. гача). Муҳаммад (с. а. в.) Мадинага кўчиб келганидан маккаликлар билан биринчи йирик тўқнашув -- Бадр жангигача 4 та сура.
- ❖ II давр (624 й. мартдан 625 й. мартигача). Бадр жангидан кейин Уҳуд жангигача ўтган бир йил ичида 3 та сура.
- ❖ III давр (625 й. мартдан - 627 й. мартигача). Уҳуд жангидаги маглубиятидан кейин Хандақ жангигача 5 та сура.
- ❖ IV давр (627 й. апрелидан 630 й. январигача). Хандақ жангидан сўнг Макканинг олиншигача 8 та сура.
- ❖ V давр (630 й. февралдан 632 й. майигача). Мақка олинганидан кейин Муҳаммад (с. а. в.) пайгамбарнинг вафотигача 4 та сура.

7.2. Амалий машгулотни олиб бориш технологияси

Талабалар сони: 21	Вақти: 2 соат
Машгулот шакли	«Конверт» ва «Қандай» техникасидан фойдаланган ҳолда, билимларни чуқурлаштириш ва мустақамлашга қаратилган амалий машгулот.
Маъруза режаси	1. Исломи таълимоти. Муҳаммад пайгамбар ҳаётлари. 2. Қуръон ва ҳадис – Исломи динининг асосий манбалари. 3. Тасаввуфнинг келиб чиқиши ва тараққий этиши. 4. Фихх илмининг тараққий этиши. 5. Тошкент - ислом маданиятининг пойтахти
Машгулотнинг мақсади:	Исломи таълимоти ва тасаввуф, фихх илмининг келиб чиқиши бўйича билимларни чуқурлаштиришни таъминлаш
Педагогик вазифалар:	Ўқув фаолияти натижалари:..
<ul style="list-style-type: none"> • мавзунини мустақил ўрганиш учун асос яратлади; • мавзу бўйича билимларни чуқур ўзлаштириш ва мустақамлашга ёрдам беради; • иймон-этиқодни мустақамлашга хизмат қиладиган мафқу-равий иммунитетни шакллантиришга кўмак беради; • маънавий хулоса чиқаришга имкон яратлади. 	<ul style="list-style-type: none"> • амалий машгулот режалари билан олдиндан танишиб чиқиб, тайёргарлик кўради; • Исломи таълимоти, Муҳаммад пайгамбар ҳаётлари, Қуръон ва ҳадис – Исломи динининг асосий манбалари эканлигининг ёритиб бера олади; • тасаввуф ва фихх илмининг маънавий жиҳатларини таҳлил қилади; • Тошкент - ислом маданиятининг пойтахти эканлигига алоҳида изох беради.
Ўқитиш усуллари ва техника	Тошпироклар – амалий ишлаш учун, баҳс-мунозара, «Конверт» ва «Қандай» техникаси.
Ўқитиш воситалари:	Маъруза - матн, манбаалар, адабиётлар, доска, бўр.
Ўқитиш шакллари	Жамоа ва гуруҳларда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Озғани назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машгулотнинг технологик картаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
1-босқич. Мавзуга кириш (10 минут)	1.1. Ўқув машгулоти мавзуси, мақсад ва вазифаларини айтади (амалий машгулотни ўтказишда олдиндан топширик ва вазифалар беради).	Амалий машгулотга тайёргарлик кўриб келади.
	1.2. Таълим жараёни интерфаол усуллар орқали амалга оширишнинг эълон қилади. Талабаларни доира ёки тўрт-бурчак шаклида столлар атрофида икки гуруҳга бўлади.	Ихтиёрий равишда икки гуруҳга бўлинади.

II-босқич. Асосий (60 минут)	2.1. «Конверт» техникасидан фойдаланилган ҳолда ҳар бир гуруҳ навбат билан конвертга солинган топширик-ларни олади (1-илова).	Топширикни кўриб чиқиб, саволларга жавоб беради.
	2.2. Топшириқларга тайёргарлик кўриш учун 3 минут, жавоб бериш учун эса 7 минут беради.	Регламентга риоя қилади.
	2.3. Гуруҳларга топшириқларни бажа-риш учун ёрдам беради, уларни баҳо-лаш мезонлари билан таништиради (4-илова), баҳс-мунозарани бошқариб боради. Зарур ҳолларда аралашади ва керакли томонга йўналтиради.	Фаол катнашадилар.
	2.4. Гуруҳларнинг жавобларини тинг-лаб, уларни баҳолайди.	Ўз фикрларини эр-кин билдирадилар.
	2.5. Гуруҳларга «Қандай?» техникаси-дан фойдаланилган ҳолда: «Диний олам ва дунёвий илм ўртасидаги боғлиқлик қандай?» деб савол билан мурожаат қилади (2-илова).	Мустақил диаграммани ҳар бир гуруҳ тўлдиради.
	2.6. Топшириқларни ватман-қоғозларга тушириб, тақдимотини ўтказишга ёрдам беради. Ягона хулоса чиқаришга кўмак беради ва ниҳоясида умум-лаштиради.	Тақдимот ўтказади. Ғолиб гуруҳларни аниқлаб, баҳолайди.
III-босқич. Якуний (10 минут)	3.1. Иш якунларини чиқаради. Фаол талабаларни баҳолаш мезони орқали рағбатлантиради.	Эшитади. Аниқлайди.
	3.2. Уйга бажариш учун топшириқлар беради: «Диннинг Оллоҳда, кўлинг меҳнатда бўлсин» иборасининг моҳиятини изоҳлаб, эссе ёзиб келинг ҳамда иловада тақдим этилган жадвални тўлдириг. (3-Илова)	ЎУМ га қарайдилар

1(7.2)-Илова

1-ўқув топширик
«Конверт» техникаси учун саволлар
(Ҳар бир савол конвертларга алоҳида солинади)

1. Мустақиллик ва ислом дини ҳақида ўз фикрингизни баён қилинг?

2. Қуръони карим қачон нозил бўла бошлади?

3. Қуръон нозил бўлиш даврига кўра қандай қисмларга бўлинади?

4. Исломий кадрларнинг тикланиши ҳақида нималарни биласиз?

5. Имом ал-Бухорий, Имом ат-Термизий ҳақида нималарни биласиз?

6. Илм олишга бағишланган ҳадислардан намуналар келтиринг.

7. Тасавуф диний таълимоти ва унинг моҳияти ҳақида нималарни биласиз?

8. Ўрта Осиёлик қандай буюк сўфийларни биласиз?

9. Қуръон қачон яхлит китоб шаклига келтирилди?

10. Қуръон қандай қисм ва бўлимлардан иборат?

11. Қуръоннинг жамланиши кимлар томонидан амалга оширилди?

12. Тошкентдаги «Усмон Мусхафи» ҳақида нима биласиз?

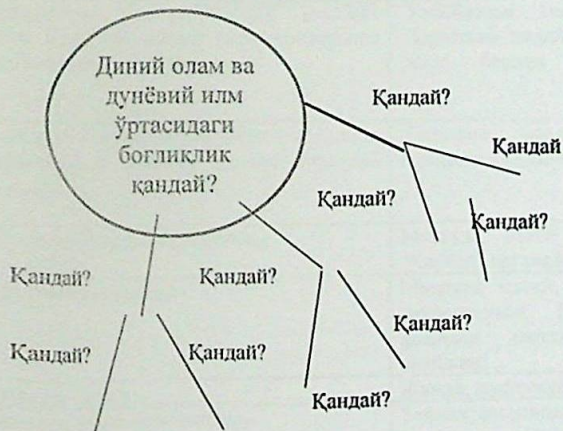
13. Машҳур муфассирлардан кимларни биласиз?

14. Қуръонда кўтарилган мавзулар қайсылар?

15. Қуръоннинг ўзбек тилига таржимаси ким томонидан амалга оширилди?

2(7.2)-Илова

2-ўқув топшириқ
«Қандай» органиайзерини тўлдиринг

**3-уқув топширик
Жадвалини тўлдириш.**

Ислолдаги асосий амаллар	Ислом динидаги оқимлар	Ислом динидаги маъхаблар

Гуруҳларнинг билим ва кўникмаларини баҳолаш мезонлари

<i>Топшириқлар, баҳолаш кўрсаткичлари ва мезонлари</i>	<i>I гуруҳ</i>	<i>II гуруҳ</i>
1-топширик: (1,5 балл)		
- савол ёритиб берилди (0,5 балл)		
- регламентга эътибор қаратилди (0,5 балл)		
- гуруҳ фаол қатнашди (0,5 балл)		
2-топширик: (1,5 балл)		
- муаммо аниқ ечимини топди (0,5 балл)		
- мантқан тўғри хулоса чиқарилди (0,5 балл)		
- мисоллар билан умумлаштирилди (0,5 балл)		
Жами: (3 балл)		

0,5 балл – «аъло»

0,4 балл – «яхши»

0,3 балл – «қониқарли»

2,5 – 3 балл – «аъло»

1,9 – 2,4 балл – «яхши»

2,3 – 1,8 балл – «қониқарли».

8.1. Маърузани ўқитиш технологияси

Талабалар сони: 62 Ўқув манжулатининг шакли	Вақти: 2 соат. “Балиқ скелети” ва “Каскад” органайзеридан фойдаланган ҳолда, инфор­мацион бахс-мунозарали маъруза.
Маъруза режаси	1. Виждон эркинлиги - диний эътиқод эркинлиги. 2. Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонун йўли билан кафолатланиши. 3. Ўзбекистон Республикасида фаолият олиб бораётган диний ташкилотлар. 4. Ёшларни маънавий баркамоллик руҳида тарбиялашда диннинг роли
Ўқув манжулатининг мақсади:	Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги билимларни шакллантириш, ёшларни маънавий баркамоллик руҳида тарбиялаш
Педагогик вазифа:	Ўқув фаолиятининг натижаси:
Виждон эркинлиги - диний эътиқод эркинлигининг мазмунини ёритиб беради	Виждон эркинлиги - диний эътиқод эркинлигининг мазмунини айтиб беради
Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонун йўли билан кафолатланиши тушунтириб беради	Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонун йўли билан кафолатланишига изоҳ беради
Ўзбекистон Республикасида фаолият олиб бораётган диний ташкилотларнинг фаолиятини очиб беради	Ўзбекистон Республикасида фаолият олиб бораётган диний ташкилотларнинг фаолиятига изоҳ беради
Ёшларни маънавий баркамоллик руҳида тарбиялашда диннинг ролинни кўрсатиб беради	Ёшларни маънавий баркамоллик руҳида тарбиялашда диннинг ролинни гапириб беради
Ўқитиш усуллари ва техника	Маъруза, ақлий ҳужум, “Балиқ скелети” ва “Каскад” органайзери, “Блиц - сўраш” услуги
Ўқитиш воситалари	Маъруза матни, тарқатма манба, компьютер технологияси («Миллий истиқлол гоёси») фанидан электрон укув-услубий мажмуа), слайдлар.
Ўқитиш шакли	Жамоа, жуфт-жуфт бўлиб ишлаш
Ўқитиш шарт-шароитлари	Техник воситалар билан таъминланган, ўқитиш усулларини куллаш мумкин булган укув хона.
Мониторинг ва баҳолаш	Кузатиш, оғзаки назорат, ёзма назорат, савол-жавобли сўров, ўқув топширик.

Маърузанинг технологик картаси

<i>Иш жараёнлари вақти</i>	<i>Фаолият мазмуни</i>	
	<i>ўқитувчи</i>	<i>Талаба</i>
1 босқич. Кириш (10 дақиқа)	1.1. Маърузанинг мавзусини эълон қилади, ўқув машғулоти-нинг мақсади ва натижаларини тушунтиради.	Тинглайди, мавзу номини ёзиб олади
	1.2. Хар бир талабага мавзу бўйича таркатма манба таркатади.	Таркатмадан фойдаланади
	1.3. Мавзу бўйича маъруза маш-гулотининг йўналтирувчи слайд-ларини намоён этиди, маъруза режасига изох беради (1-Илова).	Ёзадилар, ўз фикрларини эркин баён этадилар
	1.4. Машғулотни ўтказиш шакли ва баҳолаш мезонларини эълон қилади.	Тинглайди
2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)	2.1. Ўқув машғулотининг биринчи саволи бўйича маъруза қилади. Маъруза бўйича «ақлий хужум» усулидан фойдаланган ҳолда талабаларга қуйидаги саволни беради: “Виждон эркинлигини деганда нимани тушунаси?” (2-Илова). Жавобларни тинглайди, тўғри-лайди, тўлдиради, хулоса қилади	Ёзади, саволга жавоб беради.
	2.2. Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонун йўли билан кафолатланганини «Каскад» органайзерни орқали тушунтириб беради. (3-Илова). Савол юзасидан хулоса қилади.	
	2.3. Мавзунинг 3-4 саволини кафедра профессор-ўқитувчилари томонидан тайёрланган электрон ўқув-услубий мажмуани тақдим этган ҳолда ёритиб беради. (мультимедия намоён этилади)	Ёзади, тинглайди
	2.4. Талабаларни эркин баҳс-мунозарага тортиш мақсадида “Балиқ скелети” техникасидан фойдаланилган ҳолда, “Нима учун бугунги кунда Ўзбекистонда виждон эркинлиги ва диний ташкилотларга бўлган муносабат давлат сиёсати даражасида қўтарилган?” деб ёзилган А-4 қоғозларни таркатади (4-Илова). Талабаларнинг фикрлари умумлаштирилади ва хулосалайди.	Жуфт-жуфт бўлиб ишлайди. Эркин фикрнинг баён этиди.
	2.5. Таянч ибораларни таҳлил қилади Мавзу бўйича талабаларнинг билимларини мустаҳкамлаш мақсадида Блиц-сўров ўтказилади. (5-Илова).	Хар бир таянч тушунча ва ибораларни муҳокама қиладилар. Саволларга

		жавоб беради.
3 босқич. Йилуний босқич (10 даққа)	3.1 Мавзу бўйича умумий хулоса қилинади.	Тинглайди
	3.2. Талабаларнинг фаоллиги рағбатлантирилади.	Ўзини қизиқтирган саволлар беради
	3.3. Ўз-Ўзини назорат қилиш учун саволлар беради	Топшириқни ёзади
	3.4 Навбатдаги машғулотда кўри-ладиган масалани эълон қилади, маъруза матни тарқатилади ва "инсерт" усулидан фойдаланилган ҳолда тайёргарлик кўришларини сўрайди	"Инсерт" усулида жадвални тўлдиради.
	3.5. Адабиётларни ўрганишни тавсия қилади.	ЎУМга қаранг

1(8.1)-Илова

Визуал материаллар

1-слайд

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси
"31 - модда"

Ҳамма учун виждон эркинлиги кафолатланади. Ҳар бир инсон хоҳлаган динга эътиқод қилиш ёки ҳеч қайси динга эътиқод қилмаслик – ҳуқуқига эга. Диний қарашлар мажбуран сингдиришга йўл қўйилмайди.

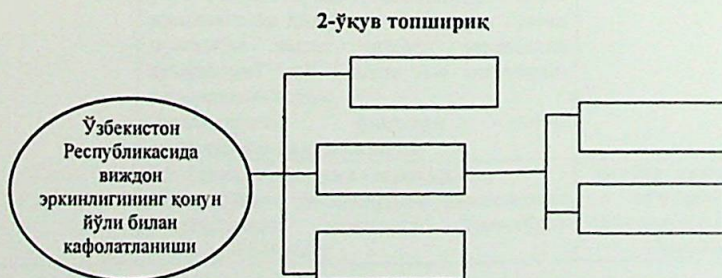
Ўзбекистон Республикаси Конституцияси “57-модда”

“Конституциявий тузумни зўрлик билан ўзлаштиришни мақсад қилиб қўювчи республикамизнинг суверенитети, яхлитлиги ва ҳавфсизлигига, фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларига қарши чиқувчи, урушни, ижтимоий, миллий, ирқий ва диний адоватни маънавиятига тажовуз қилувчи, шунингдек харбийлаштирилган бирлашмаларнинг, миллий ва диний руҳдаги сиёсий партияларнинг ҳамда жамоат бирлашмаларининг тузилиши ва фаолияти тақиқланади”

2(8.1)-Илова

3(8.1)-Илова

3-ўқув топшириқ

“Бланк скелети” техникаси асосида “Нима учун бугунги кунда Ўзбекистонда виждон эркинлиги ва диний ташкилотларга бўлган муносабат давлат сиёсати даражасида кўтарилган?” саволига жавоб берилади. Ушбу технология ката муаммоларнинг ечимини топишга қаратилган. Юқори қисмида муаммолар тури ёзилса, пастки қисмида жаъ муаммоларни тасдиқловчи далиллар ёзилади.

Нима учун бугунги кунда Ўзбекистонда виждон эркинлиги ва диний ташкилотларга бўлган муносабат давлат сиёсати даражасида кўтарилган?

5(8.1)-Илова

4-ўқув топшириқ

«Блиц-сўров» саволларига жавоб беринг

№	Саволлар	Жавоблар
1.	Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида диний эътиқод эркинлигига қандай муносабат билдирилган?	
2.	Диний эътиқод эркинлиги ҳақида Конституциянинг қайси моддасида сўз юритилади?	
3.	“Диний ташкилотлар” деганда нималар назарда тутиллади?	
4.	Диний ташкилотларга қимматли нарсалар аъзо бўла олади?	
5.	Турли конфессиялар орасида низо чиқмаслиги учун давлат қандай тадбирларни қўллайди?	

8.2. Амалий машгулотни ўқитиш технологияси

Талабалар сони: 25	Вақти: 2 соат.
Ўқув машгулотининг шакли	ФСМУ ва 3x3 ттехникасидан фойдаланилган ҳолда билимларни чуқурлаштириш ва мустаҳкамлашга қаратилган амалий машгулот
Амалий машгулот режаси	1.Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар масаласи. 2.Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонуни йўли билан кафолатланиши. 3.Мустақиллик ва дин. 4.Барқамол авлоднинг тарбиялашда диннинг роли
Ўқув машгулотининг мақсади: : Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги билимларни мустаҳкамлаш ва чуқурлаштириш	
Педагогик вазифа:	Ўқув фаолиятининг натижаси:
Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар масаласи тўғрисидаги билимларни мустаҳкамлаш	Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар масаласи ёритиб беради
Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонуни йўли билан кафолатланишини изоҳлаб беради	Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлигининг қонуни йўли билан кафолатланишини айтиб беради
Мустақиллик ва дин масалаларини атрофлича ўрганишни ташкил этишади	Мустақиллик ва дин масалаларига ўз фикр ва мулоҳазаларини билдира олади
Барқамол авлоднинг тарбиялашда диннинг аҳамияти тўғрисидаги билимларни чуқурлаштиради	Барқамол авлоднинг тарбиялашда диннинг аҳамияти ҳақида гапира олади
Ўқитиш усуллари ва техника	Амалий машгулот, баҳс-мунозара, кичик гуруҳларда ишлаш, "3x3 лойиҳаси" техникаси, ФСМУ услуби, блиц-ўйин.
Ўқитиш воситалари	Дарслик, маркерлар, ватман қозони, доска, бўр, компьютер технологияси
Ўқитиш шакли	Жамоа ва гуруҳларда ишлаш
Ўқитиш шарт-шароитлари	Техник воситалар билан таъминланган, ўқитиш усулларини қўллаш мумкин бўлган ўқув хона.
Мониторинг ва баҳолаш	Кузатиш, озгаки назорат, ёзма назорат, савол-жавобли сўров, ўқув топширик.

Амалий машгулотнинг технологик картаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	Ўқитувчи	талаба
1 босқич. Кириш (10 дақиқа)	1.1. Ўқув машгулотининг маъзусини, режасини, мақсадини, ўтказиш тартибини эълон қилади.	Тинглайди, ёзади
	1.2 Талабаларни 3-4 кичик гуруҳларга бўлади Гуруҳда ишлаш бўйича баҳолаш	Кичик гуруҳларга бўлинади

	мезонлари ва ишлаш қондалари билан та-ништиради (1-илова).	
2 босқич. Асосий жараён (60 дақиқа)	2.1. Талабаларга уйга берилган вазифанинг назоратини ўтказди, баҳолайди.	Уйга маъруза дарсида берилган вазифани топширади.
	2.2. “Виждон эркинлиги ва диний таъкилотлар масаласи”ни кичик гуруҳларда муҳокама қиладилар. (2-илова). Жавобларни мустаҳкамлаш мақсадида блин-сўров ўтказди (3-Илова) Жавобларни тинглайди, хатоларни тўғрилайди, тўлдиради, ҳудосалайди. Фаол гуруҳ рағбатлантирилади.	Ватман қоғозларда вазифаларни бажа-ради. Жавоблар тақ-дим этилади. Саволларга жавоб беради.
	2.3. “Ўзбекистон Республикасида виждон эркинлиги қандай кафолатланади?” саволини «3х3 лойиҳаси» орқали ташкил этади (4-Илова). Ўқитувчи талабаларга мурожаат қилади ва энг тўғри жавоблар ҳамда фикр-ларни қайд қилади. Фаол гуруҳ рағбатлантирилади.	Ватман қоғозларда вазифаларни бажаради. Жавоблар тақдим этилади.
	2.4. “Мустақиллик йилларида дин масаласи” саволини ФСМУ техникаси асосида ечили-шни ташкил этади (5-Илова) Ўқитувчи талабаларга мурожаат қилади ва энг тўғри жавоблар ҳамда фикрларни қайд қилади.	Гуруҳларда ФСМУ Жадвалини тўлдиради. Қоғозларга жавобларни ёзади.
3 босқич. Якуний босқич (10 дақиқа)	3.1. Мавзуда қўйилган саволлар ва уларнинг ёритилганига ўқитувчи якун ясайди (ҳулоса қилади) айтилмаган томонлари устида ишлаш лозимлигини айтади. Гуруҳларга ўзаро баҳолаш натижаларини эълон қилади. Тавсия қилинган адабиётларни ўрганишни тавсия қилади.	ЎУМга қаранг. Мустақил ишлаш учун топшириқни ёзиб олади.
	3.4. Келгуси мавзуга тайёргарлик кўриш учун вкзифа беради.(6-Илова)	Тинглайдилар. Ёзиб оладилар.

1(8.2)-Илова

Гуруҳ бўйича баҳолаш мезонлари

Ҳар бир гуруҳ бошқа гуруҳларни баҳолайди. Ҳар бир талаб бўйича – 2 балл

Гуруҳ №	Тушунарли ва аниқ жавоб (0,5)	Кўргазмалилик (0,5)	Регламентга амал қилиш (0,5)	Гуруҳ фаоллиги (0,5)	Жами балл
1.					
2.					
3.					
4.					

Ҳисоб натижаси

Гуруҳлар №	Умумий балл	Умумий балл .	Умумий балл	Умумий балл	Умумий балл
1.					
2.					
3.					
4.					
Умумий ҳисоб баллари					
Баҳо					

2(8.2)-Илова

Кичик гуруҳларда ишлаш қондаси.

1. Талабалар ишнини бажариш учун зарур билим ва масалаларга эга бўлмоғи лозим.
2. Гуруҳларга аниқ топшириқлар берилмоғи лозим.
3. Кичик гуруҳ олдида қўйилган топшириқни бажариш учун етарли вақтажратилади.
4. Гуруҳлардаги фикрлар чегараланмаганлиги ва тазйиққа учрамаслиги ҳақида огоҳлантирилиши зарур.
5. Гуруҳ иш натижаларини қандай тақдим этишини аниқ билишлари, ўқитувчи уларга йўриқнома бериши лозим.
6. Нима бўлганда ҳам мулоқотда бўлинг, ўз фикрингизни эркин намойиш этинг.

3(8.2)-Илова

Ўқув топшириқ «Блиц-сўров» саволлари

№	Саволлар	Жавоблар
1.	Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида диний эътиқод эркинлигига қандай муносабат билдирилган?	
2.	Диний эътиқод эркинлиги ҳақида Конституциянинг қайси моддасида сўз юритилади?	
3.	"Диний ташкилотлар" деганда нималар назарда тутилади?	
4.	Диний ташкилотларга қиммат аъзо бўла олади?	
5.	Турли конфессиялар орасида низо чиқмаслиги учун	

Ҳисоб натижаси

Гуруҳлар №	Умумий балл	Умумий балл .	Умумий балл	Умумий балл	Умумий балл
1.					
2.					
3.					
4.					
Умумий ҳисоб баллари					
Баҳо					

2(8.2)-Илова

Кичик гуруҳларда ишлаш қондаси.

1. Талабалар ишини бажариш учун зарур билим ва масалаларга эга бўлмоғи лозим.
2. Гуруҳларга аниқ топшириқлар берилмоғи лозим.
3. Кичик гуруҳ олдига қўйилган топшириқни бажариш учун етарли вақтажратилади.
4. Гуруҳлардаги фикрлар чегараланмаганлиги ва таъйиққа учрамаслиги ҳақида огохлантирилиши зарур.
5. Гуруҳ иш натижаларини қандай тақдим этишини аниқ билишлари, ўқитувчи уларга йўриқнома бериши лозим.
6. Нима бўлганда ҳам мулоқотда бўлинг, ўз фикрингизни эркин намойиш этинг.

3(8.2)-Илова

**Ўқув топширик
«Блиц-сўров» саволлари**

№	Саволлар	Жавоблар
1.	Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида диний эътиқод эркинлигига қандай муносабат билдирилган?	
2.	Диний эътиқод эркинлиги ҳақида Конституциянинг қайси моддасида сўз юритилади?	
3.	”Диний ташкилотлар” деганда нималар назарда тутилади?	
4.	Диний ташкилотларга қиммат аъзо бўла олади?	
5.	Турли конфессиялар орасида низо чиқмаслиги учун	

“3x3 лойихаси” қондаси

- Учта гуруҳ учта фикр
- Гуруҳларга уч хил савол ёзилган ватман қозғалари тарқатилади.
- Хар бир гуруҳ ўз ватманига учтадан жавоб ёзади.
- Жавоблар қолади гуруҳлар жой алмашади (Здан 1га; 1дан 2га; 2дан 3 га)
- Хар столалашганда учтадан жавоб ёзилади.
- Охирида жами 9 та жавоб тўпланади
- Мустақил равишда хар бир гурӯҳ умумий таърифчи

ФСМУ технологияси

Ушбу технология мунозарали масалаларни хал этишда ҳамда ўқув жараёнини бахс-мунозарали ўтказишда қўлланилади, чунки бу технология талабаларни ўз фикрини химоя қилишга, эркин фикрлаш ва ўз фикрини бошқаларга ўтказишга, очиқ холда бахслашишга ҳамда шу билан бирга бахслашиш маданиятини ўратади. Тингловчиларга тарқатилган оддий қозғога ўз фикрларини аниқ ва қисқа холатда ифода этиб, тасдиқловчи далиллар ёки инкор этувчи фикрларни баён этишга ёрдам беради.

Ф – фикрингизни баён этинг

С – фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг

М – кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг

У – фикрингизни умумлаштиринг

Савол	Мустақиллик йилларида дин масаласи..
(Ф) Фикрингизни баён этинг	
(С) Фикрингиз баёнига сабаб кўрсатинг	
(М) Кўрсатган сабабингизни исботловчи далил келтиринг	
(У) Фикрингизни умумлашти-ринг	

Мавзу бўйича тест саволларига жавоб беринг

1. Виждон эркинлиги нима?

- А) кишиларнинг уз миллий динига эътикод қилиш ҳуқуқи.
- Б) фуқароларнинг албатта бир динга эътикод қилиш зарурлиги
- В) фуқароларнинг динга эътикод қилиш ёки эътикод қилмасликни ўзлари мустақил ҳал қилиш ҳуқуқи.
- Г) фуқароларнинг динга ишонмаслиги ва унга қарши ташвиқот олиб бориш ҳуқуқи.

2. Ўзбекистондаги ибодатхоналар, масжид ва мадрасалар фаолиятини қим бошқаради?

- А) имом-хатиблар
- Б) давлат идоралари
- В) диннинг ўзи
- Г) Ўзбекистон мусулмонлари идораси.

3. Динларнинг бир-биридан фарқи нимада?

- А) турли тилларда ибодат қилишда
- Б) минтақаларида турли аҳолининг жойланишида
- В) диний урф-одат ва маросимлар амалга оширилишида.

4. Мусулмон диний бошқарушлари раҳбарлари қандай ном билан аталади?

- А) муфтий
- Б) суфи
- В) мухтасиб
- Г) имом.

5. Фуқароларнинг виждон эркинлиги ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг қайси моддасида асослаштирилган?

- А) 28-модда
- Б) 15-модда
- В) 31-модда
- Г) 41-модда

9.1. Маърузани олиб бориш технологияси

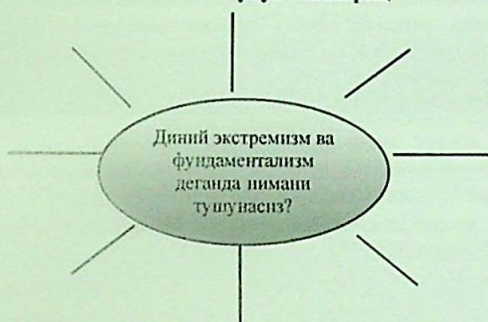
<i>Талабалар сони: 60</i> <i>Машгулот шакли</i>	<i>Вақти: 2 соат</i> Мавзу бўйича «Кучлар тахлили» органайзеридан фойдаланилган ҳолда ташкил этилган инфор­мацион-кўргазмали маъруза
<i>Маъруза режаси</i>	1.Фундаментализмнинг вужудга келиши. 2.Экстремизмни келтириб чиқарувчи омиллар. 3.Тероризмга қарши курашда диннинг роли. 4.Диний экстремизмга йўл қўйилмаслик чораларининг кўрилиши
<i>Машгулотнинг мақсади:</i> Диний экстремизм ва фундаментализм ҳақида умумий тасавурни шакллантириш, жамият тараққиётидаги хавфини талабалар онгига сингдириш	
<i>Педагогик вазифалар:</i>	<i>Ўқув фаолияти натижалари:</i>
Фундаментализмнинг вужудга келиши ва жамият тараққиётидаги хавфини ёритиб беради	Фундаментализмнинг вужудга келиши ва жамият тараққиётидаги хавфини айтиб беради
Экстремизмни келтириб чиқарувчи омилларга изоҳ беради	Экстремизмни келтириб чиқарувчи омилларни санаб беради
Тероризмга қарши курашда диннинг роли ҳақида маълумотлар беради	Тероризмга қарши курашда диннинг ролини кўрсатиб беради
Ўзбекистонда тероризмга қарши олиб борилаётган чоратadbирларнинг мазмунини ёритиб беради	Диний экстремизм ва фундаментализмга қарши кураша олади
<i>Ўқитиш усуллари ва техника</i>	Маъруза, «аклий ҳужум», «Кучлар тахлили» органайзери, баҳс-мунозара.
<i>Ўқитиш воситалари</i>	Маъруза матни, тарқатма материаллар, слайдлар, проектор.
<i>Ўқитиш шакллари</i>	Жамоа, тўғридан-тўғри.
<i>Ўқитиш шарт-шароити</i>	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
<i>Мониторинг ва баҳолаш</i>	Огзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Маърузанинг технологик картаси

<i>Иш жараёنлари вақти</i>	<i>Фаолиятнинг мазмуни</i>	
	<i>Ўқитувчи</i>	<i>талаба</i>
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Маърузанинг мавзусини эълон қилади, ўқув машгулотнинг мақсади ва натижаларини тушунтиради.	ЎУМга қарайдилар
	1.2. Ҳар бир талабага мавзу бўйича тарқатма материалларни тарқатади.	Тарқатмалардан фойдаланади
	1.3. Мавзу бўйича маъруза машгулотининг таянч иборалари ва маъруза режасига изоҳ беради.	ЎУМ га қарайдилар, ёзадилар.
II-босқич.	2.1. Талабаларни маъруза машгулотда	Ўз фикрларини

Асосий (50 минут)	фаоллаштириш мақсадида уларга «Диний экстремизм ва фундаментализм деганда нимани тушунасиз? » деб, «Ақлий хужум» усулидан фойда-ланган ҳолда савол билан муурожаат қилади (1-илова).	баён этадилар
	2.2. Талабаларнинг фикрини умумлаштириб, ўқув машғулотининг биринчи саволи бўйича маъруза қилади. Биринчи саволни ёритиш жараёнида слайдлардан фойдаланади. (2-илова). Талабаларни мулоҳазага тортиш мақсадида уларга саволлар билан муурожаат қилади: 1. Исломда қандай радикал оқим ва гуруҳлар мавжуд? 2. Фундаментализм илк бор қайси дин доирасида пайдо бўлди? Талабаларнинг фикрини умумлаштириб, эҳтиёж сезилса аниқлик киритади.	Ёзадилар, тинглайдилар, эркин ўз фикрларини билдирадилар.
	2.3. Экстремизмни келтириб чиқарувчи омилларни манбалардан фойдаланган ҳолда тушунтириб беради.	Тинглайдилар.
	2.4. Тероризмга қарши курашда диннинг ролини ҳадислар, “Қуръон”дан келтирилган суралар орқали тушунтириб, умумлаштиради.	Тинглайдилар. Ёзиб оладилар.
	2.5. Диний экстремизм ва фундаментализмга қарши олиб борилаётган чора-тадбирларга алоҳида тўхталиб ўтади.	Ёзадилар
	2.6. “Кучлар тахлили” организеридан фойдаланган ҳолда, талабаларга “Нима учун бугунги кунда диний экстремизм ва фундаментализм жамият тараққиётига хавф солмокда?”-деб савол билан муурожаат қилади.(3-Илова)	Баҳс-мунозарага кирди.
	2.7. Таянч ибораларга қайтилади. Талабалар иштирокида улар яна бир бор такрорланади	Ҳар бир таянч тушунча ва ибораларни муҳокама қиладилар.
III-босқич. Якуний босқич. (10 минут)	3.1. Маърузада қилинган ҳар бир савол қандай ҳал қилинганлиги тўғрисида умумий якуний хулоса беради.	Эшитади.
	3.2. Фаол талабалар рағбатлантирилади.	Ўзини қизиқтирган саволлар беради.
	3.3. Мустақил тайёргарлик кўриш учун топшириқлар беради.	ЎУМ га қарайдилар.

1-ўқув топшириқ

Диний экстремизм

- Кўпгина давлатларда ислом омилининг ўсиши билан диндан сиёсий ниқоб сифатида фойдаланиб ҳокимиятга интилиш кучайганлигини кўрамыз. Шу сабабли илмий тилда диний экстремизм сўзи тез-тез кўзга ташланмоқда. Диний экстремизм – экстремизмнинг дин ниқобида намоён бўлиш шакли бўлиб, у мавжуд муаммоларни ҳал қилишда ўта кескин чоратadbирларни, фикр-қарашларни ёқловчи назария ва амалиётни англатади. Диний экстремизм намоён бўлишига кўра ҳудудий, минтакавий, халқаро шаклларга бўлинади. Бундай қарашлар жуда қадимий илдизларга эга бўлиб, ҳеч қачон чегара билмаган. миллат ва ҳудудни таъ олмаган. Диний экстремизм барча динлар тоғрасида ривожланган.

Фундаментализм

- "Фундаментализм" атамаси илк бор расмий равишда 1908 йилда АҚШнинг Калифорния штати протестантлари тузган "Христиан динининг фундаментал тушунчалари конференцияси" томонидан қўлланилиб Исонинг туғилиши, қурбон бўлиши, қайта тирилиши, иккинчи бор келиши ва китобнинг дастлабки соф ҳолига келтирилиши каби маъноларни ўз ичига олади.
- Ислom фундаментализми – соф ислом асосларига қайтиш, анъанавий ислом ақидаларига риоя қилишга қайтиш демакдир.

“Хизбут-тахрир” чилар

"Демократия куфр низоми, буни ҳаётга татбиқ қилиб бўлмайди, халифаликни тиклаш билан ҳақиқий исломий ҳаётни қайтариш мумкин".- деб даъво қилади

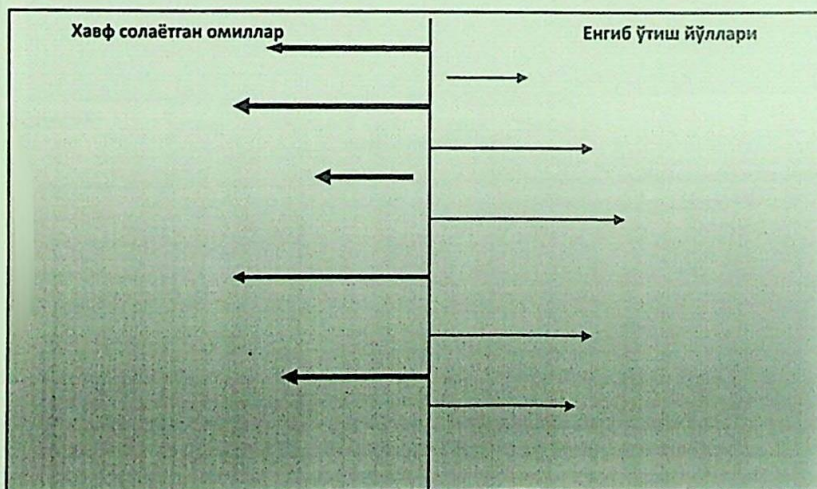
Ваҳхобийлар

- Динни Пайгамбаримиз (с.а.в.) давридаги "асл ҳолати"га келтириш лозим, деган никоб остида ҳаракат қилиб, шу йўлда кураш олиб борадилар. Ваҳхобийликка Муҳаммад ибн Абдулваҳҳоб (1703-1792) томонидан асос солинган. У улуг саҳобалар қабрига қўйилган сағана тошларни бузишни, қабрларни зиёрат қилмасликни, авлиёларга назр қилмасликни, тамаки чекмаслик, қаҳва ичмаслик, расм чизмасликни тарғиб қилди. У ўз даъватларини ёйишда кўпроқ қиличга таянар эди ва Ибн Сауд бошчилигида Саудия Арабистонини бирлаштиришга катта ҳисса қўшди.

Кучлар таҳлили

Тизмили мушоҳада юритиш, таққослаш, солиштириш, таҳлил ва синтезни амалга ошириш кўникмаларини ривожлантиради.

Савол: Нима учун бугунги кунда диний экстремизм ва фундаментализм жамият тараққиётига хавф солмоқда?

9.2. Амалий машгулотни олиб бориш технологияси

Талабалар сон: 21	Вақти: 2 соат
Машгулот шакли	Якуний амалий машгулот.
Маъруза режаси	1. Диний экстремизм, фундаментализм ва унга қарши кураш. 2. Ўтилган мавзуларни такрорлаш. 3. Ўқув фани бўйича якуний хулосалар чиқариш
Машгулотнинг мақсади: Ўтилган мавзулар бўйича талабаларнинг билимларини текшириш, мустаҳкамлаш	
Педагогик вазифалар	Ўқув фаолияти натижалари.
<ul style="list-style-type: none"> • мавзу бўйича ўзлаштирилган билимлар қай даражада эканлигини аниқлашни; • ўтилган мавзуларни такрорлаш учун имкон яратили; • ўқув фани бўйича якуний хулосалар чиқаришга ёрдам беради 	<ul style="list-style-type: none"> • Диний экстремизм ва фундаментализмнинг моҳияти, унинг жамият тараққиётидаги хавфини кўрсатиб беради; • олган билимларни амалиётда қўллаш олади; • ўқув фани бўйича маълум билим ва кўникмаларини баён қила олади
Ўқитиш усуллари ва техника	«Ҳамкорликда ўқиймиз», баҳс-мунозара, такдимот, кичик гуруҳларда ишлаш.
Ўқитиш воситалари	Маърузалар матни, маркерлар, қоғозлар, доска, бўр.
Ўқитиш шакллари	Жамоа ва гуруҳларда ишлаш.
Ўқитиш шарт-шароити	Техник воситалар билан таъминланган аудитория.
Мониторинг ва баҳолаш	Огзаки назорат, савол-жавоб, ўз-ўзини назорат қилиш, рейтинг тизими асосида баҳолаш.

Амалий машгулотнинг технологик картаси

Иш жараёнлари вақти	Фаолиятнинг мазмуни	
	ўқитувчи	талаба
I-босқич. Мавзуга кириш. (10 минут)	1.1. Мавзунинг эълон қилади, ўқув машгулотининг режаси билан таништиради.	ЎУМга қарайди.
	1.2. Дарс регламенти ҳамда талабаларни баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари билан таништиради (1, 2-Илова).	Тинглайди, ёзиб олади.
II-босқич. Асосий (60 минут)	2.1. Мавзу бўйича блиц-сўров ўткази (3-Илова)	Жавоб берадилар.
	2.2. Талабаларни учта гуруҳга ажратиб ўтилган мавзуларни такрорлаш бўйича топшириқлар беради (4-Илова).	Гуруҳларга ажралиб, топшириқлар устида ишлайди.
	2.3. Гуруҳларга топшириқларни бажариш учун ёрдам беради. Ҳар бир гуруҳ топшириқларни ватман қоғозларга тушириб, такдимотини ўтказишда ёрдам беради, изох беради билимларини умумлаштиради, хулосаларга алоҳида эътибор беради. Топ-	Жамоа бўлиб бажаришнинг такдимотини ўтказишда-лар. Баҳс-мунозара юритиладилар, қўшимчалар қиладилар.

	ширикларни бажарилиши қай даражада тўғри эканлигини диққат билан тинглайди.	Баҳолайдилар, хулоса чиқарадилар. Электрон дарсликдан фойдаланадилар.
III-босқич. Яқуний (10 минут)	3.1. Ўқув фақи бўйича яқуний хулосалар чиқаради. Яқуний назорат ишига тайёргарлик кўриш учун тавсиялар беради.	УУМга қарайдилар.

1(9.2)-Илова

Амалий машғулотни ўтказиш тартиби ва регламенти

№	Иш жараёналари	Вақти
1.	Блиц-сўров	20 минут
2.	Кичик гуруҳларда ишлаш	10 минут
3.	Тақдирот	30 минут
4.	Жамоа бўлиб муҳокама қилиш.	20 минут

2(9.2)-Илова

Баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари

Гуруҳлар	Аниқ ва тўғри жавоб берди (5 балл)	Мисоллар келтира олди (5 балл)	Гуруҳ фаол (5 балл)	Жами (15 балл)

15-13 балл – «аъло»;

12-10 балл – «яхши»;

9-6 балл – «қониқарли»;

3(9.2)-Илова

1-ўқув топширик

«Блиц-сўров» саволларига жавоб беринг

№	Саволлар	Жавоблар
1.	Фундаментализм илк бор қайси дин доирасида пайдо бўлди?	
2.	Диний экстремизм деганда нимани тушунаси?	
3.	Ислолда қандай радикал оқим ва гуруҳлар мавжуд?	
4.	Экстремистик гуруҳларнинг мақсадлари нималардан иборат?	
5.	Марказий Осие минтақасида қайси экстремистик гуруҳлар ўз ноқонуний фаолиятини олиб борадилар?	

2-ўқув топширик
1-гурух

№	Мавзулар номи	Қандай bilimларга эга бўлдингиз
1.	“Диншунослик” фанига кириш. Диннинг ибtidoий формалари.	
2.	Миялий динлар	
3.	Зардуштийлик дини.	

2-гурух

4.	Буддавийлик	
5.	Христианлик	
6.	Иелом	

3-гурух

7.	Иелом асосий маббалари. Тасаввуф ва фикх	
8.	Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар.	
9.	Диний экстремизм ва фундаментализм	

ТАВСИЯ ЭТИЛАЁТГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

Ўзбекистон Республикаси қонуллари, Президент фармонлари

ва асарлари ҳамда меъёрий ҳужжатлар

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. -Т.: Ўзбекистон, 2008.
2. Асосий вазиғамиз – Ватанимиз тараққийети ва халқимиз фаровонлиғини янава юксалтиришдир. Президент Ислом Қаримовнинг 2009 йилда мамлақатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2010 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси. Халқ сўзи, 2010 йил 30 январ.
3. Мамлақатимизни модернизация қилиш ва кучли фуқаролик жамияти барпо этиш – устувор мақсадимиздир. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлиси тўғрисида тўғрисида Ахборот. 2010 йил 28 январь.
4. Ўзбекистон Конституцияси – биз учун демократик тараққийет йўлида ва фуқаролик жамиятини барпо этишда мустаҳкам пойдевордир. Президент Ислом Қаримовнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 17 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси. «Халқ сўзи», 2009 йил 6 декабрь.
5. Қаримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари. -Т.: Ўзбекистон, 2009.
6. Мамлақатни модернизация қилиш ва янгилашни изчил давом эттириш - давр талаби. Президент Ислом Қаримовнинг 2008 йилда мамлақатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2009 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси // Халқ сўзи, 2009 йил 14 февраль.
7. Қаримов И.А. Юксак маънавият - энгилмас куч. -Т.: Маънавият, 2008.
8. Қаримов И.А. Озод юртнинг улуг тантанаси. “Халқ сўзи” газ., 2008 йил 1 сентябрь.
9. Қаримов И.А. Бу байрам – барчамизники, бутун халқимизники. Ўзбекистон Республикаси мустақиллиғининг 16 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги табрик сўзи. «Халқ сўзи», 2007 йил 1 сентябрь.
10. Қаримов И.А. Ўзбекистоннинг 16 йиллик мустақил тараққийет йўли. Президент Ислом Қаримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, Вазирлар Маҳкамаси ва Президент Девонининг Ўзбекистон мустақиллиғининг 16 йиллигига бағишланган қўшма мажлисидаги маърузаси. «Халқ сўзи», 2007 йил 31 август.
11. Қаримов И.А. Шарқ гавҳари, замин сайқали. Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги сўзлаган нутқи. «Халқ сўзи», 2007 йил 26 август.
12. Қаримов И.А. Бунёдкор халқимизнинг азму шижоатининг амалдаги ифодаси. «Тошгузар-Бойсун-Қумқўрган» темир йўлнинг ишга тушири-лишига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи. «Халқ сўзи», 2007 йил 25 август.
13. Қаримов И.А. Ўзбекистон Ислом цивилизацияси ривожига қўшган хиссаси. Халқаро илмий-амалий конференциядаги сўзи. «Халқ сўзи», 2007 йил 15 август.
14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш ва мустаҳкамлашга онд чора-тадбирларни тўғрисида»ги Фармони, 2007 йил 19 март.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони. «Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида». «Халқ сўзи» газ., 2007 йил 19 май.
16. Қаримов И.А. Янгилашни ва барқарор тараққийет йўлидан янада изчил ҳаракат қилиш, халқимиз учун фаровон турмуш шароити яратиш – асосий вазиғамиздир. – Т.: Ўзбекистон, 2007.

17. Каримов И.А. Янгиликлар ва барқарор тараққиёт йўлидан янада изчил ҳаракат қилиш, халқимиз учун фаровон турмуш шароити яратиш – асосий вазифамиздир. 2006 йилда “Мамлакатни иқтисодий-иқтисодий ривожлан-тириш яқули ва 2007 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаш-тиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 2007 йил 12 февралдаги маърузаси”. «Халқ сўзи», 2007 йил 13 феврал.
18. Каримов И.А. Ўзбек халқининг ислом маданияти ривожига қўшган бекиёс хиссасининг юксак эътирофи. Президент И.Каримовнинг «Туркистон – пресс» нодавлат ахборот агентлиги муҳбирига берган интервьюси. «Халқ сўзи» газ. 2007 йил 23 февраль.
19. Каримов И.А. Мамлакатимиз тараққиёти ва халқимизнинг ҳаёт даражасини юксалтириш – барча демократик янгиликларнинг ислохот-ларимизнинг тировард мақсадидир. -Т.: Ўзбекистон, 2007.
20. Каримов И.А. Мамлакатимиз тараққиётининг қонуний асосларини мустаҳкамлаш фаолиятимиз мезони бўлиши даркор. «Халқ сўзи» газ. 2006 йил 25 февраль.
21. Каримов И.А. Эришилган ютуқларни, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим. «Халқ сўзи» газ. 2006 йил 10 февраль.
22. Каримов И.А. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 14 йиллигига бағишланган маросимдаги маърузаси. -Т.: Ўзбекистон, 2006.
23. Каримов И.А. Янги ҳаётни эскича қараш ва ёндашувлар билан куриб бўлмайди. Халқ сўзи, 2005 йил 17 февраль.
24. Каримов И.А. Ўзбек халқи ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди. -Т.: Ўзбекистон, 2005.
25. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз - жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислох этишдир. Т., «Ўзбекистон», 2005.
26. Каримов И.А. Империя даврида бизни иккинчи даражали одамлар, деб ҳисоблашар эди. Т., «Ўзбекистон», 2005.
27. Каримов И.А. Ватанамизнинг тинчлиги ва хавфсизлиги ўз куч-қудратимизга, халқимизнинг ҳамжихатлиги ва буқилмас иродасига боғлиқ. Т., «Ўзбекистон», 2004.
28. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз куч-қудратимизга, ҳамжихат-лигимиз ва қатъий иродамизга боғлиқ. Т.12. -Т.: Ўзбекистон, 2004.
29. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак. -Т., Ўзбекистон, 2002.
30. Каримов И.А. Биз тайлаган йўл - демократик тараққиёт ва матрифий дунё билан ҳамкорлик йўли. Т.11. -Т.: Ўзбекистон, 2003.

Ўқув қўлланмалар

1. Абдуллажонов О. Диний ақидапарастликнинг келиб чиқиши, моҳияти ва Ўзбекистонга кириб келиши. -Т., Академия, 2000.
2. Абдуллатиф қори Ҳошимжон қори ўғли Залолатга кетманг. Ҳизбут-тахрир фитнасида оғоҳ бўлинг. -Т.: Мовароуннаҳр, 2003.
3. Абдусамедов А.Э. Ислам дини асослари ва маънавияти. Т., 2007.
4. Ақидада адашмайлик. Ўзбекистон мусулмонлари идораси Уламолар кенгаши. -Т.: Мовароуннаҳр, 2005.
5. Азимов А. Религиозний экстремизм и фундаментализм. -Т., 1998.
6. Бағрикенглик тамойиллари декларацияси. -Т., 2002.
7. Дунёвийлик ва иқтисодийлик фалсафаси. Т., 2008.
8. Жўзжоний А.Ш. Ислам ҳуқуқшунослиги. -Т.: Тошкент ислом Университети, 2002.
9. Жўраев Н. Халқаро терроризм ва минтақавий можаролар. -Т., 2000.
10. Закурлаев А. Ҳошлар кураши. -Т.: Мовароуннаҳр, 2000.
11. Ирисов Б.Дин, ақидапарастлик ва таҳдид. -Т., Маънавият, 2000.

12. Ислом зиёси Ўзбегим сиймосида. -Т.: Тошкент ислом Университети, 2001.
13. Ислом маърифати. -Т.: Тошкент ислом Университети, 2005.
14. Ислом: Бағрикенглик ва мутаассиблик. -Т., Университет, 1998.
15. Ислом. Энциклопедия. -Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2004.
16. Каримов А. Дунёвийлик дахрий эмас эҳуд "Хизбут-тахрир"нинг даъволари хусусида мулоҳазалар. -Т.: Тошкент ислом Университети, 2002.
17. Каримов Т. Шарқ ал-Таир юлдузлари. -Т.: Ўзбекистон, 2005.
18. Комилов Н. Ислом-маърифат дини. -Т., Маънавият, 2000.
19. Мамашокиров С., Тоғасев Ш. Эркин ва фаровон ҳаёт қурилишининг гоёвий-мафқуравий масалалари. Т., 2007.
20. Обидов Р., Абдуллаев С., Азимов А. Ҳидоят ва залолат. Т., 2004.
21. Отамурадов С., Мамашокиров С., Холбеков А. Марказий Осиё: гоёвий жараёнлар ва мафқуравий таҳдидлар. -Т., 2001.
22. Очилдиев А. Миллий гоё ва миллатлараро муносабатлар. -Т.: Ўзбекистон, 2004.
23. Рахматов О. Огоҳлик - муқаддас бурч. -Т.: Мовароуннахр, 2000.
24. Раджапова М. Диний экстремизм ва террорчилик. -Т., 2000.
25. Саидов А.Х. Религиозная толерантность и светское государство в Узбекистане. -Т., 2002.
26. Тарозий А.М. Олам узра тарқалган ислом. -Т., 2001.
27. Тошкент Ислом маданияти гавҳари. Фотоальбом. Т., 2007.
28. "Трибуна Ислама". Общероссийская газета Духовного управления мусульман Европейской части России. 2005.
29. Туленова К., Тиллаволдиева М. Миллий гоёнинг фалсафий масалалари. Т., 2008.
30. Хусниддинов З.М., Абдусаттаров А. Исломдаги оқимлар: хорижийлик ва шиалик. -Т.: Тошкент ислом Университети, 2003.
31. Хорун Яҳё. Ислом террорини қоралайди. -Т., Мовароуннахр, 2003.
32. Хожин Исматуллох Абдуллох. Марказий Осиёда Ислом маданияти. Т., Шарқ зиёкори, 2005.
33. Ходиев Б.Ю., Бекмуродов А.Ш., Ғофуров У.В., Тухлиев Б.К. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг «Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари» номли асарини ўрганиш бўйича ўқув қўлланма. -Т., Иқтисодийёт, 2009. -120 б.
34. Юнусова А.Т. Религия и закон. -Т.: Тошкент ислом Университети, 2002.
35. Юнусов А. Динимиз душманлари. -Т., Мовароуннахр, 2000.
36. Якубов О. Қашқирлар галаси: Терроризмнинг конли изи. -Т., 2000.
37. Ўзбекистон ёшларида дунёқараш уйғунлигининг шаклланиши муаммолари. -Т.: Тошкент Ислом Университети, 2004.
38. Қалтис саволларга холис жавоблар. -Т., Мовароуннахр, 2001.
39. Қорабоев У. «Ўзбек халқи байрамлари». -Т.: «Маънавият», 2002.
40. Куръони қарим маъноларининг таржима ва тафсири. -Т.: Тошкент ислом Университети, 2004.
41. Хусниддинов З. Ислом: йўналишлар, мазҳаблар, оқимлар. -Т.: Мовароуннахр, 2000.

Тезислар

1. Ислом ва дунёвий давлат (халқаро илмий-назарий конференция мате-риаллари). -Т., 2003.
2. Межрелигиозное согласие - важное условие углубления демократических процессов в странах Центральной Азии (на примере Республики Узбекистан). Материалы международной конференции. -Т., 2002.

3. Экстремизм, терроризм, гуруҳий жиноятчиликка қарши кураш муаммолари. (Илмий-амалий анжуман материаллари.) -Т., 1999.

Интернет сайтлар

- 1 www.bilim.uz.
- 2 www.philosophy.ru.
- 3 www.history.ru.
- 4 www.philosophy.com.
- 5 www.gov.uz - Ҳукумат сайти
- 6 www.press-service.uz - Президент сайти
- 7 www.edu.uz - Вазирлик сайти
- 8 www.zivo.edu.uz - Вазирлик сайти
- 9 www.performance.edu.uz - Вазирлик сайти
- 10 www.tseu.fan.uz - ТДИУ сайти
- 11 www.tseu.uz - ТДИУ сайти
- 12 www.teuphil.narod.ru - Фалсафа кафедраси сайти

Виртуал кутубхона электрон дарсликлари ва ўқув қўлланмалари

1. Саифназаров И., Илхомжонов Л., Мухторова Г. Диншунослик. Ўқув-услубий қўлланма. (Мультимедия). Т., 2006.
2. “Международный терроризм, экстремизм: понятие, история и современность”. Проект разработан и выполнен сотрудниками Академии Государст-венного и Общественного Строительства при Президенте Республики Узбекистан. Мультимедиа. 2004.
3. Саифназаров И., Каримов Т., Мухторов А., Рахимбобоева Н., Қодиров Ж., Қудратова У. Фалсафа. Ўқув-услубий мажмуа. -Т.: 2006.
4. Абдуллаханова Г., Дорофеева Т., Никитченко Г., Рахимбобоева Н., Нуриддинов Ё. Философия. Ўқув-услубий мажмуа. -Т.: 2005.
5. Диншунослик. (рус тилида). Электрон дарслик. -Т., 2007.

А. МУХТОРОВ, М. ГАНИЕВА, Л. ИЛХОМЖОНОВ

**«ДИНШУНОСЛИК» ФАНИ БЎЙИЧА
ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ**

Босишга рухсат этилди .....2010.
Бичими 60x90 1/16 Офсет босма.Таймс гарнитураси.
Шартли босма табағи 6,6. Адади 300 нусха.
Баҳоси шартнома асосида.

ТДИУ босмаҳонаси,
100003, Тошкент, Ўзбекистон кўчаси, 49- уй